HAIAVATHA

CĂPETENIA PIELOR ROȘII

EDITURA
ION CREANGĂ

HAIAVATHA

CĂPETENIA PIEILOR ROȘII

EDITURA ION CREANGĂ
1980

Coperta și ilustrații:
NICU RUSSU

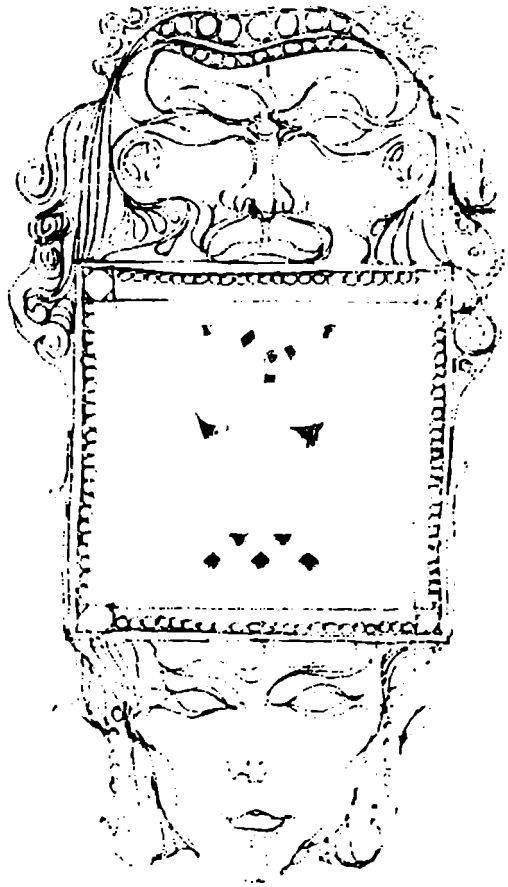

HAIAVATHA

CĂPETENIA PIEILOR ROȘII

ediția a II-a

După legendele Pieilor Roșii
culese de H. W. LONGFELLOW
Repovestite în limba română de
Gh. D. VASILE

INTRODUCERE

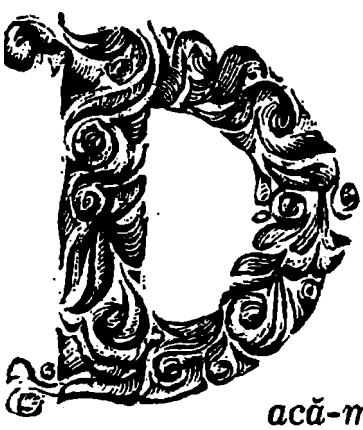

acă-mi veţi cere să vă spun
de unde vin aceste întîmplări,
de unde izvorăsc aceste legende
şi aceste obiceiuri îmbălsămate de răcoarea pădurii,
pătrunse de trandafirii şi de aburii preriilor,
încărcate de fumurile unduite ale Vigvamurilor,
semănînd, în repetiţiile lor nesfîrşite,
curgerilor vesele ale marilor fluvii,
semănînd, în ecourile lor sălbatice,
detunăturilor din munţi,
v-aş spune,
v-aş răspunde :

Din păduri și din prerii,
din marile lacuri de miazănoapte,
din pămîntul Ojibveylor
din pămîntul Dacoților,
din lanțuri de munți,
din întinderi de smîrcuri,
unde Șu-Șu-Ga-bîtlanul
s-a hrănit printre trestii și tufe.
Așa cum le-am auzit de pe buzele lui Navadaha-cîntărețul,
neîntrecutul cîntăreț,
așa le voi repeta și eu acum.

Dacă-mi veți cere să vă spun
unde-a găsit Navadaha asemenea sălbatice și aspre cîntece,
unde-a găsit astfel de legende și obiceiuri,
v-aș spune,
v-aș răspunde :

În cuiburile păsărilor de pădure,
în vizuina castorului,
în urmele copitelor de bizon,
în aerul șoimului.

Toate păsările sălbatice i le-au cîntat
pe-ntinderi și-n smîrcuri, și-n amintirea mlaștinilor :
Citoveicul, ploiosul, i le-a cîntat,
Mang, cel bun de scufundat,
Va-Va-gisca sălbatică,
Șu-Șu-Ga-bîtlanul albastru
și Mușkodaza-cocoșul sălbatec.

Și iarăși, de-o să mă-ntrebați :
Cine a fost Navadaha ?
Vorbește-ne de Navadaha !
La întrebări, eu v-aș răspunde-așa :

Fermecatul cîntăreț Navadaha
trăia-n vigvamul său, pe-o vale verde,
pe-o vale verde, tare liniștită,
lîngă surîzătoare, repezi ape,
în valea liniștită-Tavasentha.
Întinse cîmpii de grîne înconjurau așezarea indienilor,
cînd, mai încolo, se ridicau păduri, desișuri de pini fremătători –
verzi vara,
albi iarna, necontenit cîntînd, necontenit suspinînd.
Și, apoi, privind peste vale, veți putea s-admirați, primăvara,
iutele val al apelor vesele,
cu alunii verzi vara,
cu pîlcuri albe de ceață, toamna,
cu linia neagră a malurilor în vremea iernii.

Aproape, aproape,
sălășluia Navadaha-cîntărețul,
în valea Tavasentha,
în valea verde și liniștită.
Acolo el cînta despre Haiavatha,
cînta legendele lui Haiavatha,
istorisea miraculoasa lui naștere
și minunata lui viață,
chipul în care s-a rugat și-a postit,
chipul în care a trăit, a muncit și-a suferit
pentru binele oamenilor,
pentru binele viitor al poporului său.

Voi, care iubiți ungherele naturii,
soarele preriilor, umbra pădurilor, vîntul șuierind printre crengi,
Voi, care iubiți legănarea și nebunia zăpezilor,
și unduirea grăbită a marilor fluvii între maluri mărginite de pini,
și detunetele din munți cu nenumărate ecouri
ca fîlfîitul de aripi — al marilor vulturi,
ascultați aceste străvechi obiceiuri,
această cîntare a lui Haiavatha !
Voi, care iubiți legendele unei nații,
baladele unui popor ce, ca-ndepărtate glasuri,

ne spun să ne oprim și s-ascultăm,
ne vorbesc așa de sincer și naiv,
încît abia se distinge cu urechea dacă-s melodii sau cuvinte,
ascultați această legendă indiană,
această cîntare a lui Haiavatha !
Voi, cu inimile proaspete și simple,
care nu v-ați pierdut credința-n lume,
care mai credeți că la orice vîrstă inimile rămîn omenești
și că-n chiar cutele sălbatice trăiesc dorințe arzătoare de luptă și iubire,
că mîinile slabe și neajutorate, bîjbîind orbește prin întuneric,
ating undeva dreptatea supremă,
de care sînt purificate și-nălțate,
ascultați această limpede legendă,
această cîntare a lui Haiavatha !

PIPA PĂCII

Pe Munţii Preriei, pe marea Stîncă a Pieilor Roşii coborî Ghitci-Manitu cel Puternic, însuşi Stăpînul Vieţii ; pe stîncile roşii ale Muntelui sună şi chemă la el neamurile, chemă toate triburile oamenilor.

De sub talpa lui ţîşni un rîu care se aruncă, în lumina dimineţii, pînă-n fundul văii ; rîul strălucea precum cometa Işcuda şi Ma-

rele Stăpîn, înclinîndu-se spre pămînt, peste prerie, însemnă cu degetul un drum șerpuit, spunîndu-i :

— Urmează această cale !

Cu mîna zdrobi un bulgăre de piatră roșie, îl modelă în formă de pipă, îl sculptă și-l împodobi cu felurite chipuri ; drept tub luă o lungă trestie de la marginea apei învăluită cu frunze de-un verde întunecat ; umplu pipa cu coajă de salcie, cu coajă sfărîmată de salcie roșie, suflă peste pădurea învecinată așa de puternic, încît crengile uriașe începură să se lovească pînă cînd, în flăcări, luminară arzînd. Astfel, sus, în munți, Ghitci-Manitu cel Puternic își fuma pipa. Pipa Păcii, drept semnal de chemare a tuturor neamurilor.

Și fumul se ridica domol, domol, tăind aerul dimineții liniștite, mai întîi cu-o ușoară linie întunecată, apoi c-un abur mai îngroșat, mai albastru, apoi c-un nor alb, alb de-o zăpadă mițoasă cum sînt coroanele copacilor pădurii, ridicîndu-se, ridicîndu-se mereu, pînă ce atinse acoperămîntul ceresc, strivindu-se de el și-n urmă învăluindu-l în întregime.

Din valea Tavasentha, din valea Vyoming, din tufișurile Tuscaloosei, din Munții Stîncoși cei îndepărtați, din lacurile și rîurile de la miazănoapte, toate triburile zăriră semnalul, văzură urcînd îndepărtatul fum-Pokvana : Pipa Păcii. Și înțelepții le spuseră :

— Priviți Pokvana ! Acest semn vine de foarte departe : Ghitci-Manitu cel Puternic cheamă toate triburile oamenilor, îi cheamă pe războinici la sfat !

De pe văile apelor, din prerii, veniră războinicii neamurilor, veniră Delavarii și Mohokșii, Soctauții și Comancii, Soșonii și Blakfii, Pavnișii și Omavhașii, Mandanii și Dacoții, Huronii și Ojibveyi.

La semnalul Pipei Păcii, toți războinicii se îndreptară împreună spre Munții Preriei, spre marea Stîncă de Piatră Roșie. Și se înfățișară acolo cu armele și-n veșminte de război, văpsiți ca frunzișul toamna, aruncîndu-și unul altuia priviri sălbatice ; o-ntunecată neîncredere se citea pe chipurile lor, căci în inimi duceau certurile tuturor vremurilor, ura moștenită și o nepotolită sete de răzbunare.

Ghitci-Manitu cel Puternic, însuși Zămislitorul Neamurilor, îi învălui cu-o privire plină de înțelegere, de dragoste părintească și

milă, ca și cînd mînia și neînțelegerile lor ar fi niște biete certuri copilărești.

Întinse mîna dreaptă asupra lor, potolindu-le revolta, liniștindu-le setea și nerăbdarea cu umbra mîinii sale drepte ; le vorbi, c-un glas maiestuos, asemeni vuietului apelor depărtate, ce cad în adîncile abisuri. Amenințător, astfel le grăi :

— O, copiii mei, bieții mei copii, ascultați aceste înțelepte cuvinte, ascultați această dojană din gura Marelui Creator, a Stăpînului Vieții !

V-am dat pămînturi pentru vînătoare, ape curgătoare pentru pescuit, ursul și bizonul, cerbul și renul, lișița și castorul, am umplut eleșteiele de păsări sălbatice și rîurile de pești !

De ce, atunci, nu sînteți mulțumiți ? De ce vă războiți unii cu alții ?

Sînt sătul de certurile voastre, de vărsările voastre de sînge, sătul de pornirile voastre răzbunătoare !

Întreaga voastră putere stă-n unirea voastră ! Nenorocirea voastră stă în dezbinare !

De aceea, vă spun :

Fie ca de-acum înainte să trăiți în pace și-nfrățire !

Vă voi trimite pe Salvatoru Neamurilor, care vă va conduce și vă va da învățături, care va munci și va suferi cu voi împreună. Dacă-i veți asculta sfaturile, vă veți înmulți și veți trăi-n belșug ; dacă nu-i veți da ascultare, veți pieri cu toții !

Scăldați-vă acum în rîul de-alături ; ștergeți-vă însemnele războinice de pe chipuri, ștergeți-vă degetele de sînge ; îngropați-vă ghioagele și toate celelalte arme ; spargeți piatra roșie a acestei stînci, lustruiți-o și făceți-vă din ea pipe ale păcii ; luați trestiile de-alături și împodobiți-le cu cele mai strălucitoare pene ale voastre ; fumați împreună Pipa Păcii și trăiți, de-acum înainte, ca frații!

Atunci, războinicii aruncară la pămînt veșmintele din piele de elan, arcurile și tolbele cu săgeți ; iute intrară-n apă și-și spălară desenele de război de pe chipuri. Apa izvora limpede și cobora limpede din talpa Stăpînului Vieții ; apoi curgea la vale, întunecată și amestecată cu sînge.

Spălați de însemnele războinice, ieșiră din rîu și-ngropară sub mal ghioagele și toate armele.

Ghitci-Manitu cel Puternic — Marele Creator — zîmbi către fiii săi dezarmați.

În liniște, ei își alcătuiră Pipa Păcii din piatră roșie, iar Stăpînul Vieții se-nălță-n nouri și trecu prin Vămile Cerului, risipindu-se deasupra lor, cuprins de fumul din Pokvana ce se rotea în juru-i.

CELE PATRU VÎNTURI

— Slavă lui Medjekivis ! strigară războinicii și bătrînii, cînd el se-ntoarse triumfător acasă, din meleagurile Vîntului de Nord, din regatul lui Vabasso, din țara Iepurelui Alb, aducînd centura sacră Vampun.

El smulsese centura Vampun de pe grumazul lui Mișe-Mokva, Marele Urs al Munților, Spaima Neamurilor, în timp ce ursul dormea tolănit pe vîrful munților, ca o stîncă năpădită de mușchi cafeniu. Pe furiș, sărise drept spre el ; sărise așa de-aproape, încît ghearele roșii ale monstrului mai-mai să-l atingă, să-l sfîșie. Răsu-

flarea înăbușitoare a nărilor pîrlise mîinile lui Medjekivis, cînd el smulgea centura sacră. Apoi, ridicase-n aer ghioaga sa, scosese un strigăt prelung și puternic de luptă și-l trăznise pe puternicul Mișe-Mokva în frunte, drept între ochi. Îl mai izbise încă o dată cu ghioaga, strivindu-i căpățîna ca un pescar care sparge gheața.

— Slavă lui Medjekivis !

Astfel îl aclama mulțimea.

— Slavă lui Medjekivis ! De-acum înainte el să fie Vîntul de Vest ; cel ce pentru totdeauna este supremul stăpînitor al tuturor vînturilor cerului ! De-acum el nu se va mai numi Medjekivis, ci Kabeyun, Vîntul de Vest ! Astfel fu ales Medjekivis, tatăl vînturilor cerului. Iar fiilor săi le-a împărțit astfel celelalte vînturi : lui Vebon — Vîntul de Est, Vîntul de Sud lui Savondasi, și Vîntul de Nord, cel sălbatic și crud, îl dărui fiorosului Kabibonokka.

Vebon era tînăr și frumos ; el era cel ce aducea, pe pămînt, dimineața, cel ale cărui săgeți de argint alungau întunericul dincolo de munți și văi. Dar, în cer, Vebon era tare singur !

Pentru el cîntau păsările vesele, pentru el sălbaticele flori ale preriei îmbălsămau aerul, pentru el pădurile și rîurile cîntau și murmurau în trecerea lor, dar necontenit inima lui era tristă, deoarece era singur în cer. Dar, privind într-o dimineață spre pămînt, cînd încă sălașele dormeau și broscuța sta încă ascunsă sub malul rîului, zări o fată mergînd singură prin prerie, culegînd flori proaspete.

Și văzînd-o el în fiecare dimineață, începu să-ndrăgească pe-n-singurata fată care-i aștepta ivirea; ea era singură pe pămînt, el era singur în cer. Și-nconjurînd-o el cu multă dragoste, o ispiti și o ademeni spre el, învăluind-o în voaluri de purpură, și o preschimbă-ntr-o stea. Și, de-atunci, se văd mergînd numai împreună prin ceruri: Vebon și Steaua-Dimineții.

Fiorosul Kabibonokka locuia-n ghețarii înalți, în zăpezile eterne, în regatul Vabasso, pe pămîntul Iepurelui Alb. El zugrăvea toamna arborii cu un roșu-viu, el făcea frunzele roșii sau galbene ; el trimitea fulgii de zăpadă iarna, el înghețа eleșteiele, lacurile, rîurile, el îndrepta cufundarii, pescăreii și cormoranii spre sud, spre regatul însorit al lui Savondasi.

Într-o zi, fiorosul Kabibonokka ieși din coliba sa de gheață și pletele-i de zăpadă fluturau după el ca un rîu, ca un fluviu prin iarnă,

în vreme ce urla peste lacuri și mlaștini înghețîndu-le și trecînd spre miazăzi, tot mai spre miazăzi.

Dar, printre trestii și stufăriș, dădu peste Singhebis-pescărelul, care trăgea după el plase de pește, rătăcind încă prin mlaștini înghețate, cu toate că, de multă vreme, tribul său emigrase spre meleagurile lui Savondasi. Fiorosul Kabibonokka răcni :

— Ce nerușinat cutează a mă-nfrunta astfel, rămînînd pe meleagurile mele, cînd Va-Va-gîsca sălbatică a fugit de mult spre sud și Șu-Șu-Ga-bîtlanul de multă vreme a plecat spre sud ? Voi pătrunde-n sălașul său și-i voi împrăștia cenușa focului ce încă mai mocnește !

Și, pe vreme de noapte, Kabibonokka veni în colibă, gemînd sălbatec, troienind zăpada deasupra-i, vuind prin hornuri ; în furia sa zgîlțîia prăjinile sălașului, scutura perdelele.

Singhebis-pescărelul nu se-nfricoșa. Singhebis-pescărelul nici nu se sinchisea ! El avea patru bușteni zdraveni pentru foc : cîte unul pentru fiecare lună de iarnă ; iar drept hrană el avea pește îndestul.

Ședea tolănit lîngă focul aprins. Vesel și încălzit, rîzînd și mîncînd, el cînta :

— O, Kabibonokka, tu nu ești decît un muritor, ca și mine !

Tocmai atunci intră și Kabibonokka. Singhebis-pescărelul, cu toate că-l simți în casă înghețat, nu-ncetă să cînte, nu-ncetă să rîdă, strîmbîndu-și doar oleacă gura, răscolind focul să s-aprindă mai tare, stîrnind roiuri de scîntei pe hornul colibei.

Picături de apă grele și repezi începură să cadă de pe fruntea lui Kabibonokka, din pletele lui troienite de zăpezi, stropind cenușa cum primăvara curg șuvoaiele din țurțurii-nmuiați.

Și astfel, nemaisuportînd căldura și veselia năzdrăvanului cîntăreț, Kabibonokka se dădu bătut și, cu capu' lăsat, o rupse la fugă, tropotind peste lacuri și rîuri. Pe unde-ajungea făcea zăpada mai aspră, gheața mai groasă, chemîndu-l pe Singhebis, gol, la luptă, departe în mlaștini și-n singurătăți înghețate.

Departe-departe, Singhebis veni gol și-ntreaga noapte se luptă cu Vîntul de Nord, cu fiorosul Kabibonokka,

pînă cînd suflarea lui începu să leșine,
pînă cînd strînsoarea lui de gheață începu să slăbească,
pînă cînd, șubrezit, șovăind, snopit și batjocorit,

bătu în retragere,
pînă-n împărăția lui Vabasso,
pînă pe meleagurile Iepurelui Alb,
ascultînd, încă, zgomotosul rîs al lui Sînghebis-pescărelul, care cînta astfel :
— O, Kabibonokka, nu ești decît un muritor ca și mine !

Savondasi, gras și leneș, sălășluia departe la sud, în țara soarelui visător și delăsător, în țara Verii Fără Sfîrșit.

El era cel ce trimitea păsările spre nord: Opeci-gît-roșu, Oveissa-pasărea albastră, Șo-Șo-rîndunica și Va-Va-gîsca sălbatică ; el era cel ce cocea lubeniţele, tutunul și împurpurații ciorchini de struguri.

Din pipa lui suia un fum ce-mpînzea cerul cu aburi, cu pîcle și cu moliciuni de vis, înscînteia apele, îndulcea munții încruntați și aducea Vara indiană spre cumplitul Noiembrie al melancolicului Pămînt de Nord.

Lipsit de griji și nepăsător, Savondasi avea totuși o adîncă mîhnire în suflet. Cînd privea el, o dată, spre nord, în depărtata prerie, văzuse o zveltă și mlădioasă fată. Singură-singură în nesfîrșita prerie : veșmîntul ei era de-un verde strălucitor, părul ei aidoma cu raza soarelui.

Și, zi de zi, el o privea,
zi de zi, el o-ndrăgea,
zi de zi, mai tare s-aprindea de dorul ei.

Dar prea greoi și prea leneș era, prea nepăsător pentru a-i spune dorul și pentru-a o-ncînta.

Se mulțumea doar s-o privească, se mulțumea doar să suspine.

Dar, într-o bună dimineață, privind spre nord, îi văzu pletele albite, acoperite de omăt.

— Ah ! frate-al meu din Pămîntul de Nord, din împărăția lui Vabasso, din meleagul Iepurelui Alb ! Mi-ai răpit frumoasa fată, ai încîntat-o cu poveștile voastre din Pămîntul de Nord.

Și-ndepărtatul Savondasi, printr-un suspin adînc, suflă în aer toată tristețea, iar fata cu păr însorit pieri din ochii lui pentru totdeauna, împrăștiindu-se-n vînt.

— Sărmane Savondasi, nu era fată ceea ce văzusei !

Era păpădia preriei, pe care-n visul tău de-o vară-ntreagă o-ndrăgisei, iar cu suspinele ai risipit-o. Dezamăgitule Savondasi!

Așa erau împărțite cele Patru Vînturi, fii ai lui Medjekivis, fiecare avîndu-și locul său în cer.

Iar preaputernicul Medjekivis păstrase, pentru el, doar Vîntul de Vest.

COPILĂRIA LUI HAIAVATHA

În pragul serii, în zile uitate prin vremuri străvechi, căzu, din luna plină, Nokomis, căzu frumoasa Nokomis, femeie ce nu era încă mamă.

Ea-și petrecuse timpul cu alte femei, legănîndu-se-ntr-un scrînciob de viță, în vreme ce rivala sa, plină de ură și de gelozie, tăie scrînciobul și înspăimîntata Nokomis căzu-n amurg în preria cea înflorită.

— Cade o stea ! rosti mulțimea. A căzut din cer o stea !

Acolo, printre ferigi și mușchi, printre crinii din prerie, în lumina lunii și-a stelelor. Nokomis, frumoasa Nokomis, născu o fetiță pe care-o boteză Vennonah — primul copil născut de ea.

Și fetița crescu asemeni crinilor din prerie ; și se făcu o fată zvelită, de-o frumusețe cum doar raza lunii și scînteierea stelelor mai aveau.

Și Nokomis o sfătuia adesea :

Ia seama la Medjekivis, la Vîntul de Vest-Medjekivis : să nu asculți basmele lui, să nu te tolănești în prerie, să nu te-apleci nici după crini, căci el te va cuprinde și mult rău îți va face.

Aș ! Vennonah n-a ascultat de vorbele mamei.

Și-ntr-o fermecătoare seară, Vîntul de Vest o găsi pe-ncîntătoarea Vennonah culcată printre crini. O ademeni ușor și, așa, după o vreme, ea născu un copil al iubirii și-al durerii.

Așa s-a născut Haiavatha, copilul minunii ; iar Vennonah, mama lui Haiavatha, părăsită de nemernicul Medjekivis, muri copleșită de tristețe!

Mult plînse Nokomis pe fiica sa !

— De ce nu mor ? ! murmură ea. De ce nu mor ca fata mea ? Nu mai pot să muncesc, nu mai pot nici să plîng ! Vahonovin ! Vahonovin!

Coliba bătrînei Nokomis era aproape de malurile strălucitoarei mări de sus, Ghitci-Ghiumi. În spatele colibei se-ntindea pădurea întunecată cu pini negri și visători, cu brazii încărcați de conuri. Dinainte-i fremăta, necontenit, apa limpede și însorită a scînteietoarei mări de sus.

În aceste meleaguri, bătrîna Nokomis crescu pe micul Haiavatha. Acolo ea-l legănă în scrînciob de tei, culcat cu duioșie pe mușchi și trestie, înfășat cu vine de ren, la scîncetele lui spunînd : «Tăci ! Ursul n-o să te fure !»

Și-l legăna să-l adoarmă, cîntîndu-i :

«Nani-Nani ! Pui de buhă !
Cine-mi luminează casa,
Cu ochii lui mari și blînzi ?

Cine-mi luminează casa ?
Nani-nani, pui de buhă !»

Nokomis l-a-nvățat multe lucruri despre stelele cerului, i-a arătat cometa Iscuda cu plete de flăcări, i-a arătat războinici împodobiți cu pene și-n mîini cu ghioage de luptă ; apoi alba cale a cerului, drumul fantomelor și-al umbrelor curgînd drept și tăind cerul.

În serile de vară, micul Haiavatha ședea în prag ; el asculta murmurul pinilor și freamătul apelor, cu sunete cîntătoare și vorbe minunate.

— Minne-Vava ! spuneau pinii.

— Modvei-Oșka ! spuneau apele.

Și Va-Va-Teysi-licuriciul alerga, în amurg, prin crînguri și mărăcinișuri, luminînd cu scînteierea lui ; și Haiavatha îngîna cîntecul pe care-l învățase de la bunica Nokomis.

Va-Va-Teysi, mic licurici,
Gîză de foc-alb, alergînd,
Micuță ființă jucăușă,
Luminează-mă cu raza ta,
'Nainte de-a mă-ntinde-n pat,
'Nainte de-a-mi închide ochișorii.

El văzu luna răsărind din ape și rotunjindu-se deasupra apelor și murmură :

— Ce este-aceea, Nokomis ?

Bătrîna Nokomis răspunse :

— Odată, demult-demult, un războinic, cuprins de mînie, a înhățat-o pe bunica-i și, la miezul nopții, a aruncat-o-n cer ; e trupul ei ceea ce vezi acolo, sus.

El mai văzu și curcubeul în marginea de răsărit și murmură :

— Ce este acela, Nokomis ?

Bătrîna Nokomis răspunse :

— Ceea ce vezi acolo sus e paradisul florilor : toate florile sălbatice ale pădurii, toți crinii preriei se duc să înflorească sus, în cer, cînd pe pămînt se vestejesc și pier !

Iar cînd, la miezul nopții, el auzi bufnițele huhuind prin pădure:

— Ce este aceea ? strigă, înspăimîntat. Ce este aceea ?

Bătrîna Nokomis răspunse :

— Nu-i decît bufniţa cu puiul ei, care vorbesc în limba lor, care se ceartă-n limba lor.

Şi învăţă Haiavatha limba tuturor păsărilor, învăţă numele şi tainele lor : cum îşi încropesc, vara, cuiburi, cum se ascund iarna; şi le vorbea cînd se-ntîlneau şi le spunea, dezmierdîndu-le : «Puişorii lui Haiavatha».

Şi învăţă limba tuturor fiarelor, învăţă numele şi tainele lor : cum castorii îşi încropesc căsuici, unde-şi ascunde veveriţa jirul, de ce aleargă iute renul, de ce-i fricos iepurele. Şi le vorbea cînd se-ntîlneau, şi le spunea : «Fraţii lui Haiavatha».

Atunci Yagu, marele fanfaron, minunatul povestitor de întîmplări, haimana şi flecar, prietenul bătrînei Nokomis, făcu un arc pentru Haiavatha, dintr-o creangă de frasin, iar săgeţi dintr-un stejar ; le încrustă cu silex şi cu pene, tăie coardă dintr-o piele de cerb, şi-i spuse lui Haiavatha :

— Şi-acum, du-te fiule ! Du-te-n pădure, unde căprioarele trăiesc în turme. Prinde o căprioară şi pentru noi !

Fără şovăială, singur-singurel, Haiavatha plecă-narmat cu arcul şi cu săgeţi îndestule, în adîncul pădurii.

În preajmă, păsările-i cîntau :

— Nu ne vîna ! Nu ne vîna, Haiavatha ! cîntau Opeci-gît-roşu şi Oveissa-pasărea albastră.

Într-un mesteacăn apropiat, Adjidomo-veveriţa sărea tuşind şi flecărind, rîzînd şi spunînd :

— Nu mă vîna, Haiavatha !

Iepurele sări departe, departe de drum şi, mai temîndu-se, mai în linişte, spuse micului vînător :

— Nu mă vîna, Haiavatha !

Dar el nici nu le-auzea, căci se gîndea doar la căprioară.

Ajuns în crînguri de alun, pîndea trecerea căprioarei.

Iat-o tăind drumul prin frunzişul pătruns de lumină.

Inima lui Haiavatha vibră, frunzele tremurară deasupră-i.

Proptindu-se-ntr-un genunchi, își încordă arcul. Căprioara se opri bănuitoare, ascultă, ridică o copită și se avîntă către săgeată. Ah, către necruțătoarea săgeată !

Din pielea ei. Nokomis i-a făcut o haină lui Haiavatha. iar din carnea ei a pregătit o petrecere în cinstea iscusitului vînător.

Toți vecinii veniră și cinstiră.

Oaspeții îl lăudară pe Haiavatha și-l poreclîră Songi-tehe-Inimă tare ; Man-go-teysi-Inimă bravă !

HAIAVATHA ȘI MEDJEKIVIS

Haiavatha nu mai era copil. El era un om deprins cu necazurile vînătoarei, știind toate legendele moșnegilor, toate glumele tinerilor, toate muncile și bucuriile oamenilor.

Era foarte iute de picior : dacă lansa o săgeată, el fugea astfel, încît săgeata ajungea la capăt după ce ajunsese el !

Avea brațe tari : el putea să tragă zece săgeți una după alta și cu atîta iuțeală, încît a zecea pleca din arc înainte ca prima să cadă pe pămînt !

Avea mănuşi Mingikevon, mănuşi vrăjite din piele de căprioară : cînd le purta, putea să spargă stîncile-n pumni şi să le facă mii de fărîme !

Şi mai avea mocasini fermecaţi din piele de căprioară ; cînd îi trăgea pe glezne putea să facă o milă dintr-un pas.

El a descusut-o îndelung pe bătrîna Nokomis, să afle lucruri despre Medjekivis, tatăl său. Aşa află cît de frumoasă fusese mama lui. Află şi despre nemernicia tatălui. Inima-i s-aprinse ca de jar şi-i spuse bunicuţei Nokomis :

— Aş vrea să plec spre Medjekivis, la borta Vîntului de Vest, prin porţile lui Soare-Apune !

Înveşmîntat de drum şi înarmat de vînătoare, porni-ndrăzneţ.

Se-ndepărtă-mbrăcat în piele de căprior,
şi din belşug împodobit cu pene :
pe cap avea pene de uliu,
pe mijloc, centură bătută cu cochilii,
în mîini, mănuşile Mingikevon,
şi, în picioare, mocasinii fermecaţi ;
iar arcul său de frasin
era prins cu vine de ren,
şi-n tolbă avea săgeţi de stejar
cu vîrf de jasp
şi-mpodobite cu pene.

Bunica Nokomis îl sfătui :

— Să nu te duci departe foarte, Haiavatha ! Nu intra-n meleagul Vîntului de Vest, Medjekivis, căci teamă mi-e să nu te răpească prin farmece, să nu te ucidă prin şiretenie !

Dar, netemător, nici n-a luat în seamă poveţele femeieşti.

Se cufundă-n adîncuri de pădure.

Şi inima-i ardea aşa de tare, încît se-ntunecase cerul şi pămîntul, iar aerul părea-necat în fum venit din prerie sau din păduri cuprinse de flăcări.

Astfel călătorea spre vest, spre vest, întrecînd căpriorul şi antilopa, şi bizonul, trecînd vijeliosul Esconaba şi marele Mississippi, trecînd Munţii Preriei, aşezările din Bleckfit.

Se duse de-a dreptu-n Munții Stîncoși, în împărăția Vîntului de Vest, acolo unde, pe culmi cuprinse de furtună, domnea străvechiul Medjekivis, stăpînul Vînturilor Cerului.

Privi respectuos la tatăl său, ale cărui plete-nnourate fluturau în văzduh, scînteietoare ca zăpada, strălucitoare — asemenea cometei Ișkuda cea cu plete de flăcări.

Medjekivis îl privi cu voioșie, căci își vedea, doar, tinerețea lui, și o vedea pe preafrumoasa Vennonah ieșită din mormînt în fața lui.

— Haiavatha, îi spuse el, bine-ai venit pe meleagurile Vîntului de Vest! Te-aștept de multă vreme ! Tinerețea este sărbătoare, bătrînețea-singurătate ; tinerețea este-nflăcărată, bătrînețea înghețată. Tu-mi amintești de anii tinereții mele și de frumoasa Vennonah!

Apoi unde-ncepu să-și laude străvechile isprăvi și aventuri și cutezanța-i neasemuită !

Și Haiavatha asculta surîzător atîtea lăudăroșenii ; n-a scos o vorbă de amenințare, n-a scos o vorbă de insultă. Dar inima-i ardea ca într-un foc.

Și zise :

— O, Medjekivis, să nu fie nimic ce te-ar putea răni, nimic de care tu să te-nspăimînți ?

Răspunse Medjekivis, cu mîndrie :

— Nimic ! Nimic afar' de Stînca Neagră, stînca morții, Vavbik! Dar tu, o Haiavatha : să nu fie nimic ce te-ar putea răni, nimic de care să te înspăimînți ?

— Nimic ! Nimic afară de trestia de baltă, nimic afară doar de Apukva !

Și, ridicîndu-se, Medjekivis întinse mîna să-i apuce trestia, dar Haiavatha țipă cu-o prefăcută spaimă :

— Kigo ! Kigo ! Nu, nu ! Să n-o atingi !

— Kevin ! Nu, nu ! N-am s-o ating !

Și mai vorbiră ei ce mai vorbiră și despre vînturi — frați cu Haiavatha, și despre Vennonah, frumoasa-i mamă.

Și într-un tîrziu, strigă Haiavatha :

— O, Medjekivis, tu ai omorît-o pe Vennonah ! Tu i-ai răpit viața și tinerețea, tu ai strivit Crinul din Prerie ! Mărturisește-o !

Și bătălia începu, cumplită.

Haiavatha întinse mîna către Stînca Neagră, către stînca morții, Vavbik.

Mulțumită mănușilor fermecate Mingikevon,

crăpă în două stînca ;
o sparse și-n bucăți
o azvîrli înfuriat spre tatăl său,
spre Medjekivis cel ros de mustrări.

Dar, Stăpînul Vîntului de Vest, dintr-o suflare-ntoarse pietrele de stîncă :

în furtuna miniei,
cu-o suflare-a nărilor,
le-ntoarse-asupra celuilalt ;
apoi zări și trestia Apukva
și smulse trestia înaltă
cu rădăcini cu tot,
din marginea prerici.

Dar Haiavatha hohotea de rîs !

Și începu o bătălie mare,
corp la corp, printre munți.
Din văzduh,
Kiniu-Marele Vultur războinic
scoase întîi țipete ascuțite,
se așeză pe-o stîncă-nvecinată,
apoi, bătînd din aripi,
se-ntoarse deasupra lor.

Ca un arbore-n furtună

se-ndoia înalta trestie,
și-n bubuituri grozave

— cădea mortala stincă Vavbik ;
pămîntul se cutremura,
fierbea văzduhul,
și munții, detunînd, le răspundeau :
— Bem-Vava !

Medjekivis se trăgea-ndărăt, spre vest, spre vest, prin munți. Trei zile-ntregi, se retrase urmărit de Haiavatha, pînă la borta Vîntului de Vest, la porțile Soarelui-Apune, la marginea pămîntului, unde se-afundă soarele și unde-n triste mlaștini cade în cuibul său la sfîrșitul zilei.

— Oprește-te ! Oprește-te, copilul meu ! Nu-i cu putință să mă-nvingi, căci nu poți omorî ce este nemuritor ! Am vrut doar să dovedești curaj și să-ți măsor curajul !

Primește prețuirea curajului tău : întoarce-te la casa ta și la poporul tău ; trăiește cu el, suferă cu el ; curăță pămîntul de tot ce este vătămător, limpezește apele cu pești, înjunghie monștri, vrăjitori, toți uriașii-Vendigi, toți balaurii-Kinebici, cum eu l-am ucis pe Mișe-Mokva-Marele Urs al Munților !

Și-atunci cînd moartea va veni spre tine, cînd ochii-ngrozitori ai lui Poguk te vor fixa din întuneric, eu îmi voi împărți împărăția cu tine ; vei fi, de-atunci, căpetenie în Kivay-din-Vîntul de Nord-Vest, vei fi vîntul locuinței noastre!

Astfel s-a terminat faimoasa bătălie din împărăția Vîntului de Vest, în neuitatele zile de multă vreme duse.

Și astăzi încă, vînătorul cutezător, găsește rămășițe ale luptei între culmi și văi, găsește uriașa trestie ce crește în bălți și-n ape curgătoare, găsește dărîmături din Vavbik încă zăcînd în fiecare vale.

Se intorna spre casă Haiavatha; în jur privelești sclipitoare, văzduh plăcut deasupra lui ; amărăciunea urii-l părăsise fără urmă ; gîndul răzbunării-i dispăruse din minte și fierbințelile din inimă.

Și doar o dată se opri, o singură dată se opri să-și cumpere săgeți de la Bătrînul Făurar de Săgeți, în țara Dacoților, acolo unde căderile apei Minnehaha se veselesc și scînteiază, rîd și se aruncă-n văi prăpăstioase.

Bătrînul Făurar de Săgeți cioplea ascuțitele vîrfuri din gresie, din agată lăptoasă, din cristal ori din jasp, șlefuind ori ascuțind dungile, tari și lustruite, ascuțite și tăioase.

Cu el mai locuia acolo fata sa, cea cu ochi negri, schimbătoare ca Minnehaha, cu toane bune sau rele, cu ochi cînd încruntați, cînd surîzători, cu mers iute ca sfoara apei, și cu rîs cristalin ca de izvoare.

Și i se spunea Minnehaha, Apa-Care-Rîde.

Dar oare, de ce să se fi abătut Haiavatha în țara Dacoților ?

Pentru vîrfuri de săgeți cioplite din cristal, din lăptoasa agată ori din jasp ?

Să nu se fi gîndit el că o s-o vadă pe fată, pe Apa-Care-Rîde apărînd de după perdea ? Ori scînteind printre arbori ? C-o să-i audă foșnetul rochiei dincolo de perdea ?

Cine să mai știe ce gînduri ascundea fruntea lui arzătoare ?

Cine să spună ce frumoase vise scăldau inima lui Haiavatha ?

Iar cînd în apusul soarelui ajunse-acasă, îi povesti bătrînei Nokomis despre-ntîlnirea și lupta cu tatăl său Medjekivis.

Și nici o vorbă despre săgeți, nici o vorbă despre Minnehaha-Apa-Care-Rîde.

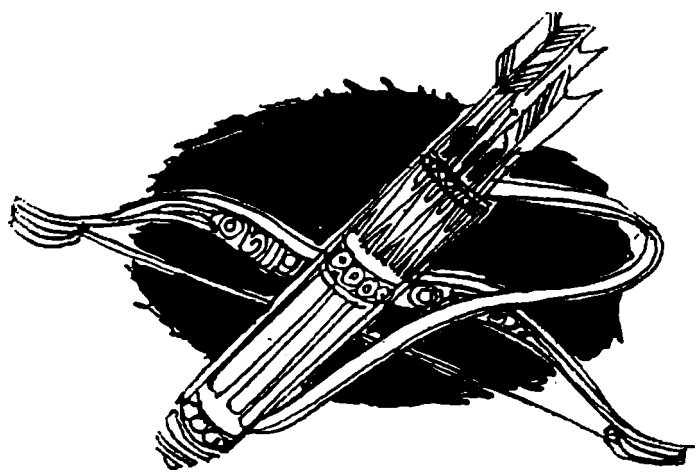

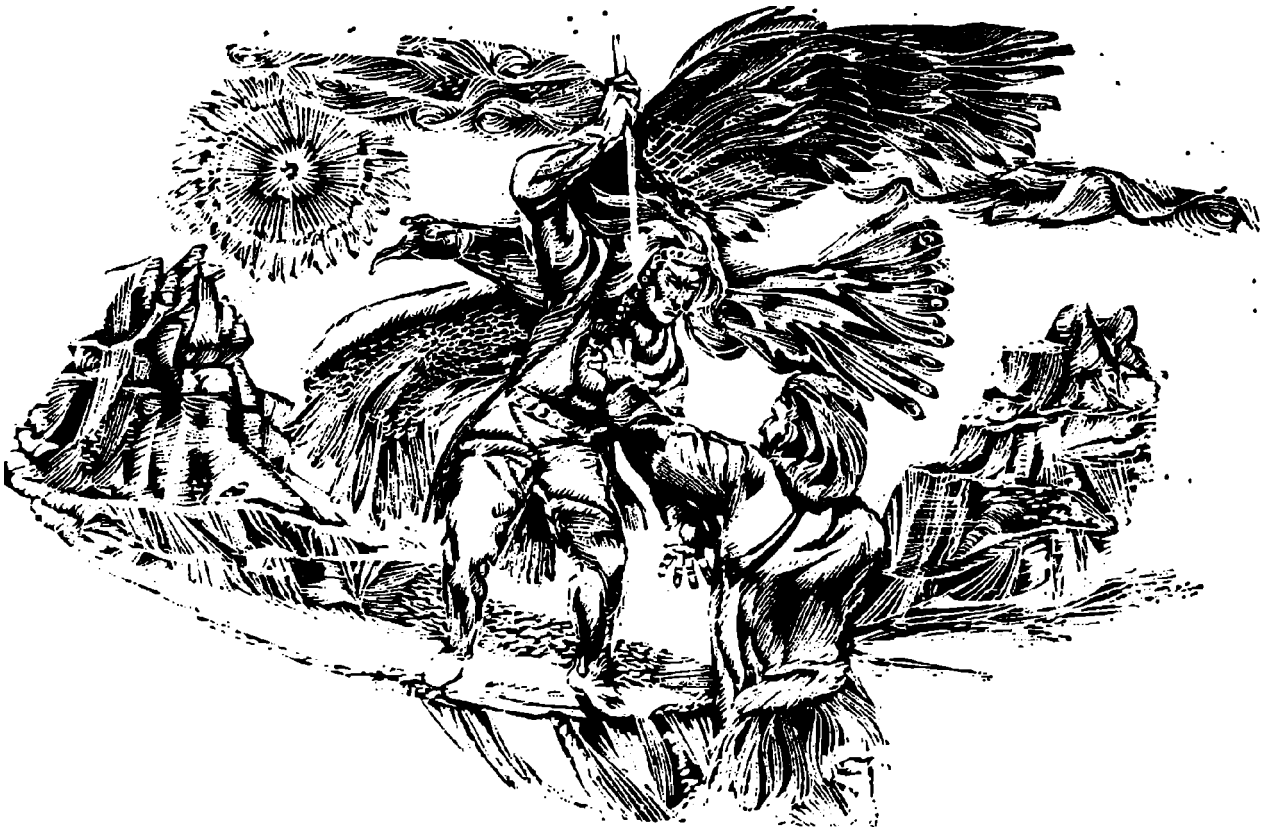

POSTUL LUI HAIAVATHA ȘI LUPTA LUI CU MONDAMIN-PRIETENUL OMULUI

Dacă s-a dus în pădure să postească, el n-a făcut-o pentru a ajunge un mai iscusit vînător, nici un mai viclean pescar, nici pentru a se lupta mai bine cu faimoșii războinici : el a făcut-o pentru a le fi mai de folos semenilor săi, oamenilor.

Și-n primăvara surîzătoare și-a durat o colibă în pădure, aproape de Marea Apă a Mării, lîngă strălucitorul Lac Superior, în Luna Frunzelor Ivite.

Șapte zile și șapte nopți posti visînd și făcîndu-și planuri.

În ziua-ntîi rătăci prin desișurile pădurii ; văzu căprioara zvîcnind din huceag, văzu iepurele-n stratul său, îl auzi pe Benafazanul trîmbițînd, o auzi pe Adjidomo-veverița spărgînd în dinți jirul, îl văzu pe Omimi-porumbelul făcîndu-și cuibul în copaci, pe Va-Va-gîsca sălbatică zburînd în cîrduri spre pămînturile mlăștinoase de la nord.

În ziua a doua, el rătăci de-a lungul apei, trecînd prin preria Mișkoday. Și văzu grîul sălbatec Manomoni, văzu căpșuna Odamin și coacăza Sebamin și strugurele Bimahgut cățărîndu-se pe vițe și-mparfumînd aerul.

— Viețile noastre trebuie să țină, oare, de-aceste lucruri ? strigă el deznădăjduit.

În ziua a treia se lungi lîngă un lac, lîngă o apă liniștită și cristalină.

Și-l văzu pe Nahma-nisetrul sărind și risipind în aer picături de apă limpede ca perlele-ntr-un colier, il văzu pe Sava-bibanul aurit ca o rază de soare în apă, o văzu pe știuca Mașkenosa și pe scrumbia Okahavis și racul Sogași.

— Viețile noastre trebuie să țină de aceste lucruri ? strigă el iar deznădăjduit.

În ziua a patra rămase-n casă sleit de puteri. Cu pleoapele întredeschise, pline de vise, privea priveliștile prăvălite, lumina rîului, splendoarea soarelui în asfințit.

Și, deodată, el văzu apropiindu-se un tînăr îmbrăcat în verde și-n galben, venind prin purpura apusului ; pene de verdeață-i atîrnau pe frunte, iar pletele-i erau înaurite.

Acesta privi-ndelung la Haiavatha, privi cu milă și durere chipu-i și trupul răvășit și, c-un glas aidoma suspinului cu care trece Vîntul de Sud prin coroanele arborilor, zise:

— O, Haiavatha ! Rugăciunile tale se auziră departe, căci nu te rogi ca toți ceilalți pentru mai multă iscusință-n vînătoare, pentru mai multă viclenie-n pescuit, pentru-ai învinge-n luptă pe faimoșii războinici ; tu ceri mai multe lucruri bune pentru semenii tăi.

Eu, Mondamin-Prietenul oamenilor, am venit ca să te fac mai cu luare-aminte, să te-nvăț cum, prin luptă și muncă, vei agonisi ceea ce ai cerut. Ridică-te din patul tău de frunze, ridică-te, tinere om, și vino să te lupți cu mine !

Slăbit de foame, Haiavatha se ridică din pătuiagul de frunziș. și părăsi coliba să se lupte cu Mondamin în asfințitul înflăcărat : și, de cum îl atinse, simți un nou curaj, o nouă putere în piept, simți renăscîndu-i viața și speranța, și puterea începu să-i freamăte în mușchi.

Și se luptară-așa în asfințit,
și de ce se lupta mai mult,
de ce mai tare era Haiavatha !

... Veni-ntunericul, iar bitlanul Șu-Șu-Ga țipă cu disperare mistuit de durere și de foame.

— Destul, spuse Mondamin, rîzînd spre Haiavatha ; dar mîine, la vremea asfințitului, voi reveni să te încerc din nou în luptă.

Și se făcu nevăzut, fie scufundîndu-se unde s-ascunde ploaia, fie ridicîndu-se unde se ridică ceața.

Haiavatha nu mai văzu nimic, nu mai știu nimic, afară doar că Mondamin-Prietenul oamenilor pierise, lăsîndu-l singur și slăbit, cu lacul brumat la picioare, cu stelele tremurătoare deasupra.

A doua zi și a treia zi, veni iar ; venea tăcut ca roua, luînd chip de om cînd atingea pămîntul.

Și se luptară-n asfințit, pînă cînd întunericul căzu în preajmă, iar bitlanul Șu-Șu-Ga, din cuibul său, țipă înfometat ; atunci s-opri iar Mondamin ca să-l asculte.

Frumos și-nalt în haine verzi și galbene ; iar penele îi fluturau și unduiau de răsuflarea lui, pe cînd sudoarea-i strălucea pe chip ca picăturile de rouă. El zise :

— O, Haiavatha ! Cu vitejie te luptași. Triumful va fi al tău, pînă la urmă.

Surise-apoi și-adăugă :

— Mîine e cea din urmă zi a luptei și mîine tu vei birui. Să pregătești un pat unde să mă întinzi,

unde să plouă peste mine,
și unde soarele să mă-ncălzească ;
să rupi aceste haine verzi și galbene,
să smulgi aceste pene fluturînde
și în pămîntul reavăn să mă culci,
și așa fel să-l pregătești, încît
să fie liber și ușor deasupra mea.

Și nimeni somnul nu mi-l tulbure,
să nu mă tulbure viermii ori buruienile.
Kagahghi-cioroiul să nu mă culeagă,
și numai tu să mă veghezi pîn'ce
mă voi scula și iar voi învia,
pîn'ce voi răsări-n lumina soarelui !

Și, astfel cuvîntînd, el dispăru.

Dormi în pace Haiavatha, dar auzi tînguirea cucuvelei oprit pe coliba lui singuratică, auzi pe Sibovișa-pîrîiașul murmurîn alăturea de el, vorbindu-i întunecatei păduri ; auzi suspinele cren gilor ce se tot ridicau și coborau în bătaia vîntului nopții ; și-aș cum se aude-n vis, el auzi murmure-ndepărtate, șoșote de vis.

Și Haiavatha adormi liniștit.

De teamă să nu se prăpădească de foame, bătrîna Nokomis ven în dimineața zilei a șaptea, mult jeluindu-se pe drum, cu merind pentru Haiavatha

Dar el nici nu gustă, nici nu le-atinse măcar, doar zise :

— Așteaptă, Nokomis, bunica mea ! Așteaptă pîn-la asfințitu soarelui, pîn-la căderea nopții, cînd bîtlanul Șu-Șu-Ga, țipinc deasupra mlaștinilor triste, ne va vesti că ziua s-a sfîrșit.

Plîngînd, se-ntoarse Nokomis acasă, temîndu-se de tot ce se-n-tîmplase.

Iar Haiavatha îl așteptă pe Mondamin, pînă cînd soarele căzu din cer, plutind peste apele din vest, cum toamna frunza roșie plutește-n ele.

Și, iată-l, vine Mondamin cu dulci, strălucitoare plete, cu haine verzi și galbene, cu lung și lucitor penaj. Se-opri în prag chemîndu-l, iar Haiavatha ieși din colibă, palid și abătut ca un lunatic. În fața ochilor i se rotea pămîntul, se clătina cerul, și inima-i bătea în piept cu-așa putere, cum bate-n plasă, prins, nisetru, să-i rupă țesătura.

În jurul lor, ca un cerc de foc, scăpăra orizontul roșu și parcă o sută de sori le priveau lupta.

Și iată că-n picioare, gîfîind, stă numai Haiavatha, iar jos, în fața lui zace Mondamin fără răsuflare, cu pletele răvășite, cu penele răsfirate, cu hainele făcute zdrențe.

Mort, el zăcea în asfințitul roșu.

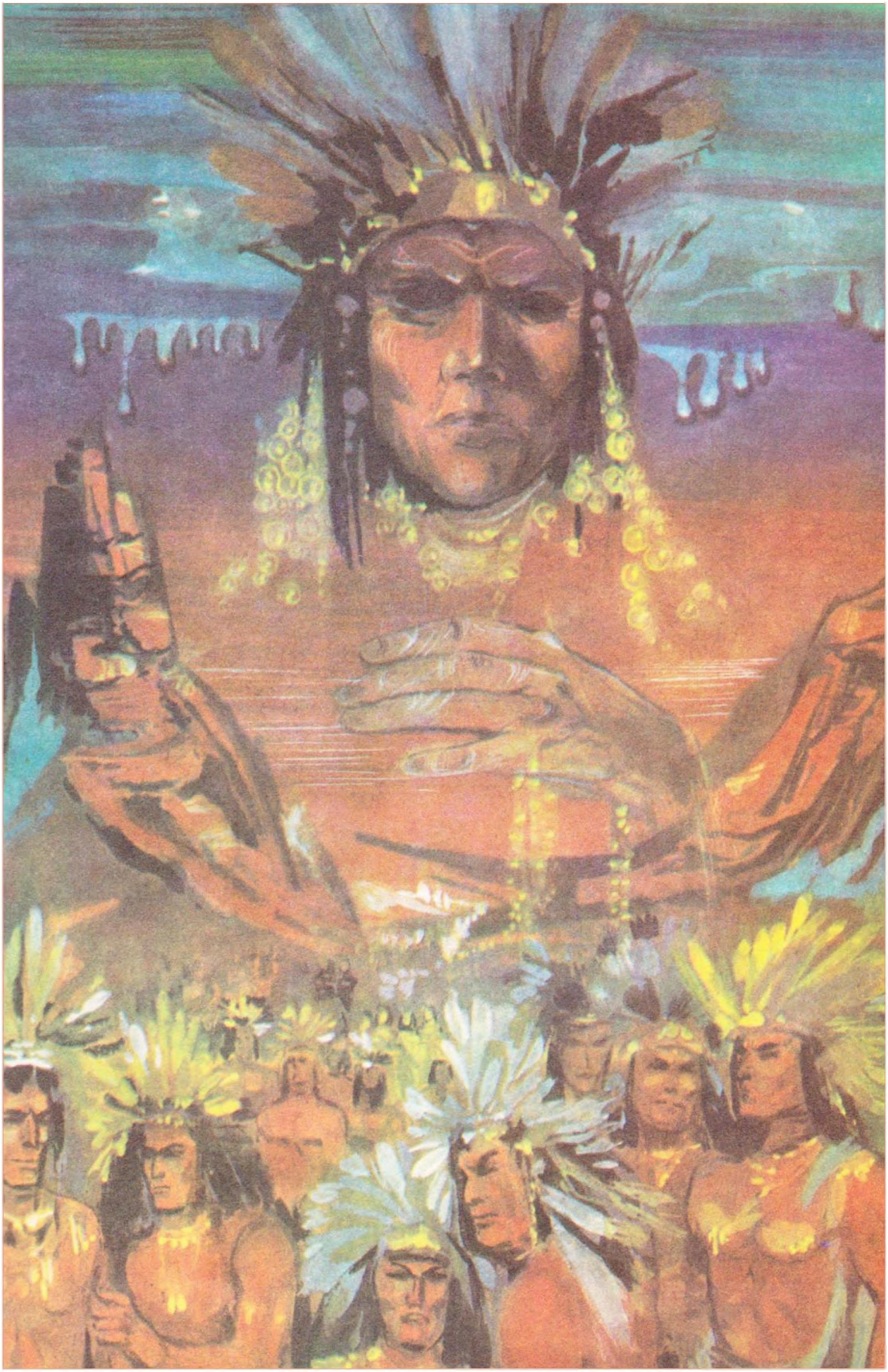

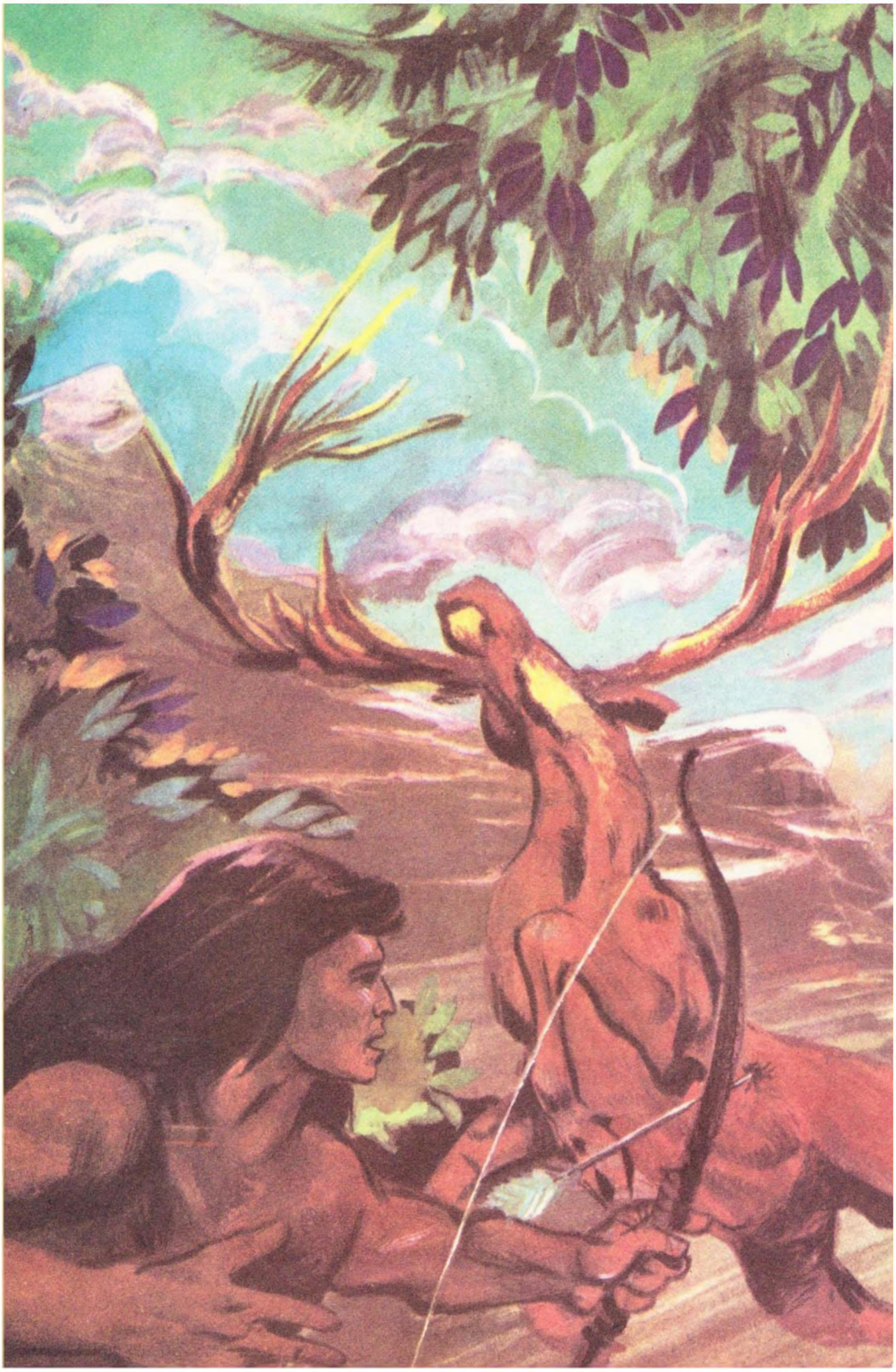

Haiavatha îl îngropă cum îi ceruse.

Bitlanul Şu-Şu-Ga, în mlaştinile triste, scoase un ţipăt sfîşietor de durere şi-ntristare adîncă.

Întors acasă, Haiavatha nu l-a uitat pe Mondamin ci, zi de zi, venea să-i privegheze somnul.

Şi, iată că o mică pană verde iese, uşor, din pămînt.

apoi o alta şi o alta încă,
şi, spre sfîrşitul verii,
era porumbu-n toată frumuseţea
cu penele-nfoiate-n aer,
cu plete galbene şi mătăsoase.

— Acesta-i Mondamin ! Da, Mondamin-Prietenul oamenilor ! Aşa strigă atuncea Haiavatha.

Apoi, în toamnă, la o mare sărbătoare, le-a arătat oamenilor acest nou dar al Vieţii, pe care însuşi el îl dobîndise.

PRIETENII LUI HAIAVATHA

Ce prieteni buni credeţi, acum, c-avea Haiavatha ?

El avea doi mari prieteni, uniţi la bucurie şi durere, cărora le-ntindea mîna dar şi inima :

unul era cîntăreţul Ciaibaibos,
altul era puternicul Kvasind.

Între casele lor şerpuia un drum pe care niciodată nu creştea iarbă ; păsările cîntătoare, născocitoare de minciuni, povestitoare de-ntîmplări ce-aduc nefericirea, nu găseau la ei urechi să le as-

culte, nu izbuteau să aducă certuri între ei, căci ei se-nțelegeau prin inima deschisă, gîndind mereu cum să le-aducă mai mult bine oamenilor.

Mai drag lui Haiavatha-i era Ciaibaibos,

cel mai bun între toți cîntăreții,
frumos la chip ca un copil,
viteaz ca un bărbat,
dulce ca o femeie,
suplu ca o răchită,
drept ca un cerb sălbatic din pădure.

Cînd el cînta, tot satu-l asculta :

războinicii în juru-i făceau cerc,
femeile veneau ca să-l asculte ;
iar el, cînd îi înflăcăra cu versul,
cînd le topea tot sufletul de milă.

Din fluier el așa vrăjit cînta,

că rîul Sibovișa își înceta murmurul,
și păsările-și încetau cîntarea,
și veverița nu mai ronțăia la jir,
iar iepurele-l asculta, vrăjit.

Sta-n loc rîul Sibovișa, rugîndu-l :
— O, Ciaibaibos, învață-mi apele să curgă legănat !
Iar pasărea albastră, Oveissa-i spunea :
— O, Ciaibaibos, învață-mă cîntecul tău cel mai nebun !
Iar Opeci-prigoria-i zicea :
— O, Ciaibaibos, învață-mă cîntecul cel mai vesel !
Iar Vevoneissa-cucuveaua îl ruga-n suspine :
— O, Ciaibaibos, învață-mă cîntecul cel mai trist !

El cînta pacea, cînta libertatea, cînta frumusețea, cînta iubirea și dragostea, cînta viața și moartea.

Și-atît de mult îl iubea Haiavatha pentru neîntrecutele-i cîntece!

Haiavatha-l iubea mult, mult de tot și pe Kvasind-omul puternic, cel mai puternic dintre muritori!

LUNTREA LUI HAIAVATHA

— Mesteacăn drag, dă-mi scoarța ta ! Dă-mi scoarța ta albă, o, Mesteacăn ce crești pe culmi și-n văile de lîngă rîu ! Din ea mi-aș face-o luntre ageră să vislesc pe ape ! Mi-aș face-o luntre de mesteacăn, o Ciumaun, care-ar pluti pe ape ca o frunză galbenă în toamnă, ca o foaie de lotus galben !

Așa se ruga-n pădure Haiavatha, lîngă pîrîul iute, în vreme ce păsările cîntau, cîntau în Luna Frunzelor, iar soarele se deștepta din somn.

Mesteacănul, cu toate crengile deodată, foșni în adierea dimineții, spunînd, cu un suspin :

— Ia haina mea, o, Haiavatha !

Apoi, mai zise Haiavatha, iarăşi :

— Dă-mi crengile tale, o, bătrîne Cedru ! Dă-mi-le să-mi întăresc cu ele luntrea !

Un bubuit trecu prin Cedru şi, aplecîndu-se, el zise :

— Ia-mi crengile, o, Haiavatha !

Şi el făcu din ele două arcuri şi le-ndoi atent pe amindouă.

— Dă-mi rădăcinile muşchiuloase, o, Moliftule, să prind virful din faţă şi pe cel din urmă-al luntrii, ca apele în ea să nu pătrundă, ca apele să nu mă ude.

Moliftul, tremurînd din toate fibrele şi dezmierdîndu-i fruntea cu àcele, îi spuse, cu un lung oftat :

— Ia-le pe toate, o, Haiavatha !

— Şi el le smulse din pămînt pe toate.

— Dă-mi, Bradule, balsamul şi răşina ta, să ung cu grijă toate crăpăturile.

Şi Bradul îi răspunse-ndurerat :

— Ia-mi răşina toată, Haiavatha !

Şi el îi luă răşina, să lipească toate crăpăturile la luntre.

— Dă-mi àcele tale, Ariciule ! Dă-mi-le pe toate, o Keg-Ariciule ! Din ele să-mi fac un colier pentru luntre, să fac un briu s-o-mpodobesc şi două stele pentru proră.

Ariciul, dormitînd, privi spre el şi începu să-i zvîrle àcele ca pe nişte săgeţi, spunîndu-i, printre mustăţile-nfoiate :

— Ia toate àcele mele, Haiavatha !

Astfel a construit el Luntrea de Mesteacăn, în inima pădurii, într-o vale, aproape de prerie ; luntrea avea în ea viaţa pădurii, toată vraja codrilor, toată supleţea mesteacănului şi întreaga tărie a cedrului.

Şi luntrea luneca pe valuri,
ca o frunză galbenă în toamnă,
ca o foaie de lotus galben.

Haiavatha n-avea nevoie de rame : gîndurile lui le ţineau locul, pe cînd dorinţele lui îi erau călăuză.

Şi luntrea luneca după dorinţă.

L-a mai chemat pe Kvasind cel puternic, să-i cureţe de trunchiuri şi nămol apa-nainte-i.

Şi Kvasind cel puternic curăţa rîul pe dedesubtul apei, iar pe deasupra apei Haiavatha aluneca uşor in luntrea de mesteacăn.

Şi-aşa făcură un nou drum pentru oameni, de la izvorul din munţi pînă în golful rîului Taquamenau.

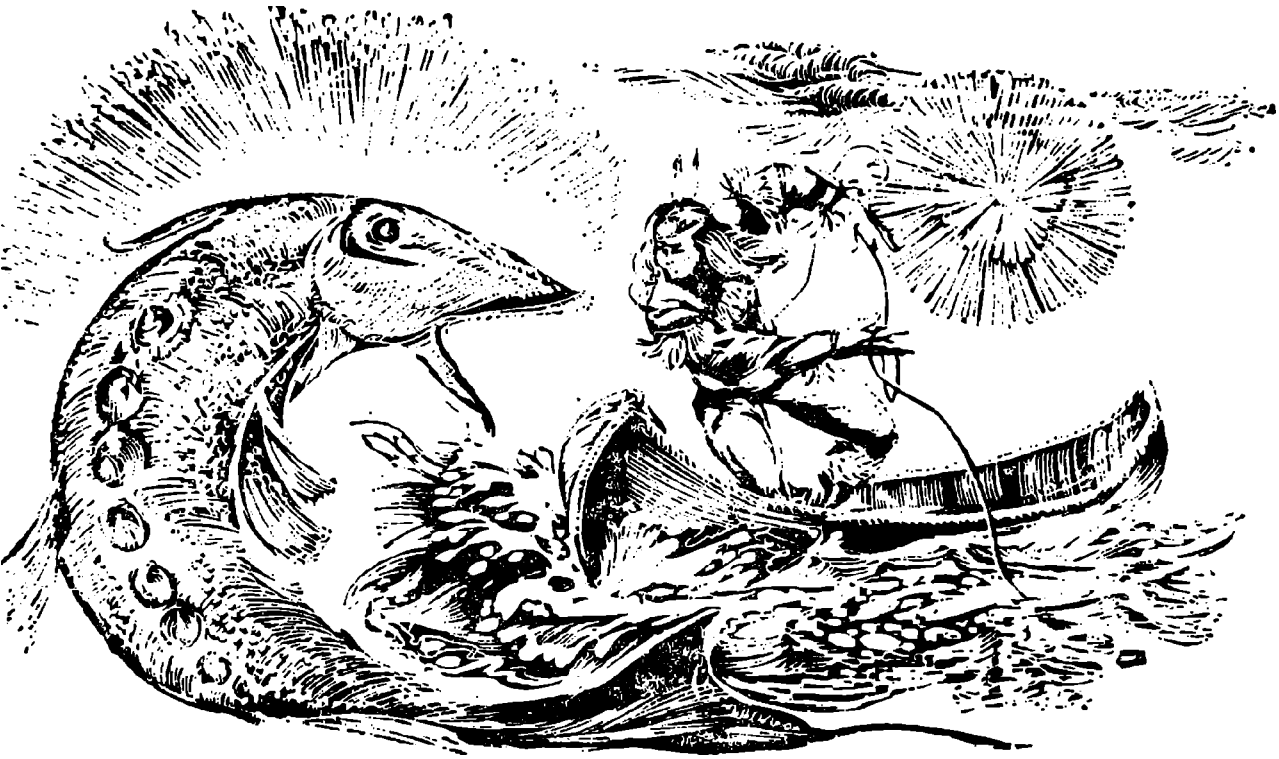

HAIAVATHA LA PESCUIT

Lîndu-şi undiţa de cedru, nerăbdător şi singur-singur, Haiavatha se duse cu Luntrea de Mesteacăn tocmai în Ghitci-Ghiumi, în Marea Apă a Mării, în strălucitorul Lac de Sus, pe urmele nisetrului Nahma, Regele Peştilor.

Alunecînd pe valuri limpezi, el vedea peştii ce-notau în apele-adînci ; bibanul Sava, galben ca raza de soare, şi racul Şogaşi, de pe fundul alb şi nisipos.

În coada luntrii, Haiavatha ţinea-n mînă undiţa de cedru ; penele-i fluturau şi vîntul bătea-n pămătuful cozii ca-n iarba pre-

riei: iar pe nisipul alb se tolănea monstrul Mişe-Nahma, se tolănea nisetrul, Regele Peştilor, trăgînd apă pe nişte urechi enorme, ondulîndu-şi aripile-vîsle, stîrnind cu coada fundul nisipos al apei; zăcea lungit, înzăuat cu toată armura-i: pe fiecare parte cîte-un scut, placă de os pe frunte, placă de os cu spini pe spinare şi pe laturi; şi zugrăvit în culorile lui de război: ghinturi galbene, roşii şi azurii, pete brune şi pete negre; şi-şi mai mişca aripile ca nişte vîsle-mpurpurate...

Iar sus, la suprafaţa apei, iată-l că poposi în Luntrea de Mesteacăn, cu undiţa-i de cedru, Haiavatha.

— Ia nada mea, Nahma-nisetrule! Mai lasă-adîncul apei şi suie să vedem care din noi doi e mai puternic!

Şi-şi aruncă undiţa de cedru în apele adînci şi limpezi. Zadarnic aşteptă vreun semn. Tot aştepta şi repeta mai tare:

— Ia nada mea, o Rege-al Peştilor!

Nahma-nisetrul mişcă domol din vîsle, se tolani liniştit, ridicînd privirile spre Haiavatha, ascultîndu-i strigătele, rugăminţile, pînă ce, în sfîrşit, se hotărî şi-i spuse ştiucii Maşkenosa:

— Prinde-i nada lui Haiavatha, rupe-i undiţa!

Haiavatha o prinse şi-o aruncă-napoi în apă, spunîndu-i:

— Nu eşti tu Regele Peştilor!

Şi ştiuca-alunecă la fundul apei.

Nisetrul Nahma spuse peştelui-soare, Ugudvoş, plăticii cu solzi verzi:

— Ia-i nada ăstui mare fanfaron! Rupe undiţa lui Haiavatha!

Şi Ugudvoş-peştele-soare o prinse cu toată puterea, stîrnind un uriaş vîrtej în apă: corabia se răsuci în cercuri, pe viltoarea apei. Ci, cînd văzu pe Ugudvoş în undiţă, Haiavatha strigă, luîndu-l în rîs:

— Ruşine! Nu eşti tu Regele Peştilor! Tu eşti Ugudvoş-peştele-soare!

Şi-l aruncă în apă.

Nahma-nisetrul auzi din nou chemarea lui Haiavatha, auzi glasul acela sfidător. Cu-o puternică mişcare, cutremurat de mînie pînă-n adîncurile fiinţei lui, lovind din toate plăcile armurei, luminînd cu toate strălucirile zugrăvelii de războinic, în toată-ntări-

tarea, se lansă deasupra, în văzduh, sărind, țîșnind în lumina soarelui:

deschise fălciile-i enorme

și înghiți luntrea cu tot cu Haiavatha!

Ca un trunchi de arbore prăbușit între cine știe ce prăpăstii, pierdut cu totul, fu azvîrlit Haiavatha în adîncuri întunecate de cavernă ; și iată-l singur-singurel : bîjbîind ici și colo, simți o inimă enormă palpitînd în întunericul acesta fără margini.

Cu pumnul, printr-o lovitură nemaipomenită, și cu o furie nebună, lovi inima lui Nahma.

Simți cum puternicul Rege al Peștilor se cutremură din toate fibrele :

auzea apele vuind în jurul lui :

și Haiavatha-l izbea în inimă neîncetat,

iar monstrul devenea mai slab, mai obosit.

De teamă ca nu cumva Luntrea de Mesteacăn să fie aruncată în afară de aceste zvîrcoliri prin fălcile lui Nahma, o prinse și o trase lîngă el.

Veverița Adjidomo tot flecărea, tot țopăia și se înveselea, trudind și ea cu Haiavatha. Și, împreună, legară luntrea, iar Haiavatha-i zise :

— O, mica mea prietenă, Adjidomo, îți mulțumesc din inimă pentru osteneală : de azi înainte, pe totdeauna, copiii-ți vor spune «Coadă zburlită cea vitează !»

Și iar începu Nahma să freamăte, să gîfîie în apă, apoi să se liniștească, să se tîrască spre pămînt, să se frece de pietre.

Muri, încet, Nahma, muri monstrul apelor.

Se auzi un fîlfîit și-un țipăt deasupra, de mii și mii de aripi, se văzu o rază de soare scînteind și apărură pescărușii cu miile, spunîndu-și unul altuia :

— Iată-l pe fratele nostru, Haiavatha !

El le ceru să-l scoată din caverna lui Nahma, ceea ce și făcură bucuroși, ciupind din pește mii și mii de fărîme.

Iată-l pe Haiavatha aproape de casa lui, pe malul apei. Și-i spuse bunei lui, bătrînei Nokomis, arătînd spre Nahma-nisetrul :

— L-am învins ! L-am ucis pe Regele Peștilor, pe monstrul apelor !

Lasă-i pe aceşti pescăruşi să se ospăteze din el, iar după ce vor pleca spre mlaştinile lor, s-aduci de-acasă chiupul să luăm şi noi ulei pentru la iarnă!

Trei zile şi trei nopţi, pe rînd, trudiră Nokomis şi pescăruşii să termine ce-aveau de luat din Nahma-nisetrul : ziua îl ciuguleau pescăruşii, noaptea-n bătaia lunii, îl sfîşia Nokomis.

Şi, după aceea, pe nisipul alb, rămase doar scheletul lui Nahma deşirat în soare.

HAIAVATHA ȘI VRĂJITORUL MARELE-PANĂ-ÎMPERLATĂ

Soarele roșu cobora, lăsînd în urmă-i cerul în flăcări, întocmai cum lasă preria în urma bătăliilor.

Luna se ivi și sui pe cer împrumutînd și ea ceva din lumina aceea înflăcărată !

Pe malurile apei Ghitci-Ghiumi, strălucitorul Lac de Sus, bătrîna Nokomis arăta cu degetul spre Vest, spre Vest, spre norii-mpurpurați încă de soare și îi spunea lui Haiavatha :

— Acolo, departe-departe, locuiește Marele-Pană-Împerlată,

MEGISSOGVON-VRĂJITORUL,
Stăpînul Bogăției și-al Colierului,
păzit de șerpii lui de foc,
păzit de eleșteie negre și stătute.

Poți să și vezi apele negre și stătute, întinse-n depărtare către el, spre norii-mpurpurați ai asfințitului !

Cu jocurile lui negre, cu gîndurile-i răufăcătoare, Megissogvon îl omorî pe tatăl meu, în timp ce cobora din lună să mă caute pe pămînt. Din mlaștini, el — cel mai puternic vrăjitor, trimise malarie și aer înciumat, trimise aburi otrăviți, pîcla lăptoasă a mocirlelor, boli și moarte ! Ia-ți arcul, Haiavatha, ia-ți săgețile cu vîrf de jasp, ia-ți ghioaga ghintuită Pokevogon și mănușile Mingikevon ; ia-ți ulei de Nahma să ungi pe dinafară Luntrea de Mesteacăn.

Ucide-l fără milă pe-acest vrăjitor ! Scapă oamenii de molima ce-o trimite de pe mlaștini, răzbună moartea tatălui meu !

Hotărît, Haiavatha se înarmă cu tot ce-i trebuia, își trase luntrea-n apă și, dezmierdînd-o ușurel cu palma, îi zise :

— Ciumaun, draga mea Luntre de Mesteacăn, hai, înainte, către șerpii de foc pe care-i vezi departe-departe! Hai, către negrele eleșteie de apă stătută !

Luntrea zvîcni-nainte veselă, iar mărețul Haiavatha scoase un strigăt de luptă-nfiorător ; deasupra lui vulturul războiului, Kiniu — Marele Vultur al războiului, stăpînul tuturor lumilor cu pene, țipa și se rotea pe sus, în ceruri.

În curînd, Haiavatha ajunse la șerpii fioroși, la balaurii Kinebici lungiți în marginea apei, zvîrcolindu-se-n apă, zăcînd încolăciți de-a latul trecerii, cu capetele ridicate, zvîrlind cețuri și foc pentru a-i opri pe cei ce-ar vrea să treacă.

Neînfricatul Haiavatha, cu glas detunător, strigă:

— Lăsați-mă să-mi văd de drum, voi Kinebici ! Lăsați-mă să-mi văd de treabă !

Dar ei, fluierînd îngrozitor, îi răspunseră să-l înfricoșeze :

— Îndărăt, îndărăt, Şagodaya-miselule ! Inimă Leşinată, întoarce-te la bătrîna Nokomis !

Atunci se-nfurie şi Haiavatha,
încordă arcul său de frasin,
aşeză săgeata cu vîrf de jasp
şi începu să tragă, iscusit, în şerpi :
fiecare vibraţie a corzii era un strigăt de război, era un strigăt de moarte,
fiecare şuier de săgeată era un cîntec de moarte, un cîntec de moarte
pentru Kinebici.

Scăldîndu-se în apa-nsîngerată, şerpii de foc zăceau morţi sau răniţi de moarte şi peste ei, puternic şi mîndru, trecea Haiavatha, cu luntrea, strigînd triumfător :

— Hai, o Ciumaun, draga mea Luntre de Mesteacăn, hai înainte, spre negrele eleşteie de apă stătută !

Luă ulei de Nahma şi unse luntrea pe dinafară, mai repede să lunece pe apele negre.

Şi toată noaptea lunecă peste apele negre, peste apele negre ca smoala, acoperite cu toate mucegaiurile vremilor trecute, negre de trestiile putrezite,

rîncezite de frunzişul algelor şi nuferilor morţi,
de-un întuneric lucitor în lună,
iluminate doar de licuricii
aprinşi de fantomele morţilor,
ce s-adunau la miezul nopţii.
Văzduhul era alb de lumina lunii,
apele erau negre de umbre.

Ţînţarii ţipau a război, licuricii Va-Va-Teysi mişcau torţele să-l rătăcească ; broasca orăcăitoare Dahinda îşi scotea capul în lună, îl fixa cu ochii galbeni, sughiţa şi se scufunda şi mii de alte şuierături se stîrniră peste mlaştini, iar Şu-Şu-Ga-bîtlanul, în depărtare, lîngă trestiişul dinspre mal, vesti sosirea eroului.

Şi Haiavatha luneca spre vest, spre-mpărăţia lui Megissogvon, spre pămîntul lui Pană-Împerlată, pînă ce luna rotundă se opri deasupra lui, iar soarele se-aprinse-n urma lui.

Atunci, dinainte-i, pe pămîntul înalt, văzu Sălaşul Strălucitor al Stăpînului Colierului — cel mai puternic dintre Vrăjitori.

Și, încă o dată, el își dezmierdă Luntrea de Mesteacăn, zicîndu-i:

— Hai, hai !

Și luntrea, încordîndu-și toate fibrele, zvîcni c-o săritură triumfătoare printre nuferi, prin hățișul de papură și irișii, iar Haiavatha sosi pe malul uscat.

Îndată luă arcul său de frasin, întinse cu putere coarda, trase o săgeată cu vîrf de jasp spre Sălașul Strălucitor, drept solie a sosirii lui, și strigă, sfidător :

— Ieși afară din casă, Pană-Împerlată ! Te-așteaptă Haiavatha !

Și apăru Megissogvon, înalt la stat, lat în umeri, crunt la-nfățișare, acoperit cu Coliere din cap pînă-n picioare, înarmat cu toate cîngile de luptă, ca cerul dimineții zugrăvit cu-albastru, cu galben și cu purpuriu, cu creastă de pene mari de vultur, fluturînd în aer.

— Te cunosc bine, Haiavatha ! spuse-n derîdere și-adăugă : Grăbește-te la-ntors, fricosule! Grăbește-te și-ntoarce-te printre femei ! O, Inimă Leșinată, îndărăt, la bătrîna Nokomis ! Te voi ucide pe loc la fel ca altădată, pe străbunicul tău!

Dar ce-i răspunse Haiavatha ?

— Vorbele nu trăsnesc ca ghioaga ! Suflarea de fanfaron nu este coardă de arc ! Batjocurile nu sînt ascuțite ca săgețile ! Faptele sînt totdeauna mai bune ca vorbele, mai puternice decît lăudăroșeniile !

Și începu cea mai mare bătălie care s-a pomenit sub soare și pe care au văzut-o vulturii războiului !

Ținu o zi de vară pînă-n seară !
Haina de Coliere în zadar era lovită cu săgeți,
zadarnic lovea Haiavatha cu mănușile Mingikevon
zadarnic izbea năprasnic cu ghioaga :
ar fi crăpat în două stînca, mai degrabă,
decît să spargă zalele de Colier vrăjit.

Cu puternica lui ghioagă spartă, cu mănușile deșirate și zdrențuite, și, numai cu trei săgeți rămase-n tolbă la asfințitul soarelui, se lăsă pe arcul de frasin, rănit și ostenit și disperat, se opri puțin să hodinească sub un pin cu crengile acoperite de mușchi, cu trunchiul coperit de licheni albi și galbeni.

Deodată, în crengile pinului, țipă ghionoaia Mema :

— Ținește cu săgețile, Haiavatha, în capul lui Megissogvon ; lovește-i rădăcina părului, de unde-i pleacă lungile plete negre : decît acolo poate fi rănit !

Bine ochită, întîia săgeată a lui Haiavatha merse drept la țintă.

Ca un bizon rănit, ca Pezeki-bizonul cînd ninge-n prerie, așa s-aruncă Megissogvon spre Haiavatha.

A doua săgeată își începe zborul mai iute și-n același loc, și picioarele lui Megissogvon se-nmoaie ca trestiile în bătaia vîntului.

Mai tare vine ultima săgeată și mai adînc îi străpunge capul.

Atunci puternicul Megissogvon văzu ochii de foc ai lui Poguk, văzu ochii Morții fixîndu-l și îi auzi glasul în întuneric.

Și, la picioarele lui Haiavatha, căzu mort, marele Pană-Împerlată, cel mai puternic dintre vrăjitori !

Atunci, cu recunoștință, Haiavatha strigă la Mema-ghionoaia, ce sta pe-o stinghie de pin, și îi prinse pe frunte un mănunchi de pene-nsîngerate, pe care încă și azi le poartă în amintirea vremilor acelea.

Și drept trofeu al luptei, și semn al izbînzii, Haiavatha îi smulse vrăjitorului tunica de Colier, iar trupul i-l lăsă pe mal — jumătate pe uscat, jumătate-n apă — picioarele-ngropate în nisip, iar obrazul coperit de ape.

Deasupra se rotea Kiniu-Marele Vultur al războaielor, descriind mari cercuri, apoi micșorîndu-le, micșorîndu-le și venind tot mai jos, tot mai jos.

Haiavatha luă toată comoara lui Megissogvon, bogățiile de coliere și de piei, blănurile de bizoni și de castori, blănurile de zibelină și hermină, centurile-ncrustate-n colier, tolbele de vînătoare, tolbele bătute-n coliere și pline de săgeți cu vîrf de-argint.

Se-ntoarse-acasă navigînd prin eleșteiele negre de apă stătută, trecînd peste trupurile-ncolăcite ale șerpilor uciși, încărcat de trofeele luptei, tot într-un cîntec triumfal.

Pe mal îl aștepta bătrîna Nokomis cu Ciaibaibos și cu Kvasind.

Și-n sat fu sărbătorit de toată lumea prin cîntece și dansuri. Și toți îi înălțau slăvire :

— Slavă lui Haiavatha ! El a omorît pe marele Pană-Împerlată, pe cel mai puternic dintre vrăjitori, pe cel ce ne trimitea molimi și moarte !

În amintirea ghionoaiei-Mema, își împodobi pipa c-un smoc de pene-mpurpurate de ghionoaie cu vîrful de un roșu însîngerat.

Iar el împărți cu toți ceilalți, în părți egale, toate trofeele luptei, toate bogățiile lui Megissogvon.

LOGODNA LUI HAIAVATHA

Așa cum coarda este legată de arc, femeia este unită cu bărbatul : cu cît îl strînge mai tare, cu-atît i se supune mai mult, cu cît îl atrage, cu-atît îl urmează ; și, despărțiți, nici unul n-ar mai avea nici un rost.

Astfel își spunea Haiavatha, visînd la Minnehaha, Apa-Care-Rîde, care locuia pe meleagurile Dacoților.

Și el se tot gîndea, neliniștit de sentimente amestecate : cînd nepăsăre, cînd neliniște, cînd speranță, cînd teamă.

— Însoară-te cu-o fată din poporul tău, îl sfătui bătrîna Nokomis. Nu mai colinda nici la răsărit, nici la apus în căutarea unei străine pe care noi n-o cunoaștem ! Iacă, fata vecinilor, parcă e un foc aprins în vatră, pe cînd cea mai frumoasă fată din străini parcă e o rază de lună, lumină de stea.

Dar Haiavatha îi răspunse :

— Dragă bătrînico Nokomis, da ! Fermecătoare este flacăra din vatră, dar mie-mi place mai mult lumina stelelor și raza lunii !

Bătrîna Nokomis începu și mai hotărîtă :

— Să nu-mi aduci o leneșă de cine știe unde, vreo stîngace-n treburi, cu picioare greoaie : s-aduci o nevastă cu mîini îndemînatice, iute la picior, să-i cînte inima și mîinile !

Și Haiavatha îi răspunse, zîmbind :

— Pe meleagurile Dacoților trăiește fiica Făurarului de Săgeți, Minnehaha, Apa-Care-Rîde ; ea este cea mai frumoasă dintre toate femeile ! Pe ea vreau s-o aduc în vigvamul nostru. Va fi mai iute ca tine și-ți va fi rază de lună ; ea va fi lumina vieții noastre și ea va fi, pentru poporul meu, lumina soarelui.

Dar bătrîna, întărîtată :

— Să nu-mi aduci în casă o străină din pămîntul cruzilor dacoți. Între noi și ei sînt dese războaie, sînt încă certuri neuitate, răni dureroase ce se pot deschide.

Dar Haiavatha spuse, rîzînd :

— Chiar și pentru asta, dacă n-ar fi și alte pricini, și tot o să mă-nsor cu fata Dacoților, pentru ca popoarele noastre să se unească, vechile certuri să fie uitate, rănile de altădată tămăduite pentru totdeauna !

Și plecă Haiavatha spre meleagurile Dacoților, spre țara femeilor frumoase, trecînd mlaștini și prerii, păduri gîrbove, unde tăcerea e atotstăpînitoare. Ajutat de mocasinii fermecați, făcea un pas cît alții o mie, iar drumul era tot mai lung și inima tot mai nerăbdătoare.

Și merse și merse, pînă cînd, într-un tîrziu, auzi rîsul cascadei, auzi apa căzînd — pe Minnehaha, care-l chema din depărtare, prin liniștea adîncă.

— Ce plăcut e glasul care mă cheamă, ce plăcut e sunetul apei ! își spuse el, murmurînd.

În întuneric și-n lumină, la marginea pădurii, treceau turme de căprioare care nu-l vedeau. Atunci, el zise arcului :

— Să nu te-nșeli !

Și-i murmură săgeții :

— Să nu mi te-abați de la țintă !

Trase o săgeată ce cînta-n zbor, drept în inima roșie a unei căprioare, o aruncă pe umăr și s-așternu la drum fără popas.

Bătrînul Făurar de Săgeți stătea-n pragul vigvamului, tăind vîrfuri de săgeți. Alături, luminată-n frumusețea ei, stătea Apa-Care-Rîde, Minnehaha, împletind.

Gîndurile bătrînului erau duse departe, în trecut, în timp ce gîndurile fetei se duceau spre viitor.

Stînd pe prag, el visa la zilele trecute cînd, prin prerii, vîna căprioare și bizoni cu săgeți fără greș, ori dobora din zbor pe zgomotoasa Va-Va, străpungea pasărea sălbatecă ce pleca spre sud , visa la marile bătălii de altădată și se gîndea ce mare era numărul celor ce veneau să cumpere săgeți, fără de care nu puteau învinge-n lupte.

— Ah, niciodată nu vom mai găsi luptători așa de nobili, pe pămînt, căci, azi, bărbații sînt ca femeile, nu folosesc drept arme decît vorbele ! pe cînd Minnehaha visa la un tînăr, zvelt și hotărît. Într-o dimineață din primăvara trecută, venise să ia săgeți de la tatăl ei, poposise pentru hodină în vigvamul lor ; la despărțire, multă vreme nu se-ndurase să-i părăsească, privind mereu îndărăt.

Și-l auzi pe tatăl ei lăudîndu-l, lăudîndu-i multă vreme curajul și înțelepciunea.

Oare, va mai veni el să cumpere iarăși săgeți ?

Ochii îi rămîneau visători, în vreme ce, leneșe, mîinile îi rătăceau, lucrînd.

Astfel, tatăl și fiica, pierduți în vise, auziră dintr-o dată pași, auziră foșnet între crengi.

Deodată, apăru-n fața lor, ieșind din tufiș cu căprioara pe umăr, veselul și luminosul Haiavatha.

Imediat, bătrînul Făurar de Săgeți își ridică ochii și lăsă neterminată săgeata.

Îndreptîndu-se-n întîmpinare, îl pofti pe cel sosit să-i calce pragul, spunîndu-i :

— Bine-ai venit, Haiavatha !

La picioarele Apei-Care-Rîde, Haiavatha depuse povara sa, roșia căprioară, pe care-o aducea pe umeri ; fata ridică privirile spre el și, mulțumindu-i cu glasul și cu privirile, îi zise :

— Bine-ai venit, Haiavatha !

Și după vorbă lungă, cu multe ocolișuri, Haiavatha începu :

— Sînt atîția ani de lupte și este atîta sînge vărsat ! Iată, a venit vremea, în sfîrșit, să se aștearnă pacea între Ojibvei și Dacoți. Și, pentru ca pacea aceasta să fie trainică, pentru ca inimile noastre să fie mai puternic strînse, cutez să vă cer de soție pe Minnehaha, Apa-Care-Rîde, cea mai frumoasă dintre femeile Dacotei.

Bătrînul Făurar de Săgeți șovăi o clipă. Înainte de a răspunde trase din pipă în tăcere, privindu-l pe Haiavatha cu mîndrie, apoi pe Minnehaha, Apa-Care-Rîde, cu dragoste.

Și grav, răspunse :

— Da, dacă Minnehaha o să vrea ! Lasă-ți inima să glăsuiască, Minnehaha !

Iar Minnehaha cea frumoasă și veselă, mai veselă ca totdeauna, se alătură lui Haiavatha, și-i spuse, roșindu-se toată :

— Da ! te voi urma, soțul meu !

Și astfel se logodi Haiavatha cu fiica bătrînului Făurar de Săgeți al Dacoților.

Și părăsi vigvamul, ducînd-o cu el pe Apa-Care-Rîde ; merseră mînă-n mînă prin păduri și prerii ; îl lăsară pe bătrîn însingurat, în prag, ascultînd căderea cascadelor, strigînd de departe :

— Adio, Minnehaha !

Iar bătrînul Făurar de Săgeți, întors la treaba lui, se opri în pragul vigvamului său, spunîndu-și : «Va să zică, astfel ne părăsesc fiicele noastre, pe care le iubim și care ne iubesc. De-abia ajung să ne fie de folos în gospodărie, cînd îmbătrînim și ne sprijinim pe ele, că vine un tînăr cu pene strălucitoare, iar ele-l și urmează, lăsîndu-ne singuri».

Minunată a fost călătoria prin codrii nesfîrșiți, peste prerii și munți.

Lui Haiavatha drumul i s-a părut scurt.

O lua pe Minnehaha-n brațe s-o treacă peste ape și i se părea ușoară ca o pană din penele de pe fruntea lui.

Toate vînturile preriei îi ajutau, toate stelele le vegheau somnul ; chiar veverița Adjidomo ieșea din scorbură să le vegheze liniștea somnului.

Iepurele Vabasso se ferea din drumul lor, apoi sta la pîndă-n marginea drumului și-i privea curios pe cei doi logodnici.

Încîntătoare călătorie ! Toate păsările ciripeau în cale cîntece de fericire.

Din cer, soarele îi privea printre crengile arborilor :

— O, copiii mei, dragostea este lumină de soare, ura este întunecată ; viața e făcută din umbră și lumină. Să stăpînești prin dragoste, Haiavatha !

Iar luna le spunea, pe vreme de noapte :

— O, copiii mei, ziua n-are hodină ; noaptea este liniștită ; bărbatul este puternic, femeia este slabă. Să stăpînești prin răbdare, Minnehaha !

Și, tot călătorind astfel, Haiavatha aduse la ai săi raza de lună, scînteierea stelelor, lumina vieții, pe Minnehaha, Apa-Care-Rîde, cea mai frumoasă femeie de pe meleagurile Dacoților, din țara femeilor frumoase.

LA NUNTA LUI HAIAVATHA

Vă voi povesti, deci, cum Po-Puk-Kivis, frumosul Yenadiz, a dansat la nunta lui Haiavatha ; cum Ciaibaibos, cel mai fermecător dintre cîntăreți, a cîntat cîntece de iubire și de dorință, cum Yagu — marele palavragiu, cel mai minunat povestitor de isprăvi, spuse straniile întîmplări pentru ca nunta să fie veselă, timpul să curgă mai vioi, oaspeții să fie mai mulțumiți.

Bogată fu petrecerea pe care Nokomis o pregăti pentru nunta lui Haiavatha !

Toate castroanele fură făcute din coajă de tei alb împletite și lustruite cu grijă, toate lingurile — din corn de bizon negru, neted și lucios.

Solii cutreierară tot satul, purtînd ramuri de salcie — simbol al petrecerii, însemnul chemării la nuntă. Și cei poftiți se adunară îmbrăcați în cele mai frumoase veșminte : scurte de blană și centuri bătute-n scoici, mărgele și perle, splendide sub văpsiturile și penajele lor.

Mai întîi gustară din nisetrul Nahma, apoi știuca Maștkenosa, pescuită și gătită chiar de bătrîna Nokomis ; apoi li s-a adus carne uscată, carne uscată și măduvă de bivol, ciolan de căprior și mușchi de bizon, plăcintă galben-aurie de Mondamin-porumbul și din orez sălbatec de apă.

Dar fericitul Haiavatha, preafrumoasa Apa-Care-Rîde și Nokomis cea mereu atentă nici n-au gustat din bucatele-ntinse-n fața lor, veghind numai ca invitații să fie îngrijiți cum se cuvine.

După ce sfîrșiră de mîncat, bătrîna Nokomis, vioaie și bucuroasă, le-a-ntins Pipa Păcii, făcută de ea din pămînt roșu, și aduse o tolbă de vidră plină cu tutun din miazăzi, amestecat cu coajă de salcie roșie, cu ierburi și frunze aromate.

Apoi zise :

— O, Po-Puk-Kivis, dansează-ne jocurile tale vesele, măcar dansul Cerșetorului ; înveselește invitații ; fă-i să se simtă și mai bine !

Atunci, frumosul și elegantul Po-Puk-Kivis, trîndavul Yenadiz, veșnicul tăciune de discordie pe care tribu-l poreclise «Uraganul Nebun», se ridică și merse-n mijlocul oaspeților ; era iscusit în sport și-n scamatorii, în veselul dans al Pașilor pe Zăpadă, în jocuri cu paleta și cu mingea ; era iscusit în jocuri de noroc cum ar fi jocul Cupei și-al Pionilor, sau — jocul Sîmburelui de Prună.

Cu toate că războinicii-i spuneau «Inimă Slabă», lui Șagodaya-lașul puțin îi păsa de batjocura lor, căci el, elegantul Po-Puk-Kivis, era iubit de femei și de fete.

El era-mbrăcat într-o scurtă de ciută albă, moale și cu ciucuri de hermină, împodobit cu coliere scumpe ; purta carîmbi din piele de căprior cu ciucuri de hermină și ghimpi de arici și mocasini de căprioară brodați și-mpodobiți cu perle : pe cap avea pene de lebădă, iar la călcîie avea prinse cozi de vulpe. Vopsit cu dungi roșii și galbene, albastre și verzi, chipul lui Po-Puk-Kivis strălucea ; pletele lui subțiri unse cu ulei și-mpletite, împănate

cu fire de iarbă aromată, îi cădeau pe frunte-n șuvițe — ca niște cosițe de femeie.

Astfel, în mijlocul invitaților, în sunet de fluier și de tobe și de glasuri, a-nceput el jocurile vrăjite.

Într-un ritm solemn, începu domol, cu pași lenți și mișcări ușoare, cînd înainte, cînd înapoi, cu ochii scînteind în soare, mergînd dulce ca o panteră, apoi mai repede și tot mai repede, se roti într-un cerc, apoi în vîrtejuri în jurul vigvamului, pînă cînd frunzele smulse o luară după fuga lui, iar vîntul și pulberea își începură vîrtejurile-n jurul lui : dansă astfel de-a lungul malului nisipos al strălucitorului Lac de Sus : tropăi pe nisip și-l spulberă cu sălbăticie în văzduh, în vîrtejuri, pînă cînd vîntul se făcu uragan, iar nisipul, vînturat și cernut ca niște viscole de omăt peste meleag, îngrămădi adevărate dune de nisip. Munții de Nisip din Nego-Vodju !

Astfel dansă Po-Puk-Kivis dansul Cerșetorului și-ntorcîndu-se stătu la loc, rîzînd mulțumit și răcorindu-se cu evantaiul din pene de curcan.

Apoi cîntă Ciaibaibos, un cîntec de dragoste, după care Yagu își începu fantastica lui povestire. Ascultați-o.

FIUL LUCEAFĂRULUI DE SEARĂ

— Ce vedem oare, departe, departe, spre vest ? Soarele să coboare peste intinderea potolită a apelor ? Lebăda Roşie, oare, rănită de săgeţi fermecate, să fi inundat talazurile cu un roşu aprins inflorind în văzduh penetul insîngerat ?

Da, soarele coboară şi s-afundă-n ape ; tot cerul este purpuriu, toată apa inroşită !

Ba, nu ! Lebăda Roşie, cînd înoată, cînd s-afundă-n ape ; aripile-i sînt rătăcite spre cer ; apele sînt înecate de sîngele ei.

Şi, sus, sus de tot, Luceafărul de Seară, rămas în amurg, tremură şi se topeşte în această purpură !

Ba nu ! E un colier Vampun pe care Marele Creator îl poartă peste haină, cînd trece liniştit prin ceruri.

În toiul nunţii, Yagu zise spre ceilalţi, arătîndu-le cerul împurpurat :

— Priviţi ! Priviţi Luceafărul de Seară !... Ascultaţi în linişte, pentru că acum se aude minunata cîntare a lui Osseo, a lui Osseo, fiul Luceafărului de Seară.

În vremuri tare străvechi, aproape de-obîrşia tuturor lucrurilor, pe cînd Cerul era mult mai lîngă noi şi zeii mult mai familiari, trăia prin pămîntul nordic un vînător cu cele zece copile ale sale. Şi erau aceste copile tinere şi frumoase, înalte şi zvelte ca ramura de răchită. Dar Ovinni, cea mai mică dintre ele, cea mai hotărîtă şi mai ciudată, era şi cea mai frumoasă.

Şi nouă fete luară de soţi nouă războinici, vioi şi puternici. Ovinni, însă, îl luă pe bătrînul Osseo, sărac şi urît, covîrşit de vîrstă, slăbit de tuse, tuşind toată ziua ca o veveriţă. Dar ce bun era sufletul lui Osseo, coborît din Luceafărul de Seară, steaua gingăşiei şi a iubirii ! Focul sacru al acestui astru ardea în pieptul lui Osseo, frumuseţea astrului — în cugetul lui, misterul astrului — în sufletul lui, strălucirea astrului — în cuvintele lui.

Ceilalţi, teferi şi frumoşi, o arătau cu degetul, luînd-o în rîs. Ea, însă, le zicea :

— Nu-mi pasă de voi ! Nu-mi pasă de centurile voastre bătute-n colier, nici de penele voastre zugrăvite, nici de batjocura voastră ! Sînt fericită cu Osseo !

Într-o zi, cum mergeau cîteşizece surorile împreună cu soţii lor, îmbătrînitul Osseo păşea-ncet, încet, prin ceaţă şi prin negura serii, alături de frumoasa Ovinni ; ceilalţi flecăreau voioşi, doar ei amîndoi mergeau tăcuţi. Osseo privea necontenit şi fix la cerul de vest

și-adeseori stătea în loc privind și plingîndu-se Luceafărului de Seară, înduioșătoarea Stea a Femeii.

Ceilalți îl auziră murmurînd :

— Ah ! Șoven-nemeșin, Nosa ! Fie-ți milă de mine, Tată !

— Ia, ascultați ! zise sora mai mare. Se roagă de tatăl său ! Ce păcat că acest nenorocit bătrîn nu se-mpiedică o dată-n drum, că nu-și rupe o dată gîtul dintr-o căzătură !

Și izbucniră toți în rîs, încît răsuna pădurea de rîsetele acelea nelalocul lor !

Peste drumul ce străbătea codrul, zăcea un stejar dezrădăcinat de furtuni, un uriaș trunchi de stejar — pe jumătate acoperit de foi și mușchi, sub care mustea mucegai ; și se fărîmița zi de zi acest trunchi uriaș și găunos. Osseo, cum îl văzu, se și aruncă în scorbura larg căscată, scoțînd un strigăt de disperare.

Și, iată minunea :

Pe-o parte intră un bătrîn zbîrcit, ponosit și sărac, iar pe cealaltă ieși un tînăr înalt și drept, frumos și puternic !

Lui Osseo îi fuseseră redate tinerețea și frumusețea.

Dar ce stranie compensație pentru el și pentru Ovinni, credincioasa lui soție ! Căci ea fusese, totodată, preschimbată într-o bătrînă, iar surorile și soții lor începură să rîdă de ea, stîrnind larmă în pădure cu-acele dezmorțite rîsete. Însă Osseo nu se depărtă de Ovinni : cu pași încetiniți mergea alături de ea, lua-n mîinile lui mîna ei înnegrită și uscățivă ca frunzele de stejar iarna, îi zicea «iubita mea», o dezmierda cu vorbe dulci și înduioșătoare.

Și-ajunseră la locul sărbătorii ; stătură chiar în vigvamul închinat Luceafărului de Seară — gingașa Stea a Femeii.

Iar Osseo, pierdut într-o visare fără capăt, se cufundă în visul său ; nu gusta nici din mîncăruri, nu gusta nici din băuturi, ci sta ca un rătăcit, privind mai întîi pe Ovinni, apoi cerul scînteietor de deasupra.

Și nu știu cum, în larma petrecerii, se auzi un glas ce cobora din depărtările-nstelate, un murmur grav, armonios și dulce.

Și glasul acesta spuse :

— O, Osseo, tu cel mai drag dintre toţi copiii mei ! Toate farmecele vrăjitorilor, toate puterile ascunse ale răului, toate farmecele care te legau au fost nimicite ! Vino la mine, Osseo, vino ! Gustă din mîncărurile-ntinse dinainte-ţi : ele sînt binecuvîntate şi fermecate : în ele sînt puteri vrăjite, care te vor schimba în spirit.

Aceleaşi vrăji vor lucra şi asupra prietenilor tăi de drum ; aceste femei nu vor mai indura muncile zilnice : ele se vor preschimba în strălucitoare păsări de-o frumuseţe stelară, dăruite cu miraculoasa splendoare a cerurilor şi a norilor înserării.

Ceştile şi vasele voastre nici o clipită, măcar, nu vor mai fi de argilă : ceştile voastre vor fi de perle, iar vasele de argint.

Şi numai Osseo înţelegea murmuru-ndepărtat ; ceilalţi nu auzeau decît o muzică, un concert de păsări îndepărtate, murmuru-nsingurateî păsări Vevoneissa, ce cîntă în adîncuri de pădure.

Apoi vigvamul începu să tremure ; da, începu să se mişte, să se clatine ; şi ei se simţiră înălţîndu-se, înălţîndu-se uşurel, în aer, trecînd dincolo de-ntunecimea arborilor, în lumina umedă şi înstelată.

Priviţi : castroanele de lemn se făcură cochilii şi perle.

Priviţi : văsăria de argilă se făcu toată numai de argint !

Stîlpii vigvamului — sînt scînteietoare bare de argint, iar pe acoperiş parcă strălucesc elitre de scarabei !

Atunci privi şi Osseo în jur, şi ce văzu ? Surorile frumoasei Ovinni cu soţii lor se preschimbaseră în păsări cu penaj multicolor, şi-n felurite păsări : gaiţe, coţofene, mierloi, sturzi.

Şi păsările săreau, ciripeau, cîntau, mişcau capetele, îşi infoiau penele, se-mpăunau şi-şi răşchirau cozile în evantaie.

Numai Ovinni nu fusese preschimbată în nimic.

Tăcută, prăpădită, zbîrcită, bătrînă şi urîtă privea cu nemărginită tristeţe spre celelalte.

Osseo îşi ridică încă o dată ochii şi începu iarăşi o rugăminte îndurerată, într-un strigăt cum doar stejarul din pădure l-ar fi mai putut scoate.

Şi, dintr-o dată, soţia lui îşi recăpătă tinereţea şi frumuseţea ; îmbrăcămintea ei pătată şi zdrenţuită se preschimbă în blană de hermină, iar toiagul ei se prefăcu într-o pană, da, da, într-o pană de argint strălucind !

Şi Osseo atîrnă colivia, apoi de-ndată intră cu Ovinni să-l asculte pe Stăpînul, Luceafărul de Seară, părintele său, care-i zicea :

— O, Osseo al meu, mi s-a făcut milă de tine şi ţi-am redat tinereţea şi frumuseţea ; am prefăcut în păsări cu penet colorat pe cele nouă surori cu soţii lor cu tot, drept pedeapsă că te-au luat în ris atunci cînd erai un bătrînel în care ei n-au ştiut să vadă nici inima înflăcărată, nici tinereţea veşnică. Numai Ovinni cea credincioasă ţi-a văzut inima şi te-a iubit !

În acea locuinţă de-abia luminată pe care-o stravezi prin aburi, pe dreapta, într-o mică şi-ndepărtată stea scînteietoare, trăieşte pizmaşul spirit al Răului, Vebino vrăjitorul, cel care te prefăcuse-n bătrîn. Ia seama, ca nu cumva razele lui să cadă asupră-ţi, căci focurile pe care le-mprăştie-n jur sînt vrăji puternice, sînt săgeţi de care el se foloseşte împotrivă-ţi.

Ani mulţi, în pace şi în fericire, pe liniştitul Luceafăr de Seară, ani mulţi în pragul vigvamului a rămas colivia cu păsări, plină de cîntece şi de fîlfîitul aripilor.

Iar frumoasa şi credincioasa Ovinni născu un băiat al lui Osseo, frumos ca mamă-sa şi curajos ca tatăl său.

Şi, cînd se făcu băiatul mare, Osseo îi făcu un arc pentru joacă şi-i puse săgeţi la briu ; deschise apoi colivia de argint şi slobozi toate păsările pentru ca să le poată ţinti băiatul.

Şi păsările se roteau, se vălătuceau, în cerc şi iar în cerc, umplînd Luceafărul de Seară c-un ciripit de bucurie şi de prospeţime, umplînd Luceafărul de Seară cu strălucirea şi scînteierea penetului lor !

Iar micul vînător întinse arcul, slobozi o săgeată, slobozi o săgeată iute şi ucigătoare spre una dintre păsările cu aripi strălucitoare, iar pasărea căzu la picioarele lui, rănită de moarte !...

Dar... ce preschimbare miraculoasă ! Nu era o pasăre ceea ce el văzu înainte-i : era o preafrumoasă femeie tînără, cu o săgeată-nfiptă-n piept.

De cum începu să curgă sîngele ei pe planetă, pe sfîntul Luceafăr de Seară, tot ce ţinea de vrăjitorie pieri ca prin farmec ; crudata vrajă îşi pierdu puterea ; micul arcaş se simţi dintr-o dată coborînd, coborînd ca dus de nevăzute mîini, scufundîndu-se-n spaţii goale, pe urmă trecînd, mai jos, prin nouri şi ceţuri şi, apoi, iată-l pe-o insulă, o insulă verde şi năpădită de iarbă, în inima Marei Ape a Mării, în inima strălucitorului Lac de Sus. Şi văzu, coborînd în urma lui, toate păsările cu pene lucitoare, bătînd, bătînd egal din aripi, lăsîndu-se mai jos, tot mai jos, ca frunzele colorate de mirajele toamnei.

Chiar casa cu stîlpi de argint şi acoperişul ca elitrele scarabeului coborî pe insulă, adusă, lin, de vînturile cerului şi, în ea, veniră bunul Osseo şi credincioasa Ovinni.

Păsările îşi recăpătară chipurile omeneşti, dar nu şi statura : ele rămaseră măruntele fiinţe-pitici Puk-Vedjisi asemănători elfelor ; în nopţile de vară, cînd străluceşte Luceafărul de Seară, ele se prind mînă de mînă şi joacă pe istmurile stîncoase ale insulei, pe nisipul ţărmurilor întinse. Locuinţa lor scînteietoare se vede încă în serile liniştite de vară. Pescarul, pe ţărm, aude, uneori, murmurul lor fericit, le vede, uneori, jucînd în lumina stelelor.

...Cînd nemaispusa poveste se sfîrşi, Yagu, rotindu-şi privirea peste cei ce ascultau încremeniţi, adăugă solemn :

— Eu cunosc oameni asemenea lui Osseo ! Tovarăşii de drum nu-i înţeleg, ba chiar îi iau în rîs şi-i ocărăsc... Din povestea asta să ţineţi minte soarta batjocoritorilor !

Toţi invitaţii ascultară atenţi minunata poveste, rîzînd, aplaudînd şi murmurîndu-şi unul altuia :

— Din cîte pricep, se zugrăveşte pe el însuşi.

Și, iată, se apucă Ciaibaibos și spune un cîntec de dragoste, dulce și gingaș, plin de tristețe, cîntînd plîngerea unei fete ce visa la iubitul ei, la Algonquin :

«Cînd mă gîndesc la cel ce mult mi-e drag,
Ah, da, mă gîndesc la dragul meu,
Cînd inima mi-e plină de amintirea lui,
O, iubitul meu, Algonquin !

Ah, da ! cînd l-am părăsit,
Mi-a atîrnat colierul la gît,
Ca o chezășie a dragostei, colierul.
O, dragul meu, o, Algonquin !

Am să vin la tine, mi-a murmurat,
Ah, da ! În țara ta natală.
Lasă-mă să vin la tine ! mi-a murmurat,
O, el, dragul meu, Algonquin !

Departe, foarte departe, i-am răspuns,
Da, ah, da ! i-am zis,
Foarte departe-i țara mea natală,
O, dragul meu, o, Algonquin !

Cînd am privit în urmă să-l revăd,
Din locul despărțirii noastre,
El privea încă spre mine,
O, dragul meu, o, Algonquin !

Lîngă copac stătea încă-n picioare,
Ținîndu-se de-un arbore căzut
De-un arbore căzut în ape,
O, dragul meu, o, Algonquin !

...Şi iarăşi mă gîndesc la cel ce mi-este drag,
Ah, da, mă gîndesc la dragul meu,
Şi inima mi-e plină de amintirea lui.
O, dragul meu, o, Algonquin !

Astfel decurse nunta lui Haiavatha, cu dansurile lui Po-Puk-Kivis, miraculoasa poveste a lui Yagu şi cîntecele lui Ciaibaibos.

Apoi petrecerea s-a sfîrşit, iar invitaţii s-au despărţit, lăsîndu-l pe Haiavatha fericit cu noaptea şi cu Minnehaha.

BINECUVÎNTAREA CÎMPULUI CU PORUMB

Zi-i acum, o cîntare a lui Haiavatha, despre zilele fericite, care veniră pe meleagurile Ojibveilor, meleagurile dragi și liniștite !

Cîntă-ne taincle lui Mondamin,
cîntă-ne binecuvîntarea Cîmpului cu Porumb !

Securea sîngeroasă a fost îngropată ; la fel teribila ghioagă și cîngile și armele, iar țipetele de luptă de mult au fost uitate.

Domnește pace între neamuri : vînătorii colindă fără frică, vînează căprioru şi castorul, îşi construiesc luntrii de mesteacăn, pescuiesc peşte în lacuri şi-n rîuri ; femeile muncesc fără să fie prinse de vrăjmaşi, strîng orezul sălbatec în prerii, scot miere din gladiş, tăbăcesc pieile de căprior şi de castor.

De jur-împrejurul fericitului sălaş freamătă Cîmpul de Porumb, verde şi strălucitor ; penele verzi ale lui Mondamin, ce se leagănă, şi mătasa-i moale şi-nsorită acoperă toate întinderile.

Primăvara, femeile însămînţează cîmpul întins şi roditor, îl învelesc pe Mondamin, toamna ele strîng ştiuleţii galbeni, strîng frumuseţile lui Mondamin, aşa cum le-a învăţat Haiavatha.

Într-un an, pe cînd cîmpul fusese însămînţat, Haiavatha, gînditor şi înţelept, spune către Minnehaha, nevasta sa, Apa-Care-Rîde :

— La noapte, ai să te duci să binecuvîntezi Cîmpul cu Porumb. Să tragi în jurul lui un cerc magic, care-l apără împotriva distrugerii, mănitului, insectelor şi îngheţului, împotriva lui Vegmin-hoţul de porumb şi împotriva tîlharului de ştiuleţi. La noapte, cînd va fi linişte adîncă, şi cînd toate vor fi cufundate-n noapte, cînd Nepahvin-duhul Somnului închide uşile vigvamurilor, atunci cînd nici un ochi nu te va putea vedea şi nici o ureche nu te va putea auzi, părăseşte-ţi patul în linişte, lasă-ţi alături toate veşmintele ; acoperită de-ntuneric ca de haine, încinsă numai de pletele tale, să mergi de jur-împrejurul ogorului pe care-l semănaşi, pe marginea ogorului cu porumb ! Cîmpul o să rodească mai bine, paşii tăi vor însemna-n jurul cîmpului un cerc magic, pe care nu-l vor putea frînge nici tunetele, nici rugina, nici viermele, nici altă gînganie. Nu-l va frînge nici libelula Kvo-Ne-Şi, nici păianjenul Sobbikasi, nici lăcusta Po-Puk-Kina, nici chiar puternica omidă Ve-Mok-Kvana cu piele de urs, ea, regina omizilor.

În vîrful arborilor din preajmă, sta atent Kagahghi-Regele Ciorilor, cu pîlcul său de negri răufăcători, cu ciorile înfometate şi corbii flămînzi.

Şi-atît îşi rîseră de vorbele lui Haiavatha, încît toţi arborii, stirniţi de rîsetele lor, îşi loveau crengile, mişcîndu-le-n văzduh.

— Ia ascultaţi, ziceau, ascultaţi-l pe Omul Înţelept ! Ascultaţi ce complot pregăteşte Haiavatha împotriva noastră !

Şi, cînd se lăsă noaptea mută şi neagră peste cîmpuri şi păduri, cînd în adîncul codrilor de brazi Vevoneissa îşi spuse plîngerea, iar Nepahvin-duhul Somnului închise toate uşile vigvamurilor, Apa-Care-Rîde, Minnehaha, se sculă din pat şi-şi lăsă alături toate veşmintele ; îmbrăcată şi ocrotită de-ntuneric, fără teamă şi fără să-i fie ruşine de cineva, înscrise cercul magic şi sacru, cu paşii săi, în jurul ogorului cu porumb. Nimeni nu i-a văzut frumuseţea-n întuneric, afară de Miezul Nopţii ; nimeni — doar Vevoneissa i-a auzit palpitaţia pieptului. Ghiuşkevain, întunericul, a-nvelit-o-n mantia sa, aşa ca nimeni să nu se poată făli că i-a văzut frumuseţea nemaivăzută şi să spună :

— Eu am văzut-o !

Dis-de-dimineaţă, Kagahghi-Regele Ciorilor adună pe vîrful arborilor tot stolul său negru şi prădalnic : ciori şi mierloi, gaiţe şi corbi.

Apoi, la iuţeală şi fără teamă, coborî pe cîmpul lui Haiavatha pe mormîntul lui Mondamin.

— Îl vom sfîşia pe Mondamin din pămîntul în care este-ngropat, în ciuda tuturor cercurilor magice trase de Minnehaha, Apa-Care-Rîde.

Dar Haiavatha, bănuitor şi mereu atent şi ager, auzise rîsul lor prostesc, încă de pe cînd îi luau vorbele-n derîdere din vîrful arborilor.

«Kau ! gîndise el. Kau, prieteni corbi, am să vă dau eu o lecţie, de n-o să mă uitaţi cîte zile o s-aveţi !»

Şi se trezise înainte de vărsatul zorilor, întinse capcane şi apoi, ascuns într-o tufă, aştepta să se lase pe ogor ciori şi mierloi, gaiţe şi corbi.

În curînd, veniră şi păsările prădalnice, ţipînd şi-nmulţindu-se mereu, aşezîndu-se pe ogorul cu porumb, trăgînd neruşinat cu ciocul şi cu ghearele.

Şi cu toată viclenia şi-nşelătoria lor, cu toată iscusinţa lor în şiretenia luptelor, nu simţiră pericolul înainte de a-şi fi prins ciocul în laţ, de-a fi prizonierii capcanelor lui Haiavatha.

Acum ieşi din ascunziş şi Haiavatha şi veni cu-o înfăţişare aşa de-nfricoşetoare, încît intră spaima-n tot stolul prădalnic.

Fără milă începu să le ucidă în stînga şi-n dreapta, cîte zece, cite douăzeci dintr-o lovitură.

Apoi le ridică-n ţăruşi, în jurul cîmpului, ca pe nişte sperietori, drept semn al răzbunării lui şi semn pentru alţi prădători.

Numai pe Kagahghi şeful, Kagahghi-Regele Ciorilor, l-a cruţat. Şi Haiavatha îl legă pe acoperişul vigvamului său, cu-o funie din coajă de ulm.

— Kagahghi, corbule, şef al tîlharilor, tu care-ai pus la cale tîlhăria aceasta, am să te păstrez ca ostatec al poporului tău, drept gaj al bunei tale purtări.

Şi, în lumina soarelui de dimineaţă, îl lăsă acolo. Iar Kagahghi, furios, înnebunit, bătea cu turbare din aripile negre, chemîndu-i zadarnic pe-ai săi, încercînd zadarnic să-şi recapete libertatea.

Veni vara. Savondasi bătea cu aer cald şi, din pămîntul sudului îşi trimitea căldura, sărutul său dulce, fierbinte.

Porumbul a crescut şi s-a copt în toată splendoarea sa verde şi galbenă de mătase şi pene. Ştiuleţii porumbului, plini şi lucitori, rîdeau ieşind în afară din teaca verde.

Atunci, bătrîna Nokomis spuse către Minnehaha :

— A venit şi Luna Foilor Căzătoare. A fost strîns tot orezul sălbatec ; porumbul e copt şi gata de culeş. Să mergem să-l culegem pe Mondamin, să-i strîngem penele şi ştiuleţii.

Şi, împreună, luară cu ele şi pe celelalte femei, chemară pe flăcăi şi pe fete la culesul porumbului.

Bătrînii şi luptătorii fumau la umbra pinilor aromaţi.

Ei priveau în linişte munca veselă a femeilor şi tinerilor, le ascultau sporovăiala, rîsul şi cîntecele. Ascultau cum încearcă să imite ţarca, sau gaiţa, sau prigorul.

Dacă vreo fetişcană găsea un ştiulete roşu-roşu ca sîngele, ceilalţi izbucneau :

— Neşka ! Priviţi ! Neşka ! Ea va avea în curînd un iubit. Va avea un soţ minunat !

Iar bătrînii aprobau din locul lor de sub pini :

— Ugh ! Da !

Cînd găseau un ştiulete strîmb, veşted, lovit de cărbune, se-apucau să şchioapete, imitînd vreun bătrîn cocoşat şi să cînte :

— Vegmin, hoţul de porumb ! Paimosaid, ce roade porumbul !

Voia-bună a lor se-ntindea iute din cîmpul cu porumb pînă departe, la vigvamul lui Haiavatha, unde Kagahghi-Regele Corbilor ciriia îngrozitor, zbătîndu-se cu turbare.

Iar bătrînii, din locul lor de sub pini, îi aprobau :

— Ugh ! Da !

SEMNELE SCRIERII

Și-ntr-o vreme, Haiavatha zise :

— Vai, toate lucrurile pier, toate dispar ! Bătrînii nu mai țin minte marile lor obiceiuri : nici faptele de arme ale vitejilor, nici isprăvile vînătorilor ! Toată știința Misilor, toată iscusința Vebinilor, toate visele miraculoase ale prorocilor cad în neagra uitare !

Marii oameni mor și sînt uitați ! Înțelepții vorbesc, dar gîndurile lor se sting în urechile care ascultă și n-ajung la generațiile viitoare, cele ce așteaptă încă înainte de nașterea lor, în marele și misteriosul întuneric, zilele ce vor veni ! Pietrele funerare ale părinților nu

sînt gravate cu nici un însemn. Cine hodinește în aceste morminte ? Nu știm nimic ! Știm doar că ei au fost părinții noștri.

Dar ai cui părinți, ai cui prieteni ? Din ce străvechi Totem sînt coborîtori ? Din vultur, din urs ori din castor ? Nu știm nimic ! Știm doar că ei au fost părinții noștri.

Față-n față vorbim unii cu alții, dar cum să vorbești cu cei ce nu sînt de față ?

Noi nu putem glăsui așa fel încît să ne audă și prietenii de departe !

Noi nu putem trimite o veste pe care solul să n-o cunoască, pe care să n-o schimbe, s-o trădeze sau s-o dezvăluie altcuiva !

Astfel gîndea Haiavatha, rătăcind singuratic prin pădure, căutînd să mărească binele adus poporului său.

Scoase din tolbă niște culori și pe coaja netedă de mesteacăn înscrise cîteva semne misterioase, desenă niște chipuri stranii, așa fel încît fiecare avea un sens, fiecare isca parcă vreo cîteva cuvinte sau cîteva gînduri.

Ghitci-Manitu cel Puternic, însuși Stăpînul Vieții, era însemnat sub formă de ou, un ou care proiectează linii în cele patru vînturi. «Marele-Spirit se găsește pretutindeni» — acesta era tîlcul acestui simbol.

Mitci-Manitu cel Puternic, însuși teribilul Spirit al Răului, era însemnat ca un șarpe, ca Kinebik-Marele șarpe. «Tîrîtorul Spirit al Răului este fals și viclean» — acesta era tîlcul acestui simbol.

Apoi însemnă Viața și Moartea prin cercuri : albe — cercurile Vieții ; negre — cercurile Morții.

Însemnă soarele, luna și stelele, omul și animalul, peștele și reptila, pădurile, munții, lacurile și rîurile.

Întinse o linie dreaptă, însemnînd pămîntul ; deasupra, un arc, însemnînd cerul, se-mpărțea în două : o parte albă — ziua ; una smălțată cu stele — noaptea ; un punct la dreapta însemna răsăritul soarelui ; un alt punct la stînga însemna asfințitul. Alt punct, sus, însemna miezul nopții și niște linii tremurătoare, coborînd, însemnau ploile și norii.

Urmele unor pași mergînd spre un vigvam erau semnele ospitalității, oaspeți adunați ; niște mîini însîngerate, cu pumnii ridicați, erau simbolul distrugerii, semnul vrajbei.

Odată sfîrșite toate aceste semne, Haiavatha le arată poporului său ce privea uimit și începu să le dezlege tîlcurile, astfel :

— Vedeţi şi voi bine : pietrele funerare n-au nici un însemn, nici o parafă.

Duceţi-vă şi impodobiţi-le cu figuri. Fiecare să-şi înscrie simbolul familiei, să-nscrie Totemul ancestral pentru ca cei ce vor veni mai tîrziu să le poată deosebi şi recunoaşte.

Iar pe acele pietre funerare încă neuitate, fiecare să-şi înscrie propriul Totem ancestral, simbolul familiei sale, figurile Ursului, Renului, Turturelei, Cocorului, Castorului, figuri răsturnate, pentru a însemna că şeful celor care poartă acest simbol odihneşte sub pămînt în pulbere şi-n cenuşă.

Şi Jossakisii-profeţii, Vebinii-vrăjitorii şi vracii inscriseră pe scoarţă de copaci şi pe pielea sălbăticiunilor vinate simboluri ce însemnau poemele lor : pentru fiecare cîntare — altă imagine, figuri misterioase şi înfricoşetoare, stranii şi pictate strălucit, fiecare cu tîlc, fiecare însemnînd un cîntec vrăjit.

Marele Spirit, Ghitci-Manitu cel care trimite lumina să străbată întinderile,

Marele Şarpe Kinebik, cu creasta sîngerindă şi ridicată, care se tîrăşte privind cerul,

Soarele planînd în spaţii şi Luna în scădere,
bufniţa şi vulturul, cocorul şi uliul,
cormoranul, pasărea magică,
oameni fără cap planînd în văzduh,
trupuri lungite străpunse de săgeţi,
mîinile morţii întinse şi-nsîngerate,
flamuri pe mormintele marilor căpitani stăpîni pe cer şi pe pămînt;
Şi toate însemnele, ei le înscriseră pe coajă de mesteacăn şi pe piele de capră :
cîntece de luptă şi cîntece de vînătoare,
cîntece de vraci şi de vrăjitorie,
toate fură cuprinse în aceste figuri,
căci fiecare avea un tîlc,
fiecare însemna alt cîntec.
Nu fu uitat nici Cîntecul Iubirii
subtilul sunet, cel mai puternic farmec al vrăjitoriei,
mult mai periculos ca vînătoarea sau războiul.

Și iată cum fu scris Cîntecul Iubirii, și ce simboluri și ce tîlcuri avea fiecare simbol :

mai întîi chipul unui om în picioare,
pictat c-un stacojiu strălucitor ;
el este-ndrăgostitul, cîntărețul,
și tîlcul lui este acesta :
«Vopseaua mea mă face mai puternic între toți !»
Apoi omul stă jos și bate în toba vrăjită ;
iar tîlcul lui, acum, este acesta :
«Ascultă, căci glasul meu îți cîntă !»
Apoi, același om, adăpostit în vigvam ; și tîlcul e acesta :
«Voi veni să stau cu tine, după-ndemnul inimii !»

Apoi două chipuri, un bărbat și o femeie, mînă-n mînă, și așa de-apropiați, încît par a fi unul singur, iar figura are tîlcul următor :
«Văd în inima ta, iar obrajii tăi sînt înroșiți de emoție !»

Apoi fata stă într-o insulă, în mijlocul insulei și tîlcul este următorul :
«Oricît de departe ai fi,
de-ai fi-ntr-o insulă tare îndepărtată,
farmecul pe care ți-l trimit,
puterea magică a iubirii este-așa de puternică, încît,
te-aș atrage spre mine !»

Apoi, figura următoare o arată adormită și, lîngă ea, iubitul murmurînd, s-audă ea în somn :
«Chiar dacă-ai fi-n pămîntul Somnului și al Tăcerii,
și-acolo te va ajunge glasul iubirii mele !»

Și cea din urmă dintre figuri este o inimă-ntr-un cerc, într-un cerc magic, iar tîlcul ei grăiește :

«Inima ta este deschisă și inimii tale deschise-i vorbesc.»

Așa-nvățătă-nțeleptul Haiavatha pe-al său popor toată arta Semnelor Scrierii, însemnate pe coaja umedă de mesteacăn, pe pielea albă de capră și pe pietrele funerare ale vigvamului.

JELUIREA LUI HAIAVATHA

Dar, între timp, Duhurile Rele-Manitu, făcătorii Răului, urînd înțelepciunea lui Haiavatha și iubirea pentru Ciaibaibos, invidioși pe prietenia lor credincioasă, pe vorbele lor înalte și pe faptele lor, se înțeleseră cu toții să-i atîțe și să le facă numai rău.

Haiavatha, înțelept și prudent, îi zicea adesea lui Ciaibaibos :

— Să nu pleci singur prea departe, frate ! Duhurile Rele ar putea să-ți facă vreun rău !

Ciaibaibos, tînăr și vesel, rîdea scuturîndu-și pletele negre ca de cărbune, și-i răspundea dulce și neînțelegător :

— Nu-ți fie teamă pentru mine, de nimic, frate ! Nu-mi vor ieși în cale relele !

Cam pe cînd Piboan-iarna acoperea cu gheață Marea Apă a Mării, cam pe cînd fulgii de zăpadă fluierau în rotogoale prin frunzele uscate ale stejarilor și acopereau pinii ca pe niște acoperișuri de vigvamuri și pe pămîntul întreg așterneau liniște, Ciaibaibos a plecat, de unul singur, în adîncuri de pădure să vîneze un cerb, fără să țină seama de vorbele fratelui său, fără să se teamă de Duhurile Rele, înarmat cu săgeți, încălțat împotriva iernii.

Prin viscol el urmări cerbul, pînă ajunse pe gheață, răpit și înfierbîntat de vînătoare.

Dar Duhurile Rele îl și simțiseră și-l urmăreau cu patimă.

Ele sparseră gheața sub pașii lui, îl smulseră-n afund, și-l învelură cu nisipul din adîncul apelor.

Enktahi-zeul apei, Zeul Dacoților, îl înecă în adîncurile lacului Ghitci-Ghiumi.

De pe limba de pămînt unde se găsea, Haiavatha scoase un strigăt așa de jalnic, de-ndurerat, încît bizonul se opri să-l asculte, lupii începură să urle-n prerie, iar depărtările detunau, răspunzînd:

— Bem-vava !

Haiavatha își vopsi obrajii cu negru, își acoperi capul cu haina și se opri-n vigvam, jăluindu-se amarnic. Rămase astfel șapte săptămîni, spunîndu-și numai și numai jalea nemăsurată :

— A murit dulcele cîntăreț, el, cel mai bun dintre toți cîntăreții ! Ne-a părăsit pentru totdeauna, ducîndu-se la Stăpînul muzicii, și-al tuturor cîntecelor.

O, Ciaibaibos, o, fratele meu !

Și deasupra lui Haiavatha, pinii triști își mișcau coroanele verzi-întunecate, conurile împurpurate, suspinînd odată cu el pentru a-l mîngîia, amestecîndu-și plîngerea și geamătul adînc cu jeluirea lui Haiavatha.

Veni primăvara și întreaga pădure l-a căutat zadarnic pe Ciaibaibos. Rîușorul Sibovișa suspina și suspinau cu apa trestiile.

Sus, pe crengile arborilor, pasărea albastră cînta, pasărea albastră Oveissa cînta :

— Ciaibaibos ! Ciaibaibos ! A murit dulcele cîntăreț !

De pe vigvam prigorul-gît-roșu, Opeci, cînta :

— Ciaibaibos ! Ciaibaibos ! A murit dulcele cîntăreț !

Și noaptea, trecînd prin păduri, rătăcea păpăluda, rătăcea și plîngea Vevoneissa :

— Ciaibaibos ! Ciaibaibos ! A murit dulcele cîntăreț, cel mai iscusit dintre toți cîntăreții !

Vracii Misi, vrăjitorii Vebini și profeții Yossakizi veniră să-l vadă pe Haiavatha, într-o tăcută procesiune, fiecare ducînd un săculeț din piele de castor, de linx ori de vidră.

Cînd le auzi pașii apropiindu-se, Haiavatha își încetă plîngerea.

Nu întrebă nimic, nu spuse nimic !

Își descoperi capul îndoliat, și își șterse de pe obraji, tăcut și liniștit, culoarea doliului.

Îi urmă, apoi, tăcut, pînă la Vigvamul Sacru.

Acolo ei i-au dat să bea o doftorie fermecată, făcută din mentă verde, Nahma-Visk, și cu rădăcini de Vabeno-Visk cel cu mii de foi.

Începură să bată toba, să-nvîrtă huruitoarele, să cînte singuri, apoi în cor, cîntece vrăjite :

— Da, da, sînt eu ! Eu însumi ! Admiră-mă !
Vorbește Marele Vultur Cenușiu !
Veniți, corbi-albi și ascultați !
Tunetul puternic e sprijinul meu !
Și ajutoare îmi sînt Duhurile Nevăzute.
Pot să le aud glasul chemînd.
Din cer și de pretutindeni le aud !
Cu-o suflare a mea pot să te fac mai tare !
O, frate al meu, Haiavatha, eu pot să te vindec !

— Hi-o-ha ! răspundea corul.
Vey-e-vey ! răspundea corul vrăjit.

— Toți șerpii sînt prietenii mei !
Ascultă, îmi mișc penele de uliu !
Eu pot să-l ucid pe Meng-albul scufundar !
Pot să țintesc în inimă, ucigător !
Cu-o suflare-a mea pot să te fac mai tare !
O, frate al meu, Haiavatha, eu pot să te vindec !

— Hi-o-ha ! răspundea corul.
Vey-e-vey ! răspundea corul vrăjit.

Da, da ! Eu însumi, Vizionarul !
Cînd vorbesc eu, vigvamul tremură,
nevăzute mîini mișcă totul !

Cînd merg eu cerul se-nclină
și bubuie deasupra capului meu.
Cu-o suflare-a mea pot să te fac mai tare !
O, frate al meu, Haiavatha, eu pot să te vindec !
Ridică-te și vorbește-mi, o, frate al meu, Haiavatha !

Toți își trecură săculețele fermecate pe lîngă capul lui Haiavatha și dansară-n juru-i, în cercuri simbolice.

Și, deodată, ca un om trezit din vise,
el se ridică puternic și dîrz,
vindecat de toată nebunia ce-l cuprinsese.
Ca norii măturați de pe cer
pierindu-i toată tristețea ;
ca gheața măturată de pe apă,
pierindu-i tristețea din inimă !

Toți îl pomeniră pe Ciaibaibos, îl pomeniră pe fratele lui Haiavatha, din mormîntul de sub ape, din nisipul lacului Ghitci-Ghiumi și chemarea lor fu așa de puternică, încît el îi auzi de-acolo, de unde dormea somnul cel greu.

Se sculă din nisip și ascultă, auzi muzica și cîntecul, veni, cu supunere, la chemarea lor, pînă în pragul vigvamului, dar nu-l trecu, căci ei îl opriră.

Printr-o spărtură a ușii îi întinseră o torță, apoi îl făcură Stăpînul Morții, Stăpînul Tărîmului Duhurilor, zicîndu-i să aprindă focuri pentru toți cei ce vor veni lîngă el, pentru taberile lor de noapte, cît va dura călătoria lor însingurată spre împărăția lui Ponima, spre Tărîmul de Dincolo.

Ciaibaibos se-ndepărtă de satul său natal, din lăcașul celor cunoscuți, trecînd, tăcut, de-a lungul pădurii : umbra lui Ciaibaibos se risipi ușor-ușor, cum inelele fumului în cele patru vînturi.

Pe unde trecea, crengile nu se mișcau.
Pe unde călca, iarba nu se culca.
Sub pașii lui frunzele scuturate nu foșneau.

Patru zile călători așa scufundîndu-se pe drumul Morților, hrănindu-se cu fragii celor morți, trecu și rîul melancolic, îl trecu pe-un trunchi plutitor, și fu dus de Luntrea de Piatră pe lacul de

argint pînă-n insulele celor Fericiţi, pînă pe pămîntul Fantomelor şi Umbrelor.

Înaintînd cu greu, pe vremea călătoriei văzu tot felul de arătări ostenite, gîfîind sub poveri, încărcate de ghioage, de arcuri şi de săgeţi, de blănuri, de oale cu merinde dăruite de prieteni pentru călătoria însingurată.

— Ah ! îşi spunea el, de ce ne-or încărca cei vii astfel ?

Mai degrabă ne-ar lăsa fără nimic, să postim, decît să ducem asemenea poveri în timpul călătoriilor noastre aşa de lungi !

Haiavatha se-ndepărtă-ntr-un tîrziu, mergînd cînd spre est, cînd spre vest, pentru a-i învăţa pe oameni foloasele buruienilor, pentru a le arăta leacul împotriva otrăvii şi bolilor.

De-atunci au învăţat muritorii toată tainica artă a vindecării.

PO-PUK-KIVIS – URAGANUL NEBUN

Vă voi povesti cum Po-Puk-Kivis, poreclit «Uraganul Nebun», a mîniat satul cu nebuniile lui ; vă voi povesti despre faptele lui rele, apoi despre fuga lui din fața lui Haiavatha, despre nenumăratele lui prefaceri și despre sfîrșitul aventurilor lui.

Pe malurile Marei Ape a Mării, pe dunele din Nego-Vodju, aproape de strălucitorul Ghitci-Ghiumi, se afla coliba lui Po-Puk-Kivis. El era cel care, în vîltoarea lui, stîrnise nisipurile, strînsese dunele din Nego-Vodju, pe cînd jucase așa de nebun, așa de vesel

la nunta lui Haiavatha, cînd printre cei adunați dansase Dansul Cerșetorului.

Într-una din zile, ieși din casă în căutarea altor aventuri ; veni degrabă în sat, găsi tot tineretul adunat la Yagu, unde asculta uluitoarele lui născociri năpădite de arătări fantastice.

Acum tocmai istorisea despre Odjig-Făurarul Verii, care s-a cățărat pînă-n cer, pentru a smulge timpul Verii, adică plăcuta și eterna Vară. Le spunea cum Vidra, cea dintîi, a încercat s-o smulgă, apoi Castorul, Lynxul și Bursucul încercară, la fel, urcînd pe cel mai înalt munte, lovind cerul cu lăbuțele și cu botul, fără putință să-l spargă. Le spunea cum nevăstuica, ridicîndu-se, sări spre cer.

— Sări prima oară, zise Yagu, sări ea și, iacătă, deasupra ei, cerul se-ndoi ca gheața pe fluviu cînd apele vin mari și-o-ngroașă pe dedesubt ! Sări ea a doua oară și, iacătă, deasupra cerul trozni ca gheața fluviului, cînd curentul vine și mai mare ! Sări ea și-a treia oară și, iacătă, cerul se sparse, risipit : Nevăstuica dispăru în cer, din săritura nemaivăzută !

— Vă păcălește ! Ascultați-mă pe mine ! strigă Po-Puk-Kivis, ajungînd în pragul vigvamului. Sînt sătul de toate lăudăroșeniile astea ! Sînt sătul de basmele lui Yagu și de înțelepciunea lui Haiavatha !

Priviți mai bine cîteva lucruri care-o să vă-nveselească mai mult decît lăudăroșeniile astea fără capăt.

Și-atunci, scoase cu mîndrie tolba făcută din piele de lup, apoi desfășură dinainte Jocul Cupei și Pionilor, jocul Pogasen, din treisprezece piese, albe de-o parte și roșii de altă parte ; erau doi mari șerpi Kinebici, doi Ynainivegi, o mare măciucă Pokevogon și un fragil pește Kigo, patru pioni rotunzi și roșcați Ozavabici, trei bobocei de rață Șișbvegi.

Toate erau de os zugrăvit, toate afară de pionii Ozavabici — care erau făcuți din aramă : pe-o parte lustruiți, pe alta înnegriți.

Po-Puk-Kivis le puse într-un vas de lemn, le amestecă bine-bine, le răsturnă pe pămînt dinaintea lui și spuse, fălos :

— Toți pionii stau spre noi cu partea roșie și unul dintre marii Kinebici căzu pe fața lustruită a unui Ozavabec, a unui Ozavabec de aramă, și iată-i, socotim : treizeci și opt.

Apoi amestecă iar vasul cu toate piesele, le răsturnă pe pămînt și spuse :

— Albi cu totul se arată Kinebicii, albi și Ynainivegii, toți ceilalți pioni se-arată roșii : socotim — sînt cincizeci și opt.

Și, astfel, îi învăță acest joc de noroc, arătîndu-le combinațiile lor și valorile lor adevărate.

Douăzeci de priviri curioase îl priveau, îl priveau fix și înfierbîntat.

— Nenumărate sînt jocurile, zise bătrînul Yagu, nenumărate sînt jocurile de noroc și de iscusință pe care le-am văzut prin lume, pe care le-am învățat din multe părți, iar cel ce cutează să se măsoare cu Yagu trebuie să aibă degetele foarte iuți.

Oricît te-ai crede de dibaci, află că eu te-ntrec, o, Po-Puk-Kivis; cît despre jocul Cupei și al Pionilor, aș putea să-ți dau lecții !

Și se-apucară de joc ; toți — tineri și bătrîni — făcură prinsoare pe arme, pe-mbrăcăminte și coliere, făcură prinsoare pînă la miezul nopții, pînă-n zori, pînă ce Po-Puk-Kivis-Uraganul Nebun i-a despuiat de avere, de cele mai frumoase podoabe ; au pierdut scurtele din blană de căprioară, hainele de hermină, centurile vampun, coafura de pene, armele de luptă, pipele și tolbele de vînătoare. Au pierdut totul.

Douăzeci de priviri îl fixau cu sălbăticie, îl fixau cu ochi de lup.

Și zise norocosul Po-Puk-Kivis :

— În vigvamul meu sînt tare singur, ca și-n alergările mele nebunești, ca și-n toate aventurile mele !

Mi-ar trebui, foarte mult, un tovarăș de drum. Aș fi tare fericit să am un Meșinova pentru a-mi sluji și a-mi duce pipa. Eh, bine ! Pun în joc totul, tot cîștigul, toate veșmintele grămădite-n fața mea, toate colierele, toate penele. Da, aș renunța dintr-o lovitură la totul. Aș da tot pentru acest tînăr.

Și-l arătă pe-un nepot al lui Yagu, un tînăr ca de șaisprezece ani, poreclit «Chipul Visului».

Ochii lui Yagu se aprinseră ca focul în pipă.

— Ugh ! răspunse el cu cruzime.

— Ugh ! răspunseră și toți ceilalți.

Se prinse iară-n joc bătrînul povestitor, la-ntrecere cu Po-Puk-Kivis, dar pierdu şi partida asta.

— Am cîştigat ! zise Po-Puk-Kivis.

Douăzeci de priviri îl fixau cu cruzime, îl fixau cu ochi de lup, în timp ce el se-ndepărta, părăsind vigvamul, urmat de nepotul lui Yagu, suplul adolescent, încărcat cu tot cîştigul Uraganului Nebun : scurte din blăni de căprioare, centuri de vampun, arme şi pipe !

Răcorindu-se cu evantaiul de pene, Po-Puk-Kivis spuse :

— Du-mi cîştigul ! Du-mi-l în vigvamul meu, acolo departe, departe, în părţile de est, pe dunele Nego-Vodju !

Aţîţaţi de fumul pipelor şi de joc, ochii lui Po-Puk-Kivis scînteiau, în timp ce se depărta în prospeţimea dimineţii de vară.

Păsările cîntau cu veselie, apele clipoceau voioase, iar inima lui Po-Puk-Kivis cînta de plăcere ca păsările, bătea în ritmul rîurilor cristaline.

Cu evantaiul său din pene de cocoş indian, cu penajul său şi moţul din fulgi de lebădă, el trecu prin sat, aureolat de culoarea dimineţii, pînă ajunse la cel mai depărtat vigvam, locuinţa lui Haiavatha.

Casa era tăcută şi pustie, nimeni nu-l întîmpină în prag, nimeni nu-i spuse bun-venit ; în jur cîntau păsările sărind, ciripind, bătînd din aripi, în vreme ce, legat sus, pe vigvam, Kagahghi-Regele Clorilor, cu ochi cruzi, zvîrlea ţipete, ţipete speriate, bătînd din aripi la vederea Uraganului Nebun.

— Sînt plecaţi toţi ! Casa e goală ! E plecat şi Haiavatha, şi tînăra Minnehaha şi bătrîna Nokomis. Şi casa nu e păzită de nimeni.

Văzu corbul, îl prinse, îl învîrti-n juru-i, apoi îl strangulă pe Kagahghi şi-l lăsă spînzurat de-un stîlp al casei, spre batjocura lui Haiavatha.

Intră apoi, tiptil, în casă, răsturnă totul într-un chip sălbatic, răsturnă şi sparse văsăria de lemn şi de pămînt, hainele de castor, pieile de hermină, de vidră şi de linx — spre batjocura bătrînei Nokomis şi a surîzătoarei Minnehaha.

Și-apoi plecă fluierînd și cîntînd prin pădure. Fluiera vesel pentru veveriţele care, spînzurate pe crengi, aruncau în el cu jir. Fluiera strengăreşte pentru păsările care îi răspundeau cu cîntece la fel de vesele. Sui pe maiul stîncos privind din vîrful lui lacul Ghîţci-Ghiumi.

Vesel, pîndea întoarcerea lui Haiavatha, întins pe spate şi privind cerul, pîndea să rîdă la întoarcerea lui Haiavatha acasă.

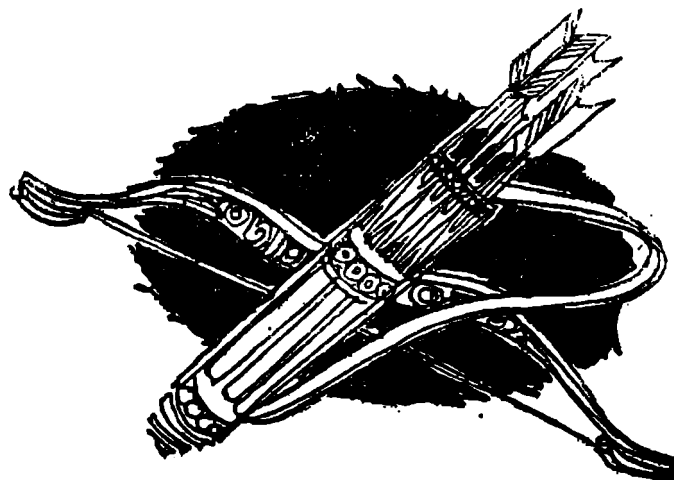

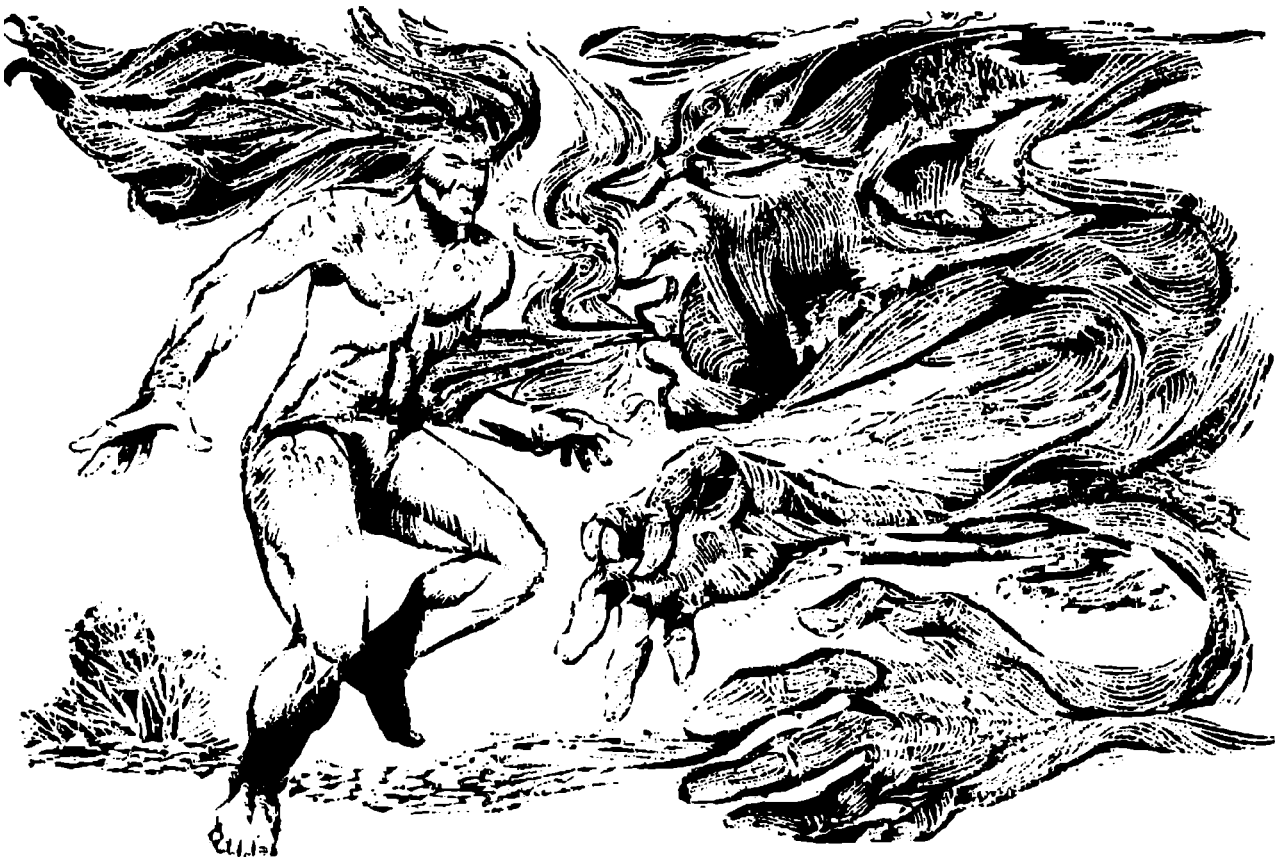

URMĂRIREA LUI PO-PUK-KIVIS – URAGANUL NEBUN

Cînd se-ntoarse acasă Haiavatha, la auzul celor ce-i povestea tribul tulburat, fu cuprins de-o mînie fără margini. Tare l-au supărat răutățile și necuviința lui Po-Puk-Kivis-turbatul.

Haiavatha izbucnea, pufnea, vuia ca un bondar bîzîitor : cu dinții strînși într-o furie cumplită, mormăia cuvinte fără șir.

— Am să-l ucid pe-acest nemernic de Po-Puk-Kivis, pe-acest neînchipuit răufăcător. E lung și lat pămîntul, aspru și greu dru-

mul, dar mînia mea o să-l întîmpine fără doar și poate, răzbunarea mea o să-l ajungă, cum i se cuvine, și-n gaură de șarpe.

Și, străbătînd pădurea pe cărările pe unde-o luase el, spre stîncile prăpăstioase de lîngă lac, unde se oprise, într-o goană nebună, Haiavatha împreună cu toți vînătorii o luară pe urmele lui Po-Puk-Kivis. Dar el — nicăieri.

În iarba tăvălită și în tufișurile răvășite, găsiră numai locul unde el stătuse culcat în iarba care-i păstra urmele.

Întors în preria Mișkoday, pămînturile-ndepărtate, Po-Puk-Kivis mai mișcă o dată mîna a dispreț, a batjocură.

Din vîrful muntelui, Haiavatha îi strigă :

— Lung și lat este pămîntul, aspru și greu drumul. însă mînia mea o să te-ajungă și-o să te-ntîmpine cum se cuvine !

Sărind suplu ca o antilopă, Po-Puk-Kivis ajunse la un rîu limpede și liniștit, ce se revărsase peste maluri. Castorii înălțaseră un dig și-l opriseră, iar rîul alcătuise un eleșteu, un eleșteu de apă stătătoare, în care se legănau nuferi și se mlădiau trestii foșnitoare.

Po-Puk-Kivis se opri pe dig.

Din adînc ieși un castor care, privindu-l cu ochi spăimîntați, parcă-l întreba ce vrea.

Dar străinul stătea pe dig, iar apa strălucitoare, argintată, îi scălda gleznele. Cu un surîs îi zise :

— Emik, prietene castor, ce apă proapătă și plăcută ! Lasă-mă să mă scald și eu în ea ! Lasă-mă să hodinesc în casta ta ! Fă-mă și pe mine castor !

Cu destulă bănuială, castorul spuse :

— Mai întîi să-i întreb și pe frații mei, castorii ceilalți.

Se cufundă apoi ca o piatră sub foile și crengile ce se afundau întunecate și putrede.

Și, iată ieșind la suprafața apei, din adîncuri, castorii : întîi un cap, apoi încă unul și încă unul, pînă cînd eleșteul păru acoperit de castori negri, lucitori.

Po-Puk-Kivis le vorbi astfel :

— Ce plăcută și ce liniștită locuință aveți, prieteni ! Plăcută chiar și-n vreme de primejdie ! N-ați putea, oare, cu iscusința

voastră, prin ştiinţa şi mintea voastră, să faceţi şi din mine un castor ?

— Ba da, răspunse Emik-Regele Castorilor ! Dă-ţi drumul printre noi în apa liniştită !

Haina i se făcu neagră, mocasinii şi ciorapii se înnegriră ; ciucurii şi coada lui de vulpe i se schimbară-ntr-o coadă neagră, atîrnînd prin apă după el : se făcuse castor.

— Fă-mă mai mare, zise Po-Puk-Kivis, mai mare, şi încă mai mare ! Mai mare decît toţi castorii !

— Cînd ai să intri-n locuinţa noastră de sub apă, în vigvamul nostru, te vom face de zece ori mai mare decît ceilalţi castori !

Atunci Po-Puk-Kivis se cufundă-n apa tăcută ; pe fundul apei văzu merinde strînse-n grămezi, pentru iarnă şi pentru vremuri de foamete. Intră, apoi, pe sub o boltă-n locuinţa castorilor. Acolo castorii-l făcură mare, de zece ori mai mare decît ei.

— Vei fi căpetenia noastră ! îi spuseră ei. Vei fi şef şi rege al castorilor !

Dar n-apucară să sfîrşească bine cuvintele, că-i şi cutremură un strigăt de alarmă, scos de străjile castorilor ce rămăseseră sus, printre nuferi şi irişi :

— Vine Haiavatha ! Vine Haiavatha cu vînătorii lui !

Atunci ei auziră o chemare prelungă deasupra apei, strigăte şi ţopăituri, apoi, simţind apa zbătîndu-se, prăbuşindu-se şi văzînd că din toate părţile valurile se-ntind şi se-ndepărtează cu bulboane, îşi dădură seama că digul fusese spart.

Vînătorii săriră pe acoperişul locuinţei lor, îl crăpară-n două şi, prin spărtură, pătrunse lumina. Castorii se năpustiră spre ieşire să se-ascundă-n apele cele mai adînci, pe albia rîului. Dar puternicul Po-Puk-Kivis, umflat de ambiţii, umflat ca o băşică, nu mai izbuti să treacă prin uşă.

Haiavatha privea prin acoperiş. Apoi strigă :

— O, Po-Puk-Kivis, zadarnice fuseră toate şiretlicurile şi prefăcătoriile tale. Te recunosc foarte bine, Po-Puk-Kivis !

Vînătorii îl căsăpiră cu ghioagele, îl loviră de moarte. îl bătură cum se bate porumbul, îi sfărîmară ţeasta-n bucăţi.

Apoi, pe-o targă de nuiele, şase vînători voinici şi ageri îl aduseră-n vigvam. Îi aduseră trupul de castor ucis, dar sufletul lui Po-Puk-Kivis, care era-nchis în castor, se zbătea şi se gîndea cum să iasă să trăiască din nou în Po-Puk-Kivis.

Şi se zbătea şi se lupta să scape şi să-şi reia chipul omenesc, se-ndoia-ntr-o parte, se-ndoia-n alta, ca perdelele vigvamului prinse-n curele de căprioară cînd bate Viscolul. În sfîrşit scăpă, recăpătă chipul lui Po-Puk-Kivis cel viclean şi se pierdu-n pădure.

Atent însă, Haiavatha îi văzu chipul ce se pierdea, îl văzu pe Po-Puk-Kivis alunecînd printre umbrele moi şi albastre ale pinilor şi prin luminişuri de pădure.

Asemnea vîntului, vicleanul sărea, fîlfîia şi îndoia crengile-n calea lui dar, cum vine ploaia după vînt, se ţineau pe urmele-i paşii lui Haiavatha.

Departe, departe, Po-Puk-Kivis ajunse la un lac presărat cu nenumărate insuliţe. Printre flori albe de nufăr, pe apa limpede, pluteau gîştele sălbatice Pişne-Kiu. Înotînd prin trestii, ocolind insuliţele ierboase, ba îşi scufundau ciocul negru în apă, ba se dau de-a scufundele-n apa lacului, ba se-ntunecau în umbră, ba străluceau în lumina soarelui.

— Pişne-Kiu ! strigă Po-Puk-Kivis, dragile mele surori, zise el, faceţi-mă şi pe mine o gîscă-naripată cu gîtul acoperit de pene lucitoare ! Faceţi-mă o gîscă mare, mai mare, de zece ori mai mare decît voi.

Îndată ele-l preschimbară-n gîscă sălbatecă, cu aripi întunecate, cu-o guşă rotundă, cu cioc lat, parcă făcut din două vîsle. Şi-l făcură mai mare decît ele, de zece ori mai mare decît ele.

În vremea asta, vuind dinspre pădure, ajunse la mal şi Haiavatha.

Gîştele se-nălţară-n zbor, gîgîind necontenit, apoi, rotindu-se şi bătînd din aripi, se-ndepărtară de lacul presărat cu insuliţe, năpădit de nuferi albi şi irişi galbeni. În zbor îi spuseră lui Po-Puk-Kivis :

— Nu cumva să-ți apleci privirile-n timpul zborului ! Bagă de seamă să nu privești pămîntul, căci te va paște o necruțătoare primejdie !

Și vîsliră spre miazănoapte, mereu spre miazănoapte, trecînd de cețuri și lumini. Mîncară prin mlaștini și dormiră prin trestii și stufăriș.

Și, dup-o vreme, cînd vîntul de miazăzi le mîna mai prielnic, ajunseră deasupra unui vigvam, unde oamenii le priveau mirați. Oamenii văzură aripile mari ale lui Po-Puk-Kivis, bătînd aerul cu putere.

Po-Puk-Kivis auzi strigătele de mirare și desluși glasul lui Haiavatha și pe-al lui Yagu.

Uitînd de sfaturile gîștelor el își îndoi gîtul și privi-n jos. Atît îi fu : vîntul care-l mîna din urmă se-nfoie-nvîrtejindu-se-n largile lui evantaie de pene și-l răsturnă-n rotogoale spre pămînt.

În zadar încercă el să-și revină ! Rotindu-se, rotindu-se tot mai în jos, el văzu vigvamul, iar sus cîrdul gîștelor în zbor : satul apropiindu-se și cîrdul depărtîndu-se. Glasurile deveniră mai apropiate și tot la fel rîsetele și țipetele. El nu mai văzu cîrdul deasupra, ci numai pămîntul dedesubt.

Și, tot prăbușindu-se, gîsca sălbatică se rostogolea prin văzduhul gol, cu zgomot surd, lugubru și cu aripile zdrobite.

Dar sufletul lui, umbra lui încă supraviețuia în Po-Puk-Kivis și astfel reluă chip și trăsături de Yenadiz și iarăși se năpusti înainte urmărit de Haiavatha, care striga :

— Larg e pămîntul, lung și greu e drumul, dar mînia mea te va ajunge, răzbunarea mea te va-ntîmpina cum ți se cuvine.

Haiavatha se apropie așa de mult, încît îl atinse cu mîna, cu mîna dreaptă — voind să-l prindă. Dar, Uraganul Nebun se răsuci și, rotindu-se-n cercuri, se pierdu-n văzduh, într-o rafală, răscolind după el frunzele și nisipul ; printre vîrtejurile de frunze și nisip se repezi spre un stejar trăznit și, schimbîndu-se-ntr-un șarpe se duse printre rădăcini în jos.

Haiavatha lovi cu mîna dreaptă stejarul trăznit, dar Uraganul Nebun se și schimbase la chip și fugea, răscolind depărtările spre asfințit, spre asfințit, la malurile lacului Ghitci-Ghiumi, la țărmul prăpăstios.

Dar Străbunul Munților, el, Stăpînul Munților, deschise uriașele porți din stînci, deschise nesfîrșitele abisuri, ascunzindu-l acolo pe Po-Puk-Kivis.

Și, cînd ajunse și Haiavatha, găsi porțile închise. Bătu cu mănușile Mingikevon-cele fermecate, bătu-n stîncile de gresie, strigînd cu glas de tunet :

— Deschide ! Sînt Haiavatha !

Dar Străbunul Munților asculta în tăcere de dincolo de stîncile de gresie, din fundul abisurilor prăpăstioase, și nu deschidea și nici nu răspundea.

Haiavatha ridică mîinile spre cer, imploră furtuna, imploră pe Veivessimo-Lumina și pe Ennimiki-Detunătorul.

Din adîncurile Munților Furtunoși, tălăzuind Marea Apă a Mării, veniră, de-ndată, aducînd noaptea și întunericul. Po-Puk-Kivis auzi bubuiturile, zări ochii înroșiți ai luminii și, spăimîntat, tremura și se pitea pe unde mai putea găsi.

Atunci, Veivessimo-Lumina lovi-n porțile peșterilor, lovi-n colții stîncilor de gresie, în timp ce Ennimiki-Detunătorul mugea și-ntreba-n fundul peșterilor :

— Unde este Po-Puk-Kivis ?

Stîncile se prăbușiră și, sub ele, printre ruine se ivi, zăcînd mort, Po-Puk-Kivis ; fusese, în sfîrșit, ucis sub chipul său omenesc.

Atunci, Haiavatha luă fantoma lui, umbra lui și-i zise :

— O, Po-Puk-Kivis, în chip de om nu vei mai căuta aventuri, nu vei mai face niciodată frunzele și nisipul să se spulbere în vîrtejuri ! Dar îți vei lua zborul în sus, în sus, prin înaltele văzduhuri te vei roti, neostenit, în cercuri largi.

Fii vulturul ! Fii Kiniu, Kiniu-Marele Vultur al războiului, șef al tuturor cîrdurilor de înaripate, șeful Păsărilor lui Haiavatha !

Prin triburi, încă și astăzi se mai pomenește numele lui Po-Puk-Kivis.

Numele lui mai rătăcește încă pe buzele cîntăreților și povestitorilor. Iarna, cînd fulgii de zăpadă sînt viscoliți în vîrtejuri împrejurul vigvamului, cînd vîntul fluieră și cîntă pe deasupra satelor în nestăpînite uragane, se zice încă :

— A venit iar Po-Puk Kivis, Uraganul Nebun !

MOARTEA LUI KVASIND

Numele și faima lui Kvasind se-ntinseseră pînă departe printre triburi. Nimeni nu cuteza să se măsoare cu el, nimeni nu putea să-l învingă în vreo luptă. Dar neamul oamenilor mici, de pigmei, sălbatecii Puk-Vedjisi au făcut împotriva lui un adevărat complot.

— Dacă acest îngrozitor Kvasind, spuneau între ei, dacă acest faimos ins va folosi mereu puterea strivind tot ce-ntîlnește-n cale, ce-or s-ajungă Puk-Vedjisii, ce va gîndi el despre ei ? Vom fi uciși și striviți sub pașii lui ca niște viermi ! Ne va tiri și ne va arunca-n ape, ne va servi ca merinde răilor Ni-Be-nau-beg, spiritele apei !

Așa iscodeau minioșii pigmei împotriva Omului Puternic, așa începură să pregătească moartea lui Kvasind : da, voiau să dispară

de pe lume îndrăzneţul Kvasind, cel totdeauna învingător, pe care-l credeau crud, periculos şi mîndru !

Dar miraculoasa putere a lui Kvasind sta numai în pletele lui, şi tot în plete îi stătea şi slăbiciunea : numai lovit într-un anume loc, putea să fie învins ; în nici un alt loc nu era vulnerabil ; ba singurele arme cu care putea să fie rănit şi ucis era conul brun de brad, ori conul albastru de pin. Aceasta era taina morţii lui Kvasind, pe care nici un muritor n-o ştia, dar pe care pigmeii — sălbatecii Puk-Vedjisi o cunoşteau.

Şi astfel, cunoscînd singurul mijloc de a-l ucide, adunară conuri brune şi conuri albastre în pădurile care mărginesc apele Taquamenaului ; le aduseră aproape de maluri şi le îngrămădiră pe stincile roşii, care străjuie apele şi, tot acolo s-aşeză la pîndă neamul de pigmei, doar-doar s-o ivi şi Kvasind.

El se ivi într-o tăcută şi fierbinte după-amiază de vară ; apele curgeau liniştite şi umbrele adormite stăteau nemişcate ; gîze de tot soiul scînteiau în lumina soarelui, alunecau pe oglinzile apelor, umpleau aerul de zumzet, de vuiet, ca un zvon de luptă venit din depărtări.

Nepăsător, sub cerul înăbuşitor, copleşit de liniştea atotstăpînă; Kvasind cobora pe rîu în barca lui de mesteacăn ; el urma domol cursul înşelătorului Taquamenau...

Din ramurile ce atîrnau deasupra cobora adormitor Duhul Somnului Nepahvin, înconjurat de roiurile nevăzutelor sale slugi. Ca libelula metalică se rotea pe deasupra capului îngreuiat al lui Kvasind.

La urechile Omului Puternic ajungeau nişte murmure asemeni undelor ce bat în maluri, apelor unor cascade-ndepărtate, vîntului printre pini. Ca o furtună abătută asupra lui, el simţi căzîndu-i pe frunte loviturile micilor măciuci, aruncate de roiurile adormitoare ale lui Nepahvin-duhul Somnului : de prima dată un suspin uşor îl cuprinse pe Kvasind ; a doua oară vîsla îi rămase nemişcată ; la a treia lovitură, priveliştile dinaintea lui parcă se rostogoleau în umbră : Kvasind căzuse într-un somn adînc, adînc ! Culcat în luntre ca un orb, cobora fără oprire pe apele Taquamenau.

Pigmeii Puk-Vedjisi, stînd la pîndă, strigau din cînd în cînd :

— Moarte lui Kvasind ! Moarte lui Kvasind !

Deodată, începură s-arunce cu conuri albastre şi brune în umerii lui muşchiuloşi, în pletele lui vulnerabile.

Și Kvasind se-ntoarse pe-o parte, fornăi și apoi se prăvăli în apele leneșe, cu capul în jos ca o vidră ce-ar înota ; goală, luntrea de mesteacăn, părăsită, își vedea de cursul ei, depărtîndu-se răsturnată.

Așa a dispărut pentru totdeauna Kvasind-Omul Puternic.

Dar amintirea lui rămîne vie printre triburi și, cînd vîntul iernii se deșiră prin păduri, cînd crengile bătute de viscol se zbuciumă și troznesc, se frîng și gem, se zice :

— Kvasind ! Este Kvasind ! Își strînge lemne din pădure pentru foc !

STAFIILE

Vulturul, care-şi ia zborul în deşert şi se aruncă după pradă, nu s-abate niciodată asupra bizonului mort sau rănit pînă cînd un al doilea vultur, la pîndă-n locul cuvenit, nu-l urmează de-ndată cel vede azvîrlindu-se-n spaţii, în timp ce-al treilea în urma acestuia vine din adîncurile nevăzute ale văzduhului ; mai întîi un punct, apoi o pată, apoi un vultur, apoi alte puncte devin alţi vulturi, care întunecă tot văzduhul cu aripile lor larg întinse.

La fel se-ntîmplă și cu relele : nu s-abat nici ele asupra omului niciodată singure ; ci, supraveghindu-se unele pe altele, cînd coboară cea dintîi, urmează și celelalte, vin în stoluri ca fulgii de omăt și încolțesc victima îndurerată și lovită de moarte : l-a-nceput doar umbre moi, apoi tristețe, și apoi sfîrșesc umplînd văzduhul de-o adîncă mîhnire.

Așa, Piboan-Iarna cea puternică ducîndu-și ghețurile peste meleagurile de la miazănoapte, peste lacuri și rîuri, schimbase apele-n piatră ; își scuturase fulgii de zăpadă din plete și-acoperise-ntinderile-n alb, întinderi albe de parcă ar fi fost netezite de mîna Creatorului.

Străbătînd pădurile gemînde, vînătorul degera în mocasinii înghețați ; femeile trudeau în sat, măcinînd porumb și preparînd pieile de căprioară ; cei tineri se dau pe gheață, în mocasini fermecați.

Apa-Care-Rîde, după asfințitul soarelui, într-o seară vînătă, aștepta-n vigvam întoarcerea lui Haiavatha de la vînătoare.

Flacăra căminului lucea pe chipuri, jucînd ca ochii bătrînei Nokomis în bătaia lunii, și ca ochii Apei-Care-Rîde în lumina scînteietoare a soarelui. Umbrele li se-ntindeau în spate și jucau prin colțurile vigvamului, în vreme ce fumul se-arcuia în sus.

Atunci a fost tras ușor drugul de la intrare, pe dinafară ; o clipă focul lumină mai tare, arcul fumului tremură, în vreme ce două femei intrară în tăcere, trecînd, nepoftite, pragul. Fără bineți, fără vreun semn de prietenie, se așezară-n colțul cel mai depărtat, șezură-n umbră.

După haine și înfățișare, păreau a fi străine ; erau palide cînd se așezară, triste și tăcute cînd se ascunseră-n umbră.

Să fie vîntul de pe-acoperiș, ce murmură pînă-n vigvam ?

Să fie cucuveaua Ku-ku-Kuhu, care se vaită-n pădurea de pe-aproape ?

Dar, în mijlocul tăcerii, se auzi un glas:

— Acestea sînt cadavre îmbrăcate ca cei vii, sînt spectre ce veniră din împărăția lui Ponima, de pe Tărîmul de Dincolo !

Haiavatha se întorcea acasă de la vînătoare, cu umerii acoperiţi de zăpadă şi cu o căprioară la spinare — aruncînd-o apoi la picioarele Apei-Care-Rîde.

Şi Minnehaha l-a găsit mai frumos, mai nobil ca de obicei, răsfăţîndu-se ca niciodată-n faţa lui.

Haiavatha văzu, deodată, pe acele străine aşezate în umbră şi se-ntrebă :

— Cine să fie ? Ce străini să fi primit în casă Minnehaha ?!

Dar nu le-a întrebat nimic, ci doar le-a spus cîteva vorbe de bun-venit, în casa lui, la masa sa, lîngă căminul său.

Cînd cina fu gata, iar căprioara tăiată, cele două necunoscute ieşiră din umbră, văzură bucăţile de carne delicată, se aşezară lîngă Apa-Care-Rîde, nevasta lui Haiavatha ; fără să ceară, după cum şi fără să mulţumească, ele devorară cît mai iute partea lor, apoi fugiră iarăşi în umbra din colţul vigvamului.

Haiavatha nu spuse un cuvînt, Nokomis nu făcu nici o mişcare, Apa-Care-Rîde nu schiţă nici un gest ; nici o schimbare nu-nflori pe chipurile lor ; numai Minnehaha şoptea, ca pentru sine :

— Le este foame ! Să le lăsăm să mănînce : le este foame !

Încă o zi se lumină şi apoi se-ntunecă, încă o dată noaptea-ntunecată urmă luminii ; străinele rămaseră tăcute în vigvam zile şi nopţi. Dar, noaptea, la lumina stelelor, ele plecau afară în pădure şi-aduceau conuri de pin şi lemne pentru foc, tot triste şi tăcute.

Şi, cînd Haiavatha se-ntorcea de la vînătoare sau de la pescuit, cînd hrana de seară era gata şi porţiile-ntinse pe masă, cele două necunoscute — străinele — veneau alunecînd la cină, se aşezau lîngă Apa-Care-Rîde şi, apoi, fără nici un cuvînt, plecau din nou la locul lor din umbră.

Şi niciodată Haiavatha n-avu vreun cuvînt sau vreo privire de reproş, niciodată bătrîna Nokomis n-avu un gest de nelinişte, niciodată Apa-Care-Rîde nu le-arătă vreun resentiment, căci virtutea ospitalităţii, dreptul gazdei şi străinului nu trebuie împuţinat prin vreo privire, nu trebuie să fie distrus prin vreun cuvînt.

Într-o noapte, la miezul nopţii, în vigvamul care abia lumina-n bătaia stinsă a căminului, Haiavatha, atent ca totdeauna, auzi un suspin, repetat de cîteva ori, apoi un hohot înăbuşit.

Haiavatha sări din pat, din învelişul de bizon şi văzu cele două umbre care plîngeau în tăcerea de la miezul nopţii.

Şi el le zise :

— O, oaspeţi dragi, de ce sînt inimile voastre-ndurerate aşa de tare-ncît să plîngeţi, în hohote, la miezul nopţii ? Cumva bătrîna Nokomis şi Minnehaha, nevastă-mea, v-au lipsit de cerinţele ospitalităţii ?

Dar umbrele-ncetînd să plîngă şi să suspine, răspunseră cu glasul dulce :

— Noi sîntem spectrele celor dispăruţi, sufletele celor ce-au trăit cîndva cu voi. Noi am venit din tărîmul lui Ciaibaibos să te-ncercăm şi am venit să te avertizăm !

Ţipetele de durere şi de plîns ne-ajung în Insulele Celor Fericiţi; această plîngere de mîhnire a viilor, care cheamă prietenii dispăruţi, ne-ntristează de-o durere fără nici un folos.

Şi totuşi, am venit să te-ncercăm : dar nimeni nu ne mai cunoaşte, şi nimeni nu ne doreşte ; noi n-am fost decît păreri pentru tine, noi vedem că cei duşi nu-şi au locul printre cei vii.

Gîndeşte-te la asta, Haiavatha ! Spunele-o tuturor triburilor pentru ca, în viitor, cei dispăruţi să nu se mai întristeze atît de mult de plînsul lor, în Insulele Celor Fericiţi. Cei vii să nu mai depună peste morminte podoabe aşa de grele, de coliere, tot felul de vase împodobite, pentru că pe cei dispăruţi îi împiedică în mers. Să le dăruie numai merinde de drum.

Căci mersul lor pe tărîmul Stafiilor şi Umbrelor durează patru zile şi trebuie aprinse focuri pentru nopţile lor însingurate ; deci, după înmormîntare, aprindeţi focuri pe morminte la căderea nopţii, de patru ori la rînd, pentru ca, în timpul călătoriei, sufletele să aibă lumină vie, să nu se prăbuşească în întuneric.

Adio, nobile Haiavatha ! Noi te-am pus la încercare, noi ţi-am întărîtat răbdarea prin comportarea noastră obraznică, dar tu ai

fost nobil şi demn. Nu da-ndărăt în grele încercări, nu slăbi în cele mai grele lupte !

Cînd stafiile tăcură, deodată căzu un întuneric greu ce cotropi vigvamul liniştit.

Haiavatha auzi foşnet uşor ca tîrîtul unor veşminte pe pămînt, şi ghici că o mînă nevăzută trage drugul de la uşă ; simţi adierea aerului nopţii şi văzu o clipă stelele nopţii lucind ; dar nu mai văzu stafiile, nu mai văzu sufletele rătăcitoare venite din împărăţia lui Ponima, de pe Tărîmul de Dincolo.

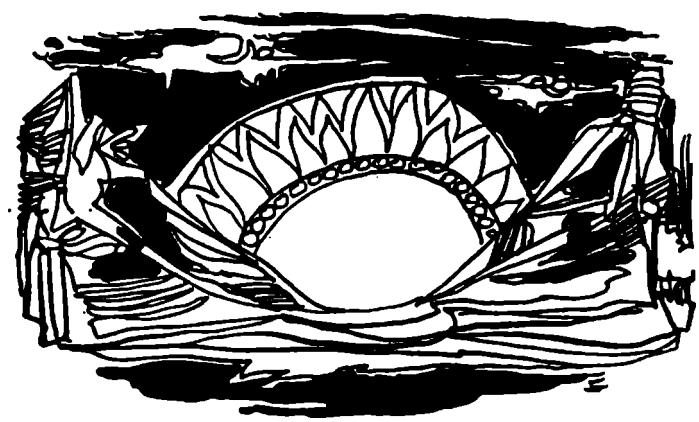

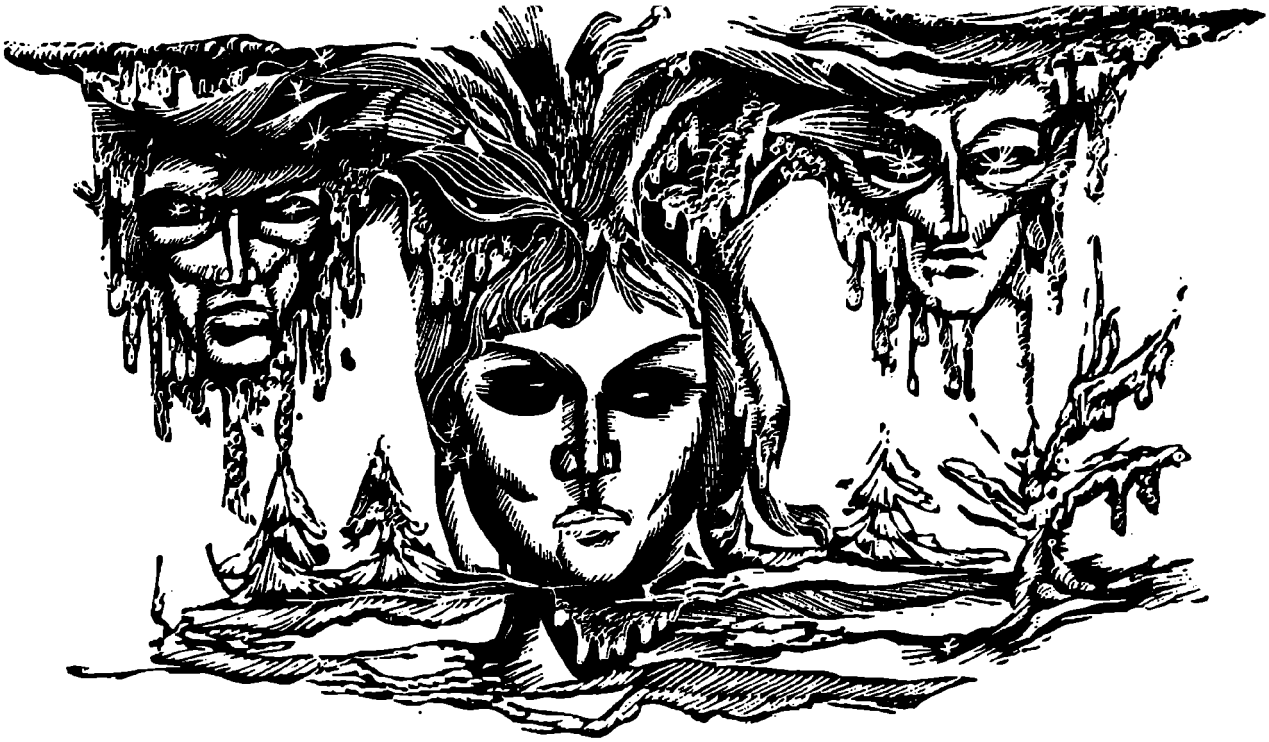

MAREA FOAMETE

După multe şi grele încercări prin care a trecut Haiavatha, după moartea lui Kvasind cel puternic şi întîlnirea cu fantomele celor morţi, veni vremea să mai fie încercat de una.

Veni o iarnă grea şi lungă, mereu mai aspră, mai aspră, ce îngheţă bocnă apa lacului şi a rîurilor.

Cruda şi friguroasa iarnă, mereu mai aspră şi mai aspră, întinse pe tot meleagul o mantie albă, acoperi cu omăt pădurea şi satul.

Vînătorul abia îşi croia drum să iasă din vigvamul troienit ; el cutreiera zadarnic pădurea, cu mănuşile şi mocasinii îmblăniţi, în

căutarea păsărilor şi jivinelor, căci nu găsea nimic, nu vedea nici urmă de căprior sau de iepure, nu deslușea nici un semn pe zăpadă; după-ndelungi rătăciri, vînătorul cădea-n pădurea spăimîntătoare şi scînteietoare şi, nemaiizbutind să se scoale, murea acolo de ger şi de foame.

O, foametea şi frigurile ! Nenorocirile foametei şi zvîrcolirile frigurilor ! Gemetele copiilor şi îngrijorarea femeilor !

Tot pămîntul era înfometat şi-n suferinţă. Era înfometat văzduhul din jurul vigvamului, înfometat cerul de deasupra lor şi, sus de tot, stelele înfometate priveau fix cu ochi de lup !

Aşa posomorîte şi tăcute cum erau, stafiile celor duşi, unde se dusese şi Ciaibaibos, veniră iarăşi în vigvamul lui Haiavatha ; fără să mai aştepte a fi poftite, intrară şi veniră la Minnehaha. Prima zise :

— Priveşte-mă bine ! Eu sînt foamea Biukadevin ! Cealaltă spuse :

— Priveşte-mă bine ! Eu sînt febra Akosivin !

Fermecătoarea Minnehaha, zăcînd în pat, tremura sub privirile lor, se tulbura la cuvintele lor.

Ea îşi ascunse obrazul fără să le răspundă şi tremura-n tăcere cînd arzînd în foc, cînd îngheţată cu totul.

Prin pădurea pustie, Haiavatha se năpustise tare departe, nebun de durere, în inimă cu-o tristeţe de moarte, cu chipul încremenit ca piatra ; sudoarea marelui necaz îi îmbrobonea fruntea, îngheţa şi nu cădea. Îmbrăcat în blănuri, încălţat în mocasinii îmblăniţi, înarmat de vînătoare cu puternicul său arc de frasin, cu tolba plină de săgeţi şi cu mănuşile Mingikevon, aluneca înainte, înainte prin pustia nesfîrşitei păduri.

— O, Ghitci-Manitu cel Puternic ! strigă el, cu ochii spre cer. O, Părinte ! În clipa asta de amară tristeţe, dă merinde copiilor tăi, fă să supravieţuim, căci altfel ne paşte pieirea de cumplita foamete! Dăruie Viaţă Minnehahei, Minnehahei cea bîntuită de moarte.

Strigătul acesta deznădăjduit străbătea pădurea care multiplica ecoul şi i-l împrăştia-n pustia nesfîrşită a omătului.

Dar nu auzea nici un alt răspuns, în afară de ecoul răsfrînt de arbori, ecoul unui nume, un singur nume :

— Minnehaha ! Minnehaha !

Toată ziua Haiavatha a cutreierat prin pădurea spăimîntătoare, prin umbrele tufişurilor despuiate de frunze. Pe-aici colindase şi-ntr-o vară, în zilele calde ale unei veri neuitate, cînd o adusese pe Minnehaha din pămîntul Dacoţilor : păsările ciripeau în frunziş, pîrîiaşele şopoteau şi scînteiau, aerul era-mbălsămat de dulci parfumuri, şi fermecătoarea Minnehaha spusese-atunci, cu acel glas hotărît :

— Te voi urma, o, Soţul meu !

Dar acum ea, cea Multiubită, stă-ntinsă, stă-ntinsă Minnehaha şi trage să moară sub ochii bătrînei Nokomis şi vegheată de-ntristaţi oameni. Alături de Foame, aproape de Febră. Deodată, ea zice :

— Ascultaţi ! Aud zgomote, aud zgomote şi mugete ! Ascultaţi ! Sînt căderile cascadei Minnehaha — Apa-Care-Rîde ; ea mă cheamă din depărtări, mă cheamă la ea.

— Nu, copila mea, răspunse bătrîna Nokomis, este vîntul nopţii prin pădure!

Minnehaha zise iarăşi, tresărind :

— Priveşte ! Îl văd pe tata. Stă-n picioare singur-singur în pragul vigvamului din meleagul Dacoţilor. Mă cheamă-n vigvamul său!

— Nu, copila mea, răspunse bătrîna Nokomis, este fumul care se leagănă şi stîrneşte păreri !

— Ah ! zise ea, ochii lui Poguk mă fixează din umbră. Simt degetele-i de gheaţă prinzîndu-le pe-ale mele din întuneric. Haiavatha ! Haiavatha !

Din depărtarea lui, din miezul pădurii căţărate pe munţi, întristatul Haiavatha auzi acel strigăt disperat, auzi strigătul Minnehahei chemîndu-l prin întuneric.

Pe sub crengile grele, încărcate de zăpadă, Haiavatha, cu mîinile goale şi cu inima zdrobită, plecă-n fugă spre-acasă, peste întinderea imaculată, pe care nu se deslușea nici o urmă.

El o auzi pe Nokomis, gemînd şi jelind:

— Vahonovin ! Vahonovin ! De ce nu mor eu în locul tău, de ce nu mor eu ? Vahonovin! Vahonovin!

Intră-n vigvam, o văzu pe bătrînica Nokomis clătinîndu-se-ncet, apoi izbucnind în hohote de plîns.

Şi o văzu pe minunata Minnehaha moartă şi rece în faţa lui.

Inima i se zdrobi-n piept, şi scoase un strigăt aşa de-ndurerat, încît codrul tresări cutremurîndu-se, şi înseşi stelele din adîncurile cerului se loviră unele de altele, tremurînd de spaimă.

Nemişcat şi tăcut, Haiavatha rămase aşezat lîngă patul Minnehahei, la picioarele Apei-Care-Rîde:

sprintene, ele nu vor mai fugi niciodată,
să-l întîmpine ;
iuţi, ele nu-l vor mai urma niciodată !
Cu mîinile-amîndouă şi-acoperi obrajii ;
şi şapte zile rămase astfel
fără o vorbă, fără să se mişte,
nepăsător de lumina zilei şi de-ntunericul nopţii.

Apoi o înveliră pe Minnehaha.

Îmbrăcată în cele mai rare podoabe,
în rochiile de hermină,
îi săpară mormîntul în pădure,
în pădurea neagră şi adîncă,
sub negri brazi cuprinşi de geamăt.
Zăpada o-nveli cu altă hermină.

Cînd veni noaptea, aprinseră un foc să lumineze sufletul celei moarte în timpul lungii călătorii spre Insulele Celor Fericiţi. Şi patru nopţi arse focul pe mormîntul ei.

Haiavatha, din pragul vigvamului, veghea focul să nu se stingă.

— O, Minnehaha, zicea Haiavatha, adio !
Adio, Apă-Care-Rîde !
Inima mea este plină de tine,
gîndurile mele te vor însoţi pe drumul veşniciei.
Nu mai veni să te trudeşti din nou,
nu reveni să suferi înc-o dată

pe-acest pămînt
unde Febra şi Foamea
sfîşie inima şi seacă trupul !
Cînd datoria mea va fi-mplinită,
paşii mei îi vor urma pe-ai tăi
spre Insulele Celor Fericiţi,
spre-mpărăţia lui Ponima,
spre Tărîmul de Dincolo.

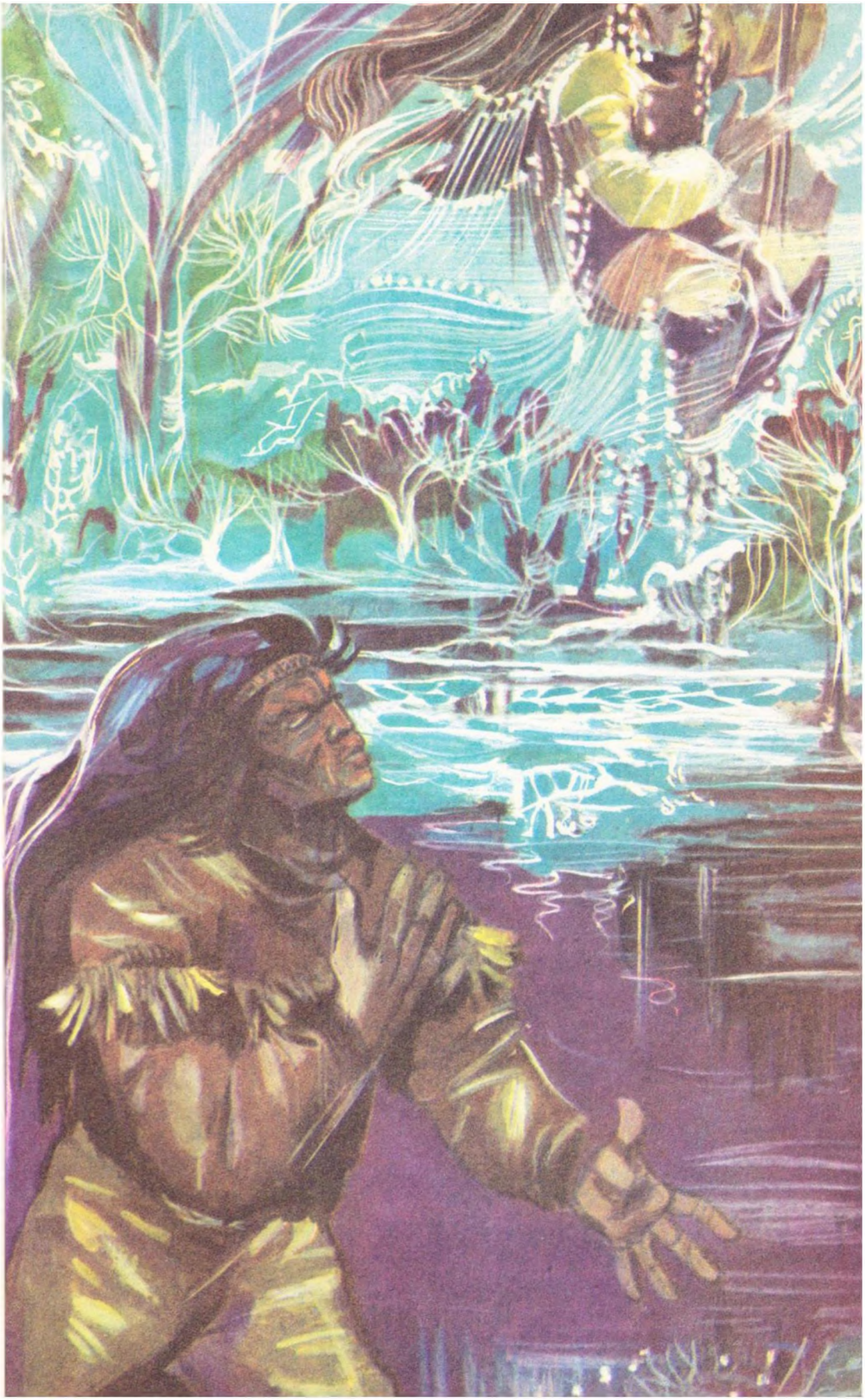

PICIORUL OMULUI ALB

Un bătrîn trist și-nsingurat stătea-ntr-o locuință pe malul unui rîu, un rîu înghețat ; pletele lui păreau un viscol dezlănțuit ; focul său tocmai pîlpîia-n stingere și, clănțănindu-i dinții de ger, omul tremura strîns în Vobyon, în pătura de piele albă cu însemne pe ea ; n-auzea, de-afară, decît viscolul mugind prin păduri, nu vedea decît vîrtejurile șuierătoare de zăpadă rostogolindu-se nepotolit.

Cărbunii se acopereau de cenușă, de cenușă albă și ușoară ; focul se mistuia-ncet cînd un om tînăr, mergînd domol, apăru în pragul vigvamului : obrajii lui erau înroșiți de sîngele tinereții, iar ochii erau blînzi ca stelele primăvara ; fruntea lui era încinsă cu frunze,

încoronată cu ierburi înmiresmate ; surîsul luminos al buzelor sale scăldă-ncăperea-n lumină, iar mănunchiul de flori din mîna lui o umplu de miros.

— Ah, fiule, strigă bătrînul, ochii-mi sînt fericiți că te văd ! Stai alături de mine pe rogojină ; stai aproape de jerăgaiul ce se stinge, să ne petrecem noaptea împreună. Să-mi povestești cele din urmă isprăvi ale tale în țara de unde vii ; eu o să-ți povestesc vitejiile mele, despre nenumăratele mele fapte de fală !

Moșneagul luă o Pipă-a Păcii, o umplu cu coajă de salcie, puse peste ea un cărbune încă nestins, o întinse oaspetelui, străinul care intrase, și-ncepu să vorbească astfel :

— Cînd suflu într-o parte a pămîntului, rîurile stau în loc, apele se fac tari ca piatra !

— Cînd suflu într-o parte a pămîntului, izbucnește-n floare preria, iar apele pornesc înainte, cîntînd !

— Cînd îmi scutur pletele cărunte, reluă bătrînul, încrețindu-și sprîncenele, tot pămîntul s-acopere cu zăpadă ; frunzele pe toate crengile se ofilesc, se usucă, mor și cad ; din eleșteie, din rîuri și din mlaștini se-nalță gîsca sălbatecă și bîtlanul, luîndu-și zborul spre alte părți ; cum mă fac auzit, ele dispar ! Pe unde calcă pașii mei rătăcitori, jivinele pădurii s-ascund în vizuini și-n peșteri ; focuri s-aprind în toate părțile : pămîntul seamănă c-un uriaș amnar scăpărător !

— Cînd eu îmi scutur buclele fluturînde, zise tînărul surîzind, cad ploi calde și binefăcătoare ; ierburile re-nviate-și îndreaptă capul, revine gîsca sălbatecă și bîtlanul spre mlaștini și eleșteie ; ca săgețile fulgeră rîndunicile spre cuib ; pasărea albastră și botgrosul iarăși încep să cînte.

Pe unde trec pașii mei, se leagănă flori în toată preria, pădurile se umplu de muzică și arborii de frunze.

Și-n vreme ce ei vorbeau, noaptea se duse !

Soarele răsări din împărăția lui Vebon, ca un războinic tatuat și-mpodobit și zise :

— Privește-mă și admiră-mă, sînt Ghisis !

Atunci, moșneagul înlemni mut. Aerul se făcu plăcut și căldicel; pasărea albastră și botgrosul începură să cînte, iar deasupra vigvamului, rîul începu să murmure și o mireasmă de iarbă proaspătă intră-n încăpere.

Atunci Segvon — tînărul străin — văzu mai deslușit în lumina zorilor chipul înghețat al moșneagului ; era Piboan-Iarna ! Din ochii lui curgeau lacrimile așa cum la spargerea gheții izbucnesc mii de șuvoaie de apă, și-n vreme ce soarele suia strălucitor, corpul moșneagului se strîngea, descreștea, pînă ce se risipi-n aer și dispăru-n pămînt !

Și-atunci, pe piatra căminului, unde arsese focul cu pîlpîirea stinsă pe-ncetul, tînărul văzu răsărind înaintea lui cea dintîi floare a anului — Frumusețea Primăverii : era floarea Mișkodid.

Așa reveni primăvara cu toate frumusețile ei, cu toate păsările și cu toate florile, cu toate ierbile și cu toate frunzele ei, în acest tărîm de la miazănoapte după o iarnă ticăloasă cum nimeni n-a mai văzut niciodată !

Îndreptîndu-se pe vînt, spre miazănoapte, zburînd în cîrduri mari ca niște săgeți uriașe trase împotriva cerului, veniră lebedele Manabizi cu grai aproape omenesc ; trecură, legănîndu-se-n linii curbe, asemeni corzii unui arc întins, păsările albe Vo-Bi-Vava ; pe urmă, zburînd cîte unul ori în cîrduri, scufundarul cu aripi ascuțite, Șu-Șu-Ga-bîtlanul albastru și cocoșeii Mușcodaza.

Prin crînguri și prerii, fluiera Oveissa-pasărea albastră ; pe acoperișul vigvamului cînta Opeci-prigorul ; și-ntr-un pin gîngurea porumbelul Omimi.

Haiavatha, mereu îndurerat, auzi glasurile înviorătoare care-l chemau și ieși din casa-ndoliată, se opri și privi cerul, privi pămîntul și apele.

Acu' veni și Yagu dinspre răsărit, din meleagurile-nargintate pe unde rătăcise-n goana lui nestăpînită, din pămînturile lui Vebon cel strălucitor.

Și marele călător, marele născocitor de povești, care văzuse nenumărate miracole și-ntîmplări minunate, aducea noi povești stranii. Oamenii-l ascultară povestind nemaipomenitele-i plăsmuiri și, rîzînd, îi răspunseră :

— Ugh ! Într-adevăr, a venit și Yagu al nostru ! Numai el poate vedea asemenea minunății !

El văzuse, după cum zicea, o apă mai întinsă ca Marea Apă a Mării, mai mare ca Ghitci-Ghiumi și așa de sărată, că nici n-o puteai bea !

Războinicii îl ascultau, privind unii la alții, femeile priveau și ele unele la altele ; surîseră apoi și-i ziseră :

— Kau ! Nu se poate ! Nu există așa ceva !

— Peste acea apă, adăugă el, a venit o uriașă luntre, mai mare decît un crîng de pini, mai înaltă ca cel mai înalt arbore ; și această luntre cu aripi a venit în zbor !

Moșnegii și femeile se priviră și iarăși ziseră :

— Kau ! Nu credem așa ceva !

— Din meleagurile lor, au venit să-l salute Veivessimo-Lumina și Ennemiki-Detunătorul !

Războinicii și femeile îl luară-n rîs de-a binelea pe bietul Yagu:

— Kau ! Ce basme ne tot spune el ? !

— În această uriașă luntre înaripată, continuă el, au venit numeroși luptători al căror chip era vopsit cu alb și barba acoperită cu păr lung.

Ca ciorile pe vîrfurile arborilor, ca stolurile de corbi pe negrii brazi, războinicii și femeile izbucniră-n rîs și strigară către el, batjocoritor.

Dar Haiavatha, gînditor și liniștit, privi spre ei și le zise :

— Tot ceea ce v-a spus Yagu este-adevărat ! Am avut și eu o asemenea viziune ! Da, am văzut venirea tribului cu fața pală a poporului cu barbă mare, în corăbiile lor de lemn, în marile corăbii înaripate. Veneau dinspre părțile dimineții, dinspre pămîntul strălucitor al lui Vebon ! (Ghitci-Manitu cel Puternic, el ni l-a trimis aici, ca purtător al cuvîntului său.)

Pretutindeni înaintea acestor oameni, albina care face mierea, albina Ahmo roiește ; unde calcă ei răsare o floare necunoscută de noi, răsare-n pîlcuri Mișkodid-Floarea Omului Alb ! Să fie deci bineveniți între noi, bineveniți fie Străinii aceia ! Salutați-i ca prieteni și, cînd vor veni la voi, întindeți-le mîna dreaptă cu prietenie sinceră, din inimă. Iată acum ce mi-a mai zis Ghitci-Manitu cel Puternic :

«Eu văd toate tainele viitorului, ale îndepărtatelor zile. Spre Asfințit apar neamuri numeroase și necunoscute. Tot pămîntul nostru era locuit de oameni luptători, muncind fără hodină, vorbind mai multe limbi, dar simțind, totodată, că o singură inimă le bate-n piept. În pădurile noastre sunau securile lor, așezările lor

fumegau in toate văile noastre, în vreme ce marile lor luntrii alunecau cu vuiet pe lacurile și fluviile noastre.

Dar acestei viziuni îi urmă alta mai întunecată, mai spăimintătoare, ea trecea pe dinaintea mea, vagă și neguroasă.

Războindu-se unele cu altele, eu văd triburile noastre măcelărite, uitînd sfaturile mele. Și văd rămășițele triburilor noastre risipite spre Asfințit, sălbatice și jalnice, vălătucite ca norii-n furtună, vîrtejite ca frunzele moarte, toamna !»

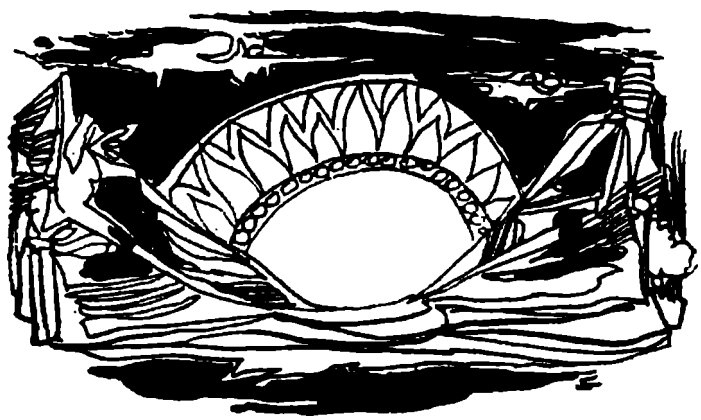

DESPĂRȚIREA DE HAIAVATHA

Lîngă strălucitorul Ghitci-Ghiumi, lîngă Marea Apă a Mării, într-o frumoasă dimineață de vară, Haiavatha stătea atent în pragul vigvamului.

Văzduhul era proaspăt, pămîntul renăscut și vesel și, dinaintea lui, în lumina soarelui, mergînd spre est, prin pădurea vecină trecea Ahmo-în spumă de aur, trecea albina cea creatoare de miere, tremurînd în lumină.

Văzduhul strălucea deasupra lui Haiavatha, apoi i se-ntindea la picioare; nisetrul din adîncul apelor scînteia cu solzii în soare, de-a lungul malurilor se aşternea pădurea şi fiece arbore îşi regăsea, scufundată în apă, imaginea lui nemişcată.

Şi tot aşa cum dispare ceaţa de peste ape, cum roua dispare din prerie, toată durerea pieri de pe fruntea lui Haiavatha.

Asemenea celui ce-şi vede zilele ce vor mai fi, Haiavatha sta drept, privind văzduhul, c-un surîs triumfător, cu-o privire inspirată, cu mîinile ridicate şi cu pumnii strînşi îndreptaţi spre soare : printre degete se strecura şi-i cădea pe chip o lumină strălucitoare, iar pe umeri îi cădeau cercuri de lumină cum printre frunzele şi crengile stejarului pătrunde lumina pătîndu-i trunchiul.

În depărtări nebuloase, trecînd prin ceaţă, se ghicea pe apă ceva misterios părînd cînd că zboară, cînd că pluteşte, apropiindu-se din ce în ce mai mult.

Să fie oare, Singhebiş-scufundarul ? Să fie Şede-pelicanul ? Sau bîtlanul Şu-Şu-Ga ? Sau gîsca albă Vav-Be-Vava, care despică apa stropindu-şi lucitor aripile, prin pîcla străvezie-a dimineţii ?

Nu era nici gîscă, nici pescăruş, nici pelican, nici bîtlan. Era o luntre cu ramele-n ritm egal, ba înălţîndu-se peste ape, ba coborînd pe ape, spărgînd-o-n şiraguri lungi de perle.

Şi luntrea-i aducea pe-ndepărtaţii soli de pe tărîmul lui Vebon. Căpetenia lor în mantie neagră, Chipul Palid, venea cu-ndrumători şi-nsoţitori din împărăţia celei mai îndepărtate Dimineţi.

Nobilul Haiavatha, cu mîinile ridicate şi deschise în semn de bun venit, aştepta ca luntrea de mesteacăn să atingă pietrele din fundul apei, să se razime de malul nisipos şi să apară Căpetenia în mantie neagră, Chipul Alb, urmat de-nsoţitori.

Şi-atunci, Haiavatha, cu bucurie şi cu glas puternic, astfel le vorbi :

— Veniţi de foarte departe ca să ne vedeţi pe noi, o, Străini, şi soarele luminează sosirea voastră !

Vigvamurile noastre vă aşteaptă, şi toate uşile vă sînt deschise : poftiţi în ele, pentru că, odată cu inima vă-ntindem mîna dreaptă!

Niciodată pămîntul n-a-nflorit mai vesel, niciodată soarele n-a strălucit mai puternic ca astăzi, cînd veniţi voi de-atît de departe, să ne vedeţi pe noi ! Niciodată lacul nostru n-a fost aşa de liniştit

ca astăzi, cînd luntrea voastră a navigat pe el ! Tutunul nostru n-a avut niciodată un miros așa de plăcut, foile porumbului nostru n-au fost niciodată așa de frumoase ca-n această dimineață cînd veniți voi de-atît de departe să ne vedeți pe noi !

Căpetenia-n mantie neagră răspunse, șovăind oarecum, în vorbirea lui, folosind cuvinte mai puțin potrivite lui :

— Pacea fie cu tine, Haiavatha!

Nobilul Haiavatha îi pofti pe străini în vigvamul său, îi pofti să șadă pe piei de bizon, pe blănuri de hermină, iar bunica Nokomis, mereu atentă cu ei, le aduse merinde și apă în vase din coajă de tei și din coajă de mesteacăn ; apoi le aduse, să fumeze, Pipa Păcii, o pipă frumos împodobită și gata aprinsă.

Toți bătrînii așezării, toți războinicii tribului, toți Yossakizii-profeții, vrăjitorii Vebini și vracii Misi veniră să ureze bun venit străinilor.

— Vă spunem bine-ați venit, o, fraților, care-ați plecat de-atît de departe ca să ne vedeți pe noi!

Așezați în cerc, în jurul intrării, pentru a primi mesajul trimișilor din țărmurile lui Vebon, din meleagurile Vîntului de Est, ei așteptară, fumînd Pipa Păcii, să iasă din vigvam Căpetenia în mantie neagră, Chipul Alb. El ieși și veni să-i salute, șovăind puțin în vorbirea lui, folosind cuvinte mai puțin potrivite lui.

— Îți spunem bine-ai venit, o, frate, căci ai plecat de departe ca să ne vezi pe noi !

Atunci, Căpetenia în mantie neagră le vorbi despre scopul călătoriei lui. Le spuse că neamurile trebuie să trăiască în frăție și-n pace, fără teama că vor mai fi batjocorite, subjugate, nimicite.

Căpeteniile răspunseră astfel :

— Ți-am ascultat mesajul, am auzit vorba ta inspirată ! Ne vom gîndi la ceea ce ne-ai spus, așa fel încît să ne fie de folos, o, frate, plecat de-atît de departe să ne vezi pe noi !

Apoi se ridicară și plecară, regăsindu-și fiecare vigvamul său, pentru a spune femeilor și copiilor cuvintele străinilor pe care Stăpînul Vieții i-a trimis din strălucitorul pămînt al lui Vebon.

După-amiaza de vară se făcu grea de căldură și de tăcere : pădurea toropită șoptea în preajma vigvamului sufocat; apa curgea somnolentă-n albie ; neostenită, sărea Po-Puk-Kina, lăcusta, prin

lanurile de porumb, iar oaspeţii lui Haiavatha, obosiţi de-atîta căldură apăsătoare, încă dormeau.

Peste priveliştea încinsă se lăsă-ncet, încet, amurgul şi răcoarea, razele soarelui coborîră cu săgeţile prin vîrfurile arborilor din pădure.

Oaspeţii lui Haiavatha încă dormeau în vigvamul liniştit.

Haiavatha îşi părăsi locul său, spuse adio bătrînei Nokomis şi astfel îi vorbi, şoptit, să nu-şi trezească oaspeţii.

— Eu plec, Nokomis, pe-un drum lung şi-ndepărtat, spre porţile Soarelui Apune, spre ţara lui Kivaydin — Vîntul de Nord-Vest, vîntul locaşului de familie. Oaspeţii pe care-i las în urma mea îi încredinţez grijii tale : să nu li se facă nici un rău, să nu-i tulbure, nimic, nimeni să nu le aducă vreo pagubă în casa lui Haiavatha.

Apoi plecă să spună adio tuturor : şi bătrînilor, şi războinicilor, şi tinerilor.

— Eu plec, fraţii mei, pe-un drum lung şi-ndepărtat! Multe primăveri şi multe ierni vor veni şi vor trece pînă să mă-ntorc să vă mai văd; dar îi las după mine pe oaspeţii din ţara lui Vebon! Ascultaţi-le cuvintele înţelepte, ascultaţi-le adevărurile pe care vi le vor dezvălui, căci însuşi Stăpînul Vieţii ni i-a trimis de pe tărîmul luminii şi dimineţii.

Ajuns la marginea apei, el făcu un semn de adio cu mîna ; îşi împinse Luntrea sa de Mesteacăn pe apa limpede şi luminoasă şi-i murmură :

— Ciumaun, Luntre de Mesteacăn, înspre Apus, mereu înspre Apus !

Şi, cu o iuţeală nemaivăzută, porni drept înainte în luntrea lui, în Ciumaun. Soarele serii aprinse norii c-un foc roşu care incendie tot cerul, ca pe-o imensă prerie, revărsînd pe apele nemişcate o lungă dîră din splendoarea lui.

Înspre apus, mereu înspre apus, urmînd dîra aceasta luminoasă ca pe-un curent al apei, Haiavatha naviga în gloria apusului de soare, în aburii împurpuraţi, în amurgul vineţiu !

De pe mal tribul său îl privea-ndepărtîndu-se.

Luntrea de Mesteacăn păru că se ridică în sus, mereu mai sus peste marea glorioasă, apoi dispăru în lumină, aşa cum luna nouă se cufundă în ceţurile sidefii.

Mulţimea-i striga :

— Adio, pentru totdeauna ! Adio, Haiavatha !

Pădurile-ntunecate şi-nsingurate, cutremurate din adîncuri, strigau :

— Adio, Haiavatha!

Talazurile, bătînd în ţărm, suspinau :

— Adio, Haiavatha !

Astfel, în gloria apusului de soare, în pîclele împurpurate ale serii, Haiavatha-Cel Mult Iubit plecă spre ţara lui Kivaydin-Vîntul de Nord-Vest, Vîntul locaşului de familie, spre Insulele Celor Fericiţi, spre-mpărăţia Ponima, spre Tărîmul De Dincolo !

CUVINTE SPECIFICE LIMBII DIN POEMUL HAIAVATHA

Akosivin	— febră
Adjidomo	— veveriță
Ahmo	— albină
Bem-vava	— tunet
Bena	— fazan
Biukadevin	— foamete
Ciumaun	— luntre (de mesteacăn)
Citoveik	— fluierar (pasăre)
Dahinda	— broască
Emik	— castor
Enktahi	— zeu al apelor
Ennimiki	— tunet
Epokva	— trestie
Eva-Yen !	— nani-nani !
Ghisis	— soare
Ghitci-Ghiumi	— Lacul de Sus, Lacul cel Mare
Ghitci-Manitu	— Stăpînul Vieții
Ghiuşkevain	— întuneric
Haiavatha	— cel înțelept, învățătorul, vizionarul
Işi	— să-ți fie rușine !
Işkuda	— cometă
Kabibonokka	— Vîntul de iarnă dinspre nord
Kagahghi	— cioroi
Kago	— ferește-te !

Kau — nu

Keg — arici

Kentasu — joc de noroc

Kevin — desigur

Kigo — fereşte-te !

Kinebik — şarpe

Kiniu — Marele Vultur al războiului

Kivaydin — Vîntul de Nord-Vest, Vîntul locuinţei familiale

Ku-Ku-Kuhu — bufniţă

Kvasind — Omul Puternic

Kvo-Ne-Şi — libelula

Luna frunzelor — mai

Luna fragilor — iunie

Luna nopţilor strălucitoare — aprilie

Luna frunzelor căzătoare — septembrie

Luna mocasinilor — noiembrie

Manabizi — lebede

îmblăniţi — cufundar

Mang — viteaz

Man-go-teţsi — orez sălbatec

Mannomoni — ştiucă

Maşkenosa — Vîntul de Apus, tatăl lui Haiavatha

Medjekivis — Mare vrăjitor, stăpîn al comorilor

Megissogvon — ciocănitoare

Mema — cel ce poartă pipa (slujitorul)

Meşinova — vraci

Mid — mănuşile fermecate ale lui Haiavatha

Mingikevon

Minnehaha — Apa-Care-Rîde, soția lui Haiavatha ; cădere de apă în Mississippi, între fortul Suelling și căderile de apă Sf. Anton

Minne-Vava — freamăt plăcut ca cel al vîntului prin pădure

Mișe-Nahma — Marele Nisetru

Mișe-Mokva — Marele Urs

Mișkodid — Frumusețea Primăverii

Mitci-Manitu — Duhul Răului

Modvei-Oșka — Clipocitul apei

Mușkodaza — cocoș de munte

Nego-Vodju — dunele Lacului de Sus

Nepahvin — somnul

Neșka — privește, uite-te !

Ni-Be-nau-beg — duhuri ale apei

Nimimușa — prieten drag

Nokomis — strămoașă ; bunica lui Haiavatha

Nosa — tată

Odamin — fragă

Okahavis — scrumbie

Omimi — porumbel

Onagon — joc cu bile

Oneve — trezește-te !

Opeci — prigorie

Oveissa — pasăre, dumbrăveancă

Ozavabi — disc de aramă (în jocul de noroc din carte)

Pezeki — bizon

Piboan — iarna

Pimikan — carne de ren uscată

Pișne-Kiu — gîscă sălbatică

Pogasen — joc cu bile specific Pieilor Roșii

Pokevogon — ghioagă
Poguk — moartea
Ponima — Tărîmul-de-Dincolo
Po-Puk-Kina — lăcustă
Po-Puk-Kivis — Uraganul Nebun
Puk-Vedjisi — pitici
Sa-sa-gevon — cascadă, vîrtej
Sava — biban
Segvon — primăvara
Sibovişa — pîrîu
Sobbikasi — păianjen
Sogema — ţînţar
Şa-şa — de demult, odinioară
Sagodaya — fricos, laş
Savondasi — Vîntul de Sud
Sebamin — agrişă
Singhebis — scufundar
Şede — pelican
Şişbveg — boboc de raţă
Şogaşi — rac de mare
Şo-Şo — rîndunică
Şoven-nemeşin — fie-ţi milă !
Şu-Şu-Ga — bîtlan, stirc
Totem — emblema distinsă a neamului
Ugh — da
Ugudvoş — peştele-lună, bibanul-soare
Vahonovin — Vai ! (strigăt de durere)
Vampun — colier, brîuri sau centuri bătute cu podoabe de perle, scoici, mărgele etc.
Va-Va-Teysi — licurici
Va-Va — gîscă sălbatică
Vavbik — stînca morţii

Vebin — vrăjitor, scamator

Vebon — vîntul

Vebon-Ennona — luceafărul de dimineață

Vo-Bi-Vava — gîscă albă

Ve-Mok-Kv... — omidă

Vendigi — uriași

Vennonah — mama lui Haiavatha

Yagu — flecarul, lăudărosul

Yenadiz — filfizon, în jocuri de noroc

Yosakid — proroc, profet

CUPRINS

Introducere 5
PIPA PĂCII 9
CELE PATRU VÎNTURI 13
COPILĂRIA LUI HAIAVATHA 18
HAIAVATHA ŞI MEDJEKIVIS 23
POSTUL LUI HAIAVATHA ŞI LUPTA LUI CU MONDAMIN-PRIETENUL OMULUI 29
PRIETENII LUI HAIAVATHA 34
LUNTREA LUI HAIAVATHA 36
HAIAVATHA LA PESCUIT 39
HAIAVATHA ŞI VRĂJITORUL MARELE-PANĂ-ÎMPERLATĂ 43
LOGODNA LUI HAIAVATHA 49
LA NUNTA LUI HAIAVATHA 54
FIUL LUCEAFĂRULUI DE SEARĂ 57
BINECUVÎNTAREA CÎMPULUI CU PORUMB 65
SEMNELE SCRIERII 70
JELUIREA LUI HAIAVATHA 74
PO-PUK-KIVIS — URAGANUL NEBUN 79
URMĂRIREA LUI PO-PUK-KIVIS — URAGANUL NEBUN 84
MOARTEA LUI KVASIND 91
STAFIILE 94
MAREA FOAMETE 99
PICIORUL OMULUI ALB 104
DESPĂRŢIREA DE HAIAVATHA 109
MIC DICŢIONAR DE CUVINTE SPECIFICE LIMBII DIN POEMUL HAIAVATHA 114